HUSOVICE

Město Husovice.

Jeho minulost a přítomnost.

Dle přání
městského zastupitelstva sestavil
Karel Mrázek,
odb. učitel a člen zastupitelstva.

V Husovicích 1912.
Nákladem Měst. zastupitelstva. — Tiskem Ed. Kalousa v Brně.

Předmluva.

Byl jsem pověřen čestným úkolem, abych k významnému dni, kdy naše obec oslaví povýšení na město, načrtl obraz rychlého jejího vzrůstu. □

Ujal jsem se s radostí práce. □

Že poměrně v tak krátké době při tolikerých jiných starostech bylo mně možno snésti tolik materiálu, jak je uloženo v tomto památníku, děkuji ochotě celé řady přispivatelů. □

V prvé řadě jsem povinen vysloviti díky p. MUDr. Františku Netušilovi, který zpracoval nejstarší dobu Husovic, použiv k tomu výpisů konsistorního rady P. Jana Tenory, faráře v Chvalkovicích u Nových Hvězdlic. □

Stejně vděčně vzpomínám zde ochoty zemského archiváře pana Ad. Krejčíka v Brně. □

Z pánů funkcionářů místních korporací a pamětníků je mi zvláště jmenovati pana Reinholda Keprta, ředitele pana Františka Charváta, nadučitele pana V. Hübnera, starostu pana J. Kachlíka, pana Fr. Kocmana, pana Jos. Severu atd.

Městský tajemník pan J. Bednář a kancelista pan Alois Menšík byli mně vydatnou pomocí při shledávání dat, což při nedostatečnosti našeho obecního archivu bylo tím obtížnější. □

Konečně upozorňuji laskavé čtenáře na pečlivou výpravu památníku, již provedl rodák zdejší pan Eduard Kalous, majitel knihtiskárny v Brně. □

Obraz minulosti Husovic ukazuje, jak tvrdě bylo se našim předkům zde propracovávati k lepší budoucnosti. To budiž nám v přítomnosti pobídkou, aby budoucím nebylo o nás kdysi říci, že veliká doba zastihla zde malé lidi. □

Věnuji malou tuto práci veškerému obyvatelstvu nového našeho města, připomínaje verše nezapomenutelného našeho Jana Nerudy: □

Jen dál! Čas nový nové chce mít činy,
den nový vzešel k nové práci nám,
jeť sláva otců krásný šperk pro syny –
však kdo chceš ctěn být, dobuď cti si sám!

V městě Husovicích, dne 14. července 1912. □

Karel Mrázek.

Fin.

Mému městu!

Přes noc jsi vyrostlo, nové mé město,
nového století střízlivý dar,
bujné a zdravé jak na jaře mládí.
Viď, budeš poctivé? Pak Tobě zdar!

Z bařin jsi vyrostlo nutností času,
na povrch vynes Tě doby mé spěch,
ve klíně továren kořeny Tvé jsou –
v sílu Svou taky mne věřiti nech!

Bez hluku stvrdly Ti ve tváři rysy,
bez bázně na svoji budoucnost zříš,
v mozolné pěsti své kladivo držíš –
město mé, pojď, spolu půjdeme výš.

Minulost Tvoje mne učiti bude
do předu prodrat se stůj si co stůj,
železnou dlaní svůj držeti prapor.
Čistý můj prapor a čistý i Tvůj!

Pojď jenom výše, Ty město mé drahé,
nesmí Ti přejíti přese rty sten,
bolesti ztajilos na cestě k ránu,
v noci jsi rostlo – je vítězný den!

Před baštou němectví hrdě mi rosteš,
dobýváš tvrze, jež patří jen nám,
tvrdě a mocně se dereš vždy do bran,
při práci vidím Tě. Tak to rád mám.

Ku předu, ku předu, město mé mladé,
k činům a k vítězstvím kroky své nuť,
bojujem stále a bojuješ taky.
Pravda a Síla Tvé heslo vždy buď!

Čestní občané:

Josef Hybeš,
zemský a říšský poslanec v Brně.

František Charvát,
c. k. okr. školní inspektor a ředitel měšťanských škol v Husovicích.

Vincenc Kochol,
řídící učitel v. v. v Židenicích

JUDr. Josef šl. z Koudelů,
přísedící zem. výboru v Brně.

František Mézl,
rada zemského soudu v Brně.

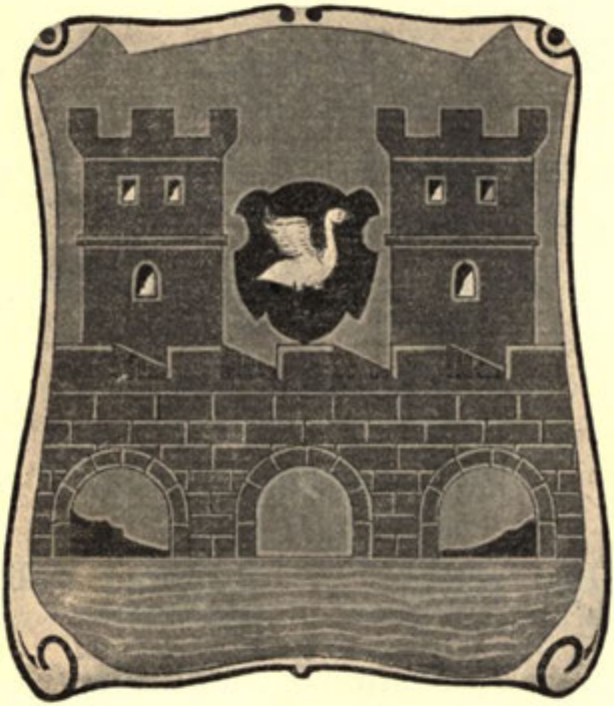
JUDr. Ladislav Pluhař,
přísedící zemského výboru v Brně.

Boh. Šašecí,
vrchní rada zem. soudu v v. v Brně.

Leopold Valníček,
zemský úředník v. v. v Husovicích.

P. František Venhuda,
auditor a katecheta měšťanské školy v Husovicích.

Vil. Votruba,
zemský a říšský posl. v Král. Poli

Náměstí Komenského.

Fotografoval Pavlus, fotograf.

Celkový pohled.

Fotografoval Pavlus, fotograf.

Husovice - městem.

České okolí královského hlavního města moravského uvědomuje si teprve v posledním dvacetiletí důležité své národní poslání. ▫

Malé vesničky, které jako na př. Husovice ležely jen »půl míle od týdenního tržiště« brněnského, zůstávají po staletí rolnickými vesničkami a žije se zde tak, jakoby ležely někde půl hodiny od Žďáru. Poněmčilé Brno nemělo na své nejbližší okolí vlivu, leda že vyvrhovalo sem spodinu svého obyvatelstva, čímž přirozený rozvoj těchto míst byl zdržován a dobrá pověst domácího obyvatelstva byla před světem ohrožována. Kulturní i hospodářský vliv blízkého města počíná se jeviti teprve v druhé polovici minulého století. ▫

Rozkvět průmyslových závodů brněnských způsobil náhlý příliv dělnictva, které, nenalézajíc v Brně vhodných podmínek bytových, tlačí se do blízkých osad, kde populace následkem toho rapidně stoupá. ▫

Národní uvědomění, které bylo r. 1848 březnovými větry rozváto po všech koutech Moravy, vyrašilo konečně v letech 70tých a 80tých i v Brně ve slibné květy. Tou dobou teprve jeví »české« Brno blahodárný vliv na blízké osady, jež přirůstají k samým hranicím brněnským. Národní a kulturní obroda přivodila i hospodářské povznesení ryze českých těchto míst. ▫

Uvědomělé české obyvatelstvo českých předměstí brněnských je si dnes plně vědomo velkého národního svého významu před branami poněmčilého »královského hlavního města« a přičiňuje se tudíž nejen ve vlastním zájmu, nýbrž z povinnosti národ-

ní, aby místa tato nebyla jen velikou hromadou domů a desetitisíci lidí, nýbrž aby česká předměstí byla pevnými oporami ve spravedlivém boji za přirozená práva českého lidu na české Moravě. ◻

Král. Pole prohlásilo již r. 1908, že jest k těmto úkolům připraveno. Dnes přihlašují se i Husovice. ◻

Obecní výbor přijal ve schůzi dne 10. listopadu 1910 jednomyslně návrh p. Jana Šika ml., aby byla podána žádost o povýšení obce na město. Příslušné podání odeslalo představenstvo obce 10. prosince 1910 c. k. kabinetní kanceláři. Odpověď došla následující:

C. K. OKRESNÍ HEJTMANSTVÍ V BRNĚ.

Čís. 1621/3.
A.

dne 19. března 1912.

Obecnímu představenstvu

v Husovicích.

Jeho c. k. Apoštolské Veličenstvo ráčil Nejvyšším rozhodnutím ze dne 5. března 1912 osadu Husovice, v politickém zdejším okrese ležící, nejmilostivěji na město povýšiti.

O tom následkem výnosu c. k. ministerstva vnitra ze dne 8. března 1912 čís. 2849 a c. k. místodržitelství v Brně ze dne 14 března 1912 čís. 20707, věděti dávám s podotknutím, že obecnímu zastupitelstvu ponecháno na vůli, by o vyhotovení Nejvyššího diplomu ohledně tohoto povýšení osady Husovice na město požádalo.

Pak-li při tom nebude žádáno o povolení užívati znaku, tedy dlužno za dotyčný diplom zaslati na ředitelství výpomocných úřadů ministerstva vnitra poplatek vyhotovovací v obnosu K 262 (dvě stě dva a šedesát korun).

Hodlá-li však obec město Husovice obdržeti též svolení užívati znaku, tedy bude třeba ku žádosti připojiti heraldický a v barvách vyhotovený návrh dotyčného znaku, který do diplomu se pojati má, jakož i popis jeho, dále kvitance o zaplacení taxy za propůjčení diplomu v obnosu K 210 (dvě stě deset), kterou dle § 154 patentu taxovního u pokladny tax ve Vídni III. Vordere Zollamtsstraße Nro. 5 nebo u c. k. berního úřadu v Brně zaplatiti dlužno.

V tomto případě bylo by třeba zaslati na ředitelství výpomocných úřadů ministerstva vnitra zvýšený poplatek vyhotovovací v obnosu 350 K (tři sta padesát korun).

C. k. místodržitelský rada:
Schön mp.

Když došla tato radostná zvěst, svolal starosta p. Jan Kachlík ihned městskou radu, která usnáší se, aby na 24. března 1912 svoláno bylo městské zastupitelstvo k mimořádné schůzi Nejvyšší rozhodnutí vzato bylo zde s povděkem na vědomí, načež přijato jednomyslně: 1. aby byla podána žádost o vyhotovení Nejvyšší výsadní listiny, 2. aby k Jeho Veličenstvu byla vyslána deputace, která by tlumočila hold nového města, 3. aby slavnostní výbor vypracoval návrh heraldického znaku městského a 4. aby uvažoval o případné slavnosti, jíž by významný tento okamžik byl oslaven. □

Dle návrhu zemského archiváře p. Ad. Lud. Krejčíka vypracoval městský znak odborný učitel p. O. Šafář, jak repro-

dukován je na titulním listě. Základem vzata: Peczet * obecni * Husowickich 1595. ◘

Návrh znaku upraven je tak, že na štítě barvy blankytné stojí městská zeď s dvěma věžemi v barvě stříbrné nad plynulou vodou. Mezi věžemi vznáší se v červeném poli husa barvy přirozené s pozlacenýma nohama a zobákem. ◘

Žádost, aby vyhotovena byla Nejvyšší výsadní listina, dosud vyřízena nebyla. ◘

Poloha a výstavnost města.

Husovice rozkládají se severovýchodně od Brna, na rovině pravého břehu řeky Svitavy a na svazích pahorků, jimiž končí zde vysočina Kunštátská. Celkový pohled je nejmalebnější z Husovského kopce (252 m nad hladinou mořskou), odkud přehlédneme celé město, u velikém oblouku kol rozložené. Husovský kopec je záštitou před studeným severákem a činí od Brna dojem silného výkřičníku, který velí množícím se budovám, aby přilnuly k samým hranicím brněnským. ◻

Rolnické domky prvotní osady tulily se na východním svahu, tam, kde je nyní Karného náměstí a zde ústící ulice (hlavně Cacovská). Zvonička na Karného náměstí zbořena byla teprve 1910, když dostavěn kostel. Přízemní domky se žundry a zahrádkami květinovými přede dveřmi zachovaly se již jen na 2 místech. ◻

Kde táhnou se široké a dlouhé ulice směrem k Brnu, jakož úpravné náměstí Komenského, jež stalo se nyní střediskem nového města, tam rozkládaly se ještě před 15 – 20 lety lány úrodných rolí, podél Svitavy pak samé četná bahniska. V několika letech zajisté zastaven bude i malý zbytek »Dolního pole« u Brna a stavební ruch zaměří přes Černá pole ke Král. Poli, aby zde pevně se semknul kruh českých předměstí kolem německého Brna. V Lauziblích (na svahu Husovského kopce k Černým polím) byl učiněn již začátek dělnickou kolonií.

Z Brna přes Husovice vede stará okresní silnice Černohorská (z dob císaře Josefa II.), od které odbočuje silnice Královopolská a Soběšická. Tramvay elektrická dosud tímto směrem prodloužena není. Z konečné stanice u Zábrdovského mostu (na Cejlu) aneb od Zábrdovic, stanice tišnovské dráhy, která

křižuje katastr husovský, jsme za 5 minut v Husovicích. Za pohody jdeme širokou pěšinou kolem Svitavy (po Nivě), jinak buď ulicí Lautenovou neb Vranovskou, kde ulice husovské úplně splývají s brněnskými tak, že je rozeznáme večer jen dle světel: Na straně husovské září jasné žárovky elektrické, kdežto na straně brněnské hoří plynová světla. Chodníky jsou po celém městě vydlážděny tvrdým kamenem, volná místa nasypána jsou pískem. Všechny ulice jsou zkanalisovány. Vedle vzorné čistoty působí mile na každého řady okrasných lip a akátů, vysázených ve všech širších ulicích. ▫

Z budov zvláštní pozornost vzbudí Sokolovna (v ulici Palackého), měšťanské školy (na náměstí Komenského), nedávno dostavěný kostel (na náměstí Sušilově), četné jedno- i dvoupatrové domy (všech domů je 800, z nich 261 jedno- a dvoupatrových), z nichž mnohé jsou i na venek vkusně vypraveny. ▫

I bytové poměry se v posledních letech rapidně zlepšují tak, že stesky »do husovských poměrů« pozbudou své oprávněnosti. Z neúpravné »dědiny« stává se spořádané město. ▫

Vzpomeneme-li ještě krásných blízkých vycházek do Cacovic, do lesů soběšických, do údolí od Obřan k Bílovicím, na Hády, kamž všude v neděli a ve svátek táhnou se přes Husovice nepřehledné davy »Brňáků«, možno právem tvrditi, že Husovice stanou se v nejkratší době hledaným předměstím brněnským, zvláště opustí-li »internacionální« správa elektrických drah brněnských nacionálně-politické své stanovisko a prodlouží trať přes Husovice a Maloměřice do Obřan, jak velí hospodářské zájmy i správy elektrických drah i obyvatelstva jmenovaných obcí. Ostatně pracuje se na projektu, jímž by české předměstské obce sáhly k svépomoci a vybudovaly samostatnou síť elektrických drah. ▫

Jedinou závadou je, že není v městě vodovodu. Městské zastupitelstvo vyjednává však s obcí brněnskou aby z obromných svých reservoirů, které jsou vybudovány na obecních pozemcích našich za podmínek pro Brno velmi výhodných, přepustilo

aspoň přebytečnou pitnou vodu Husovicím. Nedostatek vody ovšem v městě není nikde nějak zvláště citelný. V každém téměř domě jsou studny s dobrou pitnou vodou. Měkké vody je dostatek ve Svitavě, která vroubí celé východní hranice města

Zastavená plocha celé obce čítá 19 hekt. 43 arů 98 m^2. □

Náměstí jsou tři: Karného (nejstarší), Komenského (nejprostrannější), Sušilovo (s kostelem uprostřed). Projektuje se ještě čtvrté náměstí v »Dolních polích« při brněnských hranicích. □

Ulice jsou nově pojmenovány. U některých ponechána stará jména. Uvádíme je v abecedním pořádku: Bradáčkova, Brandlova (dříve Valchářská), Cacovská, Hálkova (dříve Felixova), Havlíčkova (dříve Brněnská), Horymírova (dříve Úzká), Husova (dříve Nová), Kachlíkova (dříve Hraniční), Kocmanova, Královopolská, Manesova, Marxova, Palackého, Purkyňova (dříve Vinohradní), Radnická, Riegrova, Smetanova (dříve Felixova), Soběšická, Svatopluka Čecha (dříve Tempesova), Šikova, Třebízského. □

Staré Husovice.

(MUDr. Fr. Netušil)

Husovice leží v údolí na pravém břehu Svitavy nad Zábrdovicemi u samého Brna. Jméno osady pochází od vlastního jména Hus; psána byla roku 1264 Husice (Husicz), r. 1325 Husvice (Huswicz), r. 1379 Husswicz). ◻

První zmínka o Husovicích jest r. 1264; tehdy Šimon, kustos olomouckého kostela, dával svědectví o desátku a platu v Husovicích, který náležel odtud klášteru zábrdovickému Klášter požíval desátku toho pokojně hned od doby, kdy Šimon koupil od nebožtíka Volše čtyry lány a rovněž nějaké lány od Jindřicha Husensnidara; co dávalo se desátku z těch lánů, dával také Šimon. Pak přikoupil k nim od opata Dětřicha vedlejší pole zvané obecně Prues (?), z nichž dával ročního platu půl hřivny stříbra a ještě plný desátek. Všechny tyto pozemky byly připojeny ke dvoru Šimonovu v Husovicích, jejž pak prodal měšťanu jihlavskému Haymanovi, jenž vzal na sebe také všecek ten desátek a plat[1]). Náležely tedy již tenkráte Husovice duchovní správou ke kostelu Panny Marie v Zábrdovicích. ◻

Začátkem 14. století byl pánem větší části Husovic Jindřich z Lipé, zemský hejtman moravský a nejvyšší maršálek český, jenž roku 1325 odkázal vesnice Hlubočany a Maloměřice a všecko, co měl v Husovicích, se vším panstvím, se vším příslušenstvím, Králové klášteru na Starém Brně v 1000 hřiv. gr pražských tak, aby to za tyto peníze mohli dědicové Jindřichovi zase vykoupiti. Obdarování toto schválili a potvrdili jeho synové Jindřich, Jan, Pertold a Čeněk, jak r. 1329 dosvědčoval Hynek, biskup olomoucký, spolu s jinými pány moravskými.[2]) Tak dostaly se

[1]) Cod. dipl. Mor. III. 368.

[2]) Tamže VI. 213, 299.

Husovice cisterciáckým mniškám Králové kláštera a zbožím klášterním zůstaly až do 18. března 1782, kdy ženský klášter Králové byl zrušen. ◻

Králové klášteru náležel také Veliký čili Dolejší dvůr[3]). Kromě něho byl v Husovicích Hořejší dvůr, který měl pole »v levo u cesty z Brna do Husovic« vedle pole kláštera zábrdovského a starobrněnského. R. 1379 držel jej Bartoloměj, kanovník u sv. Petra v Brně.[4]) ◻

Ve 14. století připomíná se také v Husovicích mlýn. Patří markraběti Joštovi; r. 1380 daroval jej chudobinci u sv. Štěpána na Křenové za branou. ◻

Když počátkem 15. století ocítal se Králové klášter v nouzi, zastavila abatyše i veškerý konvent za hotové peníze Henzlíkovi ze Želetavy úroky doživotné i dvůr v Husovicích. Ale ani těchto úroků nemohly platiti; proto poháněl je r. 1414 Henzlík, že mu zadržely těch úroků i s tím dvorem 222 hř. gr.[5]) Za husitských válek zmocnili se pak zboží klášterního v Husovicích bratři Jindřich, Čeněk a Pertold z Lipé, ale vrátili je zase r. 1424. klášteru na prosby abatyše Doroty z Cimburka a její příbuzné Berty z Cimburka.[6]) Na konci století rozmnožil pak ještě klášter své zboží u Husovic, přikoupiv tam r. 1497 některé zahrady od brněnského měšťana Volfganga Polzenmachra.[7])

Husovice jsouce na zboží kláštera Králové, snášely s ním jeho další osudy. Poloha Husovic u samého Brna byla však také příčinou, že příběhy na Brno naléhající zasahovaly také okolí. Všechny války, při nichž běželo o dobytí Brna, zanechávaly také smutné své stopy ve zpustošení širého okolí; obyvatelé prchali a vraceli se pak k vypáleným domům, zpustošeným

---

[3]) V Brněnském okrese Vlastivědy Moravské (88) omylem uvedeno, že Hořejší dvůr zván byl Velkým dvorem; v Cod. dipl. M IX 142 výslovně se praví: »magna curia videlicet inferior in Husovicz«

[4]) Cod. dipl. Mor. XI. 132.

[5]) Půhonné knihy II. 313.

[6]) Wolný: Kirchliche Topographie. Brn. I. 158.

[7]) Tamže 160.

polím, posekaným vinicím. Hroznou zpoustu způsobila válka s Matyášem uherským, nemenší potom válka třicetiletá. Snadno tedy pochopiti, že Husovice za bouřlivých dob rozkvétati nemohly, že zůstávaly malou vesnicí. ▫

Vrchnost starala se, jak mohla, o poddané své a aspoň dobrým zřízením obecním chtěla zavésti řád do hospodářství obecního. Každého roku obnovovala obecní úřad; rychtář, konšelé, horní, hejní a výběrčí ustanovení skládali jí přísahu, a shromážděné obci předčítal panský úředník pravidla, jimiž se poddaní měli spravovati v rozličných příhodách a povinnostech. Husovicům a ostatním poddaným obcím na panství Králové kláštera dala zřízení obecní r. 1597 abatyše Rozina Kundratka z Lamberka, jež platilo i dále v 17. století.[8]) ▫

Dle měření r. 1656 bylo u Husovic $176^1/_2$ měr I. třídy a $88^1/_4$ měr II. třídy, vinic bylo $102^6/_8$ měr. ▫

Jací byli osedlí v Husovicích po válce třicetileté, o tom nás zpravuje přiznání kláštera Králové z r. 1668, a zpráva komise revisní zhotovená při visitaci 25. října 1673. Z přiznání klášterního lze poznati, že polnosti u Husovic byly ve třech tratích; osedlých domů bylo 14, pusté 4; z osedlých byli 2 lániei, 1 pololáník, 8 čtvrtláníků, 3 zahradníci; pustým byl dům 1 láníka, 1 zahradníka, 2 domkařův. Označuje to tento seznam:

[8]) Zřízení na panství Králové kláštera r. 1597 tištěno v časopise Matice moravské 1894 str. 146—158; obšírný výtah z něho otištěn v Brněnském okrese Vlastivědy Moravské 89—94.

Osedlí	Mají pole ve všech 3 tratích	měr	lán	pololán	čtvrtlán	zahradník	domkař
Jiří Jaroš	1	$5^1/_2$				1	
Vavřín Dvořák	1	$6^1/_2$			1		
Tomáš Hrubej	1	4				1	
Václav Král	2	$7^1/_2$			1		
Jakub Král	1	$7^1/_2$			1		
Jakub Zikmund[9]	3	$7^1/_2$			1		
Michal Bečička	3	15		1			
Vítek Štěpán	3	$7^1/_2$			1		
Jiří Vacek	3	4				1	
Adam Molaš[9])	3	$7^1/_2$			1		
Pavel Bradáč[10])	1	26	1				
Tomáš Hlaváč		$7^1/_2$			1		
Matěj Švancera[11])		26	1				
Kašpar Vacek	1	$7^1/_2$			1		
Celkem osedlých 14	23	$136^1/_2$	2	1	8	3	
Pusté domy:							
Václav Bílek		26	1				
Rathouzník							1
Václav Dvořák							1
Vít Anda[12])						1	
Celkem pustých 4		26	1			1	2

[9a]) Jindy psáno: Sigmundt.
[9]) Jindy psáno: Moliš.
[10]) Psáno chybně Pradáč; jinde Bradáček.
[11]) Jinde psáno: Švancara.
[12]) Jinde psáno: Audy.

Revisní komise sestavila svůj soupis v jiném pořádku: podle velikosti polností a shledala 2 lány, 1 pololán, 2 půldruhéčtvrti, 6 čtvrtí a 4 domkaře s polnostmi; poznamenala také, kolik je kusů polí a jaká jest třída jejich, a sepsala hory čili vinice. Výměra revisní komise nesrovnávala se s přiznáním klášterním; patrno, že na jinší míru měřil klášter, na jinší komise. Zajímavo jest, že revisní komise dala také zapsati jméno dřívějšího majitele domu; tak zachovala se jména nejstarších osedlých v Husovicích. Soupis jest tento: ◻

Osedlí	mají kusů polí	Po odměře polí shledáno			
		I. třídy		II. třídy	
		měr	achtelů	měr	achtelů
Lány.					
Pavel Bradáček, před ním Jíra Drkutek	11	28		14	
Matěj Švancara	12	28		14	
Pololány.					
Matěj Gola[12a]	9	12	5 1/3	6	2 2/3
Půldruhéčtvrti.					
Václav Král	5	14		7	
Pavel Dressler, před ním Michal Bečička	5	14		7	
	42	96	5 1/2	48	2 2/3

[12a]) Jinde: Macek Kolla.

Osedlí	mají kusů polí	Po odměře polí shledáno			
		I. třídy		II. třídy	
		měr	achtelů	měr	achtelů
	42	96	$5^1/_2$	48	$2^2/_3$
Čtvrtlány.					
Jakub Král	9	6		3	
Jakub Sigmund, před ním Michal Pohořálek	6	6		3	
Vítek Štěpán	4	6		3	
Adam Moliš	4	6		3	
Jan Chlop, před ním Kašpar Vacek	4	6		3	
Tomáš Hlaváč, před ním Matouš Novák	4	6		3	
Domkaři s polnostmi.					
Michal Bečička, před ním Zuzana vdova , ...	3	3		1	4
Michal Janoš[13], před ním Kuna vdova	2	2	$1^1/_3$	1	$^2/_3$
Melichar Moleš[14]), před ním Vít Andy	2	1	$6^2/_3$	—	$7^1/_3$
Jura Vacek	1	1	$6^2/_3$	—	$7^1/_3$
Celkem osedlých 14	81	141	4	70	6

[13]) Jinde: Januš.
[14]) Jinde: Maleš.

Vinice měli Husovští v Černých polích, v Havlichu, v Lauziblích, na Rovinách, Nesmělách a na Nové Hoře u rybníka. V horách těchto však jen menší část vinic náležela Husovským, větší část byla majetkem osedlých z Brna a jeho předměstí, z Maloměřic, z Cacovic a i z Lískovce. V Černých polích měl Jakub Sigmund vinic 2 čtvrti, Vítek Štěpán, Václav Král, Jakub Král po čtvrti a Adam Moliš, Melichar Maleš po achtelu (jinde osedlí však celkem 14 čtvrtí 6 achtelů); tam byla také vinice král. města Brna na 22 čtvrtí, a čtvrt vinohradu čítala se tam na $1^2/_8$ míry; v hoře Havlichu měl Michal Bečička a Jan Chlop po čtvrti a Macek Kolla achtel (jinde osedlí 2 čtvrti), a tam čítala se čtvrt vinohradu na míru; v hoře Lauziblích měl Jura Vacek 2 čtvrti, Michal Januš, Macek Kolla, Pavel Dressler po čtvrti a Tomáš Hlaváč achtel (jinde osedlí 8 čtvrtí 4 achtely), a tam se čítala čtvrt také na míru; tam také měli měšťané brněnští 8 čtvrtí a klášter sv. Anny 4 čtvrti vinic; v hoře na Rovinách měl Tomáš Hlaváč a Jakub Král po achtelu, jenž se tam čítal na $6^6/_8$ míry; v hoře Nesmělách měl Jakub Král $1^1/_2$, Jura Vacek 1, Michal Bečička a Jan Chlop po půl achtelu (a jinde osedlý 2 achtely), jenž se tam čítal na $^4/_8$ míry, kromě toho měli tam měšťané brněnští 3 achtely; na Nové hoře u rybníka z Maloměřic dva měli 2 čtvrti, které se čítaly tam po $1^1/_2$ míře; kromě toho patřily tam 4 čtvrti měšťanům do Brna. Celkem bylo tedy u Husovic vinohradů druhé třídy 48 čtvrtí $1^1/_2$ achtelů (a brněnských a klášterních vinohradů $39^1/_2$ čtvrti), čili na míry měřeno 56 měr (a 46 měr 6 achtelů) – všechny polnosti se všemi těmito vinicemi měly dohromady 3 lány. ◘

Pustým zůstával od r. 1657 pětčtvrtílán Václava Bílka, jenž toho roku zemřel, o 35 mírách první třídy a 17 mírách 4 acht. druhé třídy a dva domky bez polí: Václava Dvořáka (zemřel r. 1657) a Václava Ratkowského (zemřel r 1658); celkem bylo pusto 5 archtelů lánu ◘

Kromě toho byl v Husovicích svobodný dvůr brněn-

ského jesuitského semináře čili konviktu na gruntě Králové kláštera; byla to nadace chudých studujících v semináři; r. 1673 praví se, že měl 252 měr. Druhý svobodný dvůr náležel p. Groschlovi z Brna; měl 42 měr. Tento dvůr i s pozemky koupila potom vrchnost a r. 1695 rozdělila jej ve dva selské domy (č. 29 a 21), jimž ponechala 31 měr a ostatek připojila k cacovskému panskému dvoru. ▫

Roku 1717 hospodářský hejtman klášterní Adler rozměřil Husovským poddaným pole; všecky poddanské polnosti shrnul dohromady a pak podle velikosti usedlostí rovným dílem osedlé podělil. Tehdy byly také ony pusté domy z r. 1673 již osazeny a pole bylo jim přiměřeno; počítány pak za čtvrtlány. Tak po celé 18. století bylo v Husovicích 6 pololánův a 15 čtvrtláníků; pololán měl 56, čtvrtlán 28 měr; domkařů bylo 6. Obec tedy ani nerostla; jen koncem století bylo poněkud více domův i obyvatelů.

Srovnáme-li soupis z r. 1673 a pak z r. 1749, vidíme, že z gruntu Pavla Bradáčka staly se během toho času dvě čísla (1. a 2.) Přibylo 6 domků bez polí, jmenuje se obecní dům a tři malé obecní domky bez polí. Polí bylo více vzděláno o 59 měr (brněnských) 2 achtely, a vinic o 7 měr 5 acht. ▫

Osedlí byli tito:

Rok 1673	Rok 1749
Pavel Bradáček, Martin Švancara[15]), Matěj Gola, Václav Král, Pavel Dressler, Jakub Král, Jakub Sigmund, Vítek Štěpán, Adam Moliš, Jan Chlop, Tomáš Hlaváč, Michal Bečička, Michal Janoš, Melichar Moleš, Jura Zvaček[16]), Václav Bílek, Václav Dvořák, Václav Ratkowský, Gröschlovský svobodný dvůr.	Fr. Bradáček, Jos. Bradáček, Ant. Moleš, Martin Karnec[17]), Jak. Král, Bartoň Karlec, Vávra Kachlík, Ondřej Bradáček, Vavřinec Matijek, Matěj Karnec[17]), Matěj Horák, Matouš Král, Ant. Vobrovský, Petr Bradáček, Fr. Moleš, Šebestián Král, Ant. Bubla, Šimon Špaček, Jan Sigmund, František Kavínek (č. 20 a 21). — Domy bez polí: Josef Špaček, František Bubla, Josef Had, Václav Palášek, Ondřej Kondera, Ondřej Sigmund, obecní dům, v němž zůstává Šimon Jiřík, potom tři malé obecní domky bez pozemků[18]).

[15]) Má býti správně: Matěj.

[16]) Správně asi, jak předešle psáno, Vacek

[17]) Jinde správně: Karnej.

[18]) Údaje Vlastivědy Moravské (Brněnský okres 88 a 89) že r. 1750 bylo v Husovicích 45 domů, a že 3 měly po lánu, 6 po půl lánu, 30 po čtvrt lánu a 6 chalup, nejsou správny.

Polnosti u Husovic byly r. 1749 čítány zase na jinou míru, brněnskou, a tak shledáno, že r. 1673 bylo polí 264 měr 6 achtelů a vinic 103 míry, kdežto r. 1749 bylo polí 324 měr (v 630 kusech), vinic 110 měr 5 acht. Vinohradů bylo nejvíce v Černých polích: 56 měr 2 acht. (kromě vinohradů brněnských

Náměstí Kárného r. 1901. Dle fotografie Vl. Grégra.

Staré Husovice. Fotografoval Pavlus, fotograf.

měšťanů), v Lauziblích (i s vinicemi kláštera sv. Anny) 27 měr 4 acht. (tam měl také špitál sv. Štěpána 6 měr vinohradu), na Nové hoře u rybníka 9 měr, na hoře Havlichu 4 m. 4 acht., na Nesmělách 4 m. 2 a., na Rovinách 1 m. 4 a. Polí a pastvin bylo tehdy ladem 37 měr 1 achtel, zahrad bylo 5 m. 2 a., luk bylo 63, z nichž bylo $6^3/_4$ dvojspřežných fur sena. Majetkem obecním bylo u Svitavy u židenského jezu 1 m. 4 a. a pak u hranic kartouzských 2 m. 4 a. špatné pastviny. Purkmistrem byl tehdy Jakub Král, rychtářem Matouš Král, konšelem Vávra Kachlík a Šimon Špaček. □

O dvoře brněnského semináře jesuitského praví zpráva z r. 1750, že měl polí 150 měr třetí třídy. Podle toho byla by tehdy značná část polností jeho odprodána. Ke dvoru tomu nenáleželo žádného poddaného a náklad na obdělávání polností platil všecek seminář; ladem nechávala se třetina i více. U dvora byla zahrada travná na 4 míry, ale ani tráva nerostla tam a zahrada byla více pustinou. Ke zbytku bývalého dvoru Gröschlového náležely klášterní pozemky v Černých polích; nechávala se jich ladem třetina. □

Tereziánský rustikální katastr z r. 1765 srovnává se celkem s uvedenými údaji. Podle něho bylo u Husovic polí 330 měr 6 achtelů, zahrad 8 m. $1^1/_2$ a., pastvin 42 m., vinic 114 m. $2^1/_2$ a., z luk bylo $6^3/_4$ dvojspřežných fur sena. Chalup bylo v obci 6. Obec sama měla obecní hospodu a u židenského jezu stromy zarostlou pastvinu o 1 m. 6 a.. a ke kartouzským hranicím na stráni pastvinu na 3 m. 1 a. □

R. 1750 uvádějí se u Husovic hamry na měď, z nichž platilo se vrchnosti ročně 200 zl., valcha jirchářská, z níž se platilo 25 zl., a soukenická, z níž bylo platu 26 zl. Poddaní v Husovicích platili klášteru Králové o sv. Jiří[19]) 19 zl. $35^2/_4$ kr, o sv. Václavě tolikéž, z vinic platili 8 zl. $59^2/_4$ kr., z polí 2 zl. 20 kr., z řeky 2 zl.; dávali 9 slepic a 70 vajec; přádla dělali klášteru r. 1743 lnu 20 liber, r. 1745 konopí 19 liber a tolikéž r. 1748. □

[19]) Nikoliv o sv. Janě.

Robota Husovských r. 1750 byla tato: 6 pololáníků robotovalo po 2 dnech týdně s 2 koni po celý rok; ostatní měli robotu pěší: 15 čtvrtláníků tři čtvrti roku týdně po 3 dnech a od sv. Jana do sv. Václava po 6 dnech; 6 chalupníků tři čtvrti roku týdně po 1 dni, a čtvrt roku po 2 dnech. □

Poddanské povinnosti osvětluje pak blíže zpráva abatyše Antonie (de Ulnici)*) z 20. ledna 1776. Kromě poddanských polí k domům náležejících měli Husovští 128 achtelů pozemků, z nichž platili 30 zl. 5 kr. 1 d. Z vinic na Louziblích platilo se vrchnosti činže o sv. Martině: z 23 achtelů po 10 kr, a z 22½ acht. po 15 kr. — celkem 9 zl. 27 kr. O vánocích platila obec činže 37½ kr. Z polí vlastně vrchnostenských, jichž 31 měr od Gröschlového domu bylo odděleno a poddaným rozděleno, platili činže 12 zl. 36 kr. V území obecním bylo 65 achtelů vinic (»v Šolařích, v Petlaru, Skalky«), z nichž kromě daně klášteru zábrdovskému platilo se ročně 20 zl. Každý pololáník a čtvrtláník platil místo roboty na útraty při žatí a sušení sena a otavy »na Královských lukách« po 21 kr. (pololáník) a po 15 kr. (čtvrtláník). Na robotu chodívali o 6 hodině, za kratších dnův o 7, a vraceli se při západu slunce; ve žně chodívali o půl 6. a vraceli se o 8. U snídaní měli odpočinku půl hodiny, za krátkých dnů odpočívali pěšky robotující 1 hodinu, potahem 2 hodiny. Při robotě koňské bylo dovoleno spřihati dvou koních; když měnila se potahová robota na pěší, což bývalo většinou jen o žních, čítáno bylo za 1 potah čtyřspřežný 6 dní pěší roboty, za 1 dvojspřežný 3 dni; náčiní musili si robotníci bráti své. Zasvěcené svátky, i svátky poslední dobou zrušené, bývaly jim od roboty odčítány. Obecním ponocným a poddaným, kteří bývali při honech a při koupání a stříhání ovcí zaměstnáni, bývalo to od roboty odčítáno, rovněž tak pochůzky. Mlácení obstarávali domkaři a podruzi, začež se jim odpouštěla týdenní robota a dávala se jim dvanáctá míra. Ve žních pšeničných, žitných a ječmenných dávalo se robotujícím jednou za

*) Dodatek tento při podpisu poddanských povinností Maloměřic.

den vařené jídlo nebo z mouky a každé osobě libra chleba. Mlatci dostávali denně každý dvě libry chleba a na dodělanou 2 mázy piva. Rychtářovi odpouštěla se robota, stálý peněžitý plat o svatém Jiří a svatém Václavě, činžovní slepice a vejce, a dostával za to, že u cacovského dvora musil robotníkům práci vykazovati, při setí dvě libry chleba a máz piva, ve žně 2 mázy piva, 2 libry chleba a jednou za den vařené jídlo s librou masa. Robotující kromě žní dostávali denně chléb, pacholek při dvojspřežném povoze libru, pěšky robotující půl. □

Duchovní správou náležely Husovice r. 1776 k faře zábrdovské a obřanské, 2 pololány a 6 čtvrtlánů náleželo do Obřan, 4 pololány a 9 čtvrtlánů do Zábrdovic. Desátku dávali z Husovic těmto svým farářům desátý snop; místo desátku dávali z 10 achtelů vinic v Černých polích, jimž říkali svobodné vinice, faráři obřanskému ročně z achtelu po 18 kr., tedy ze všech ročně 3 zl. □

Když byl r. 1773 řád jesuitský zrušen, připadl dvůr brněnského semináře v Husovicích do správy administrace c. k. státních statků, která jej potom rozprodala. Jeden díl, a to 37 jiter 516□° s přízemní budovou č. 18., koupil 26. července 1790 Josef Šlosárek; po něm drželi jej Matěj Pešina a potom Karel Endsmann rytíř z Ronova kupem z 10. prosince 1790; dědičkou jeho byla r. 1830 jeho dcera Anna Goldová, rodem šlechtična Endsmannova z Ronova. □

Druhého dílu, a to 24 jiter 71□° s budovou svobodného dvora na poschodí a zahradou, stala se majetnicí Antonia kněžna Salm Reiferscheidová kupem od vrchního ředitelství c. k. státních statkův a od Josefa Šlosárka ze dne 26. července 1790 a 27. května 1796. Od kněžny koupila 11. ledna 1832 polnosti mlynářka Anna Svobodová, ale budovu a zahradu si ponechala kněžna, která však i tento zbytek dala zapsati tehdy Janu Hlaváčovi a Barboře svobodné paní Sallabové.[1]) □

[1]) Registratura zemská v zemském archivě č. 107/2, rectifik. č. 158/3, dominikální fasse č. 57, tereziánský rustikální kataster č. 183.

Panství Králové kláštera nad Husovicemi trvalo do dne 18. března 1772. Tehdy byl klášter zrušen a zboží jeho spravovala pak komise c. k. státních statků, která něco odprodávala, až prodala také 2. srpna 1825 panství starobrněnské, u něhož Husovice zůstaly Františku rytíři Heintlovi za 138.000 zl. konv. m. □

Nové Husovice.

Nové, lepší časy nastávají Husovicím koncem XVIII. století v době osvícenské vlády Marie Terezie a Josefa II. Tou dobou zavanul z Francie do celé Evropy duch lidskosti. Nové idee pronikaly duše i nejnižších vrstev a vše připomínalo panovníkům jejich povinnosti k chudým a nízkým. Vedle toho působily zde i praktické důvody. Vláda dospěla té doby přesvědčení, že je nevyhnutelno chrániti rolníků proti bezměrným požadavkům vrchnosti, mají-li býti berně vůbec placeny. Rozumnými ústupky a reformami snažila se vláda předejiti výbuchům revolučním, jež tu a tam se ukazovaly. (Ve Francii panovníci toho nepostřehli včas a proto došlo k veliké revoluci, která lomcovala zemí po 20 let.) Konečně měla býti omezením práv šlechty posílena královská moc. ▫

Nejdůležitějším aktem byl edikt, vydaný 1781, kterým zrušeno bylo nevolnictví, v němž Josef II. prohlašuje se otevřeně za stoupence francouzských revolucionářů a prohlašuje slavnostně, že nejstarší a nejzřejmější nároky právní nemají ani smyslu ani ceny naproti zákonům přirozeným a že ničím nemůže býti člověku odňata svoboda volně nakládati svou prací a svými silami. Důsledkem tohoto ediktu mělo býti úplné vlastnictví sedláků. Šlechta působila však císaři takové potíže, že teprve roku 1789 nařízeno, aby statky všech sedláků bez výjimky příště postupovaly se pravidelně jich přirozeným dědicům. Při reakci, jaká nastala po smrti Josefa II., byla až do r. 1848 vedle vykoupených rolníků většina rolníků nevykoupených, závislých na cizí vůli. ▫

Zvlášť těžce doléhala na sedláky robota, která při nové

soustavě finanční měla býti sice s nevolnictvím zrušena, leč v plné formě obnovena byla zase několik měsíců po smrti Josefově patentem Leopolda II. ze dne 19 dubna 1790. ▫

V čem se poměry poddanské u nás změnily, vidno z protokolu, »založeného na Starém Brně dne 12. dubna 1850 při jednání skrze vyprostění gruntů z břemen za slušnou náhradu vyzdvižených při obci Husovské.« ▫

Pro zajímavost citujeme celý protokol slovně, jak je uložen v archivu c. k. místodržitelství: ▫

»Přítomni: Od strany komise: Fr. Fandrlík, jednatel, Ignác Feil, komisař, Fr. Augusta, komisař, Ferd. Kreus, aktuar. Od strany oprávněného: Pan Josef Špindler, vrchní, dle sub 1. přiloženého plnomocenství zmocněný zastavatel. Od strany povinných: Fr. Kocman, rychtář, Fr. Hlaváč, pudmistr, Tomáš Král, ouřední, Karel Kocman, soused. ▫

Dekretem vysokého předsednictva c. k. mor. zemské komise o vyprostění gruntů z břemen od 8. dubna 1850, č. 667, zřízeno jest, skrze vyprostění gruntů z břemen za slušnou náhradu vyzdvižených na panství Starém Brně předepsané jednání vykonati. ▫

K tomuto účelu z ohledu obce Husovské především spisy, jimiž břemena tato od právomajícího opověděna byla, totiž:

a) Popis všech při této obci pozůstávajících, dílem za slušnou náhradu, dílem bez náhrady vyzdvižených břemen sub 2. ▫

b) Soupis cen za jednotky naturalních povinností sub 3. ▫

c) Soupis oněch věcností, na nichž jen taková břemena vězí, která bez náhrady vyzdvižena jsou, sub 4. ▫

d) Výkaz naturálních a peněžitých dávek, jakož taky prací sub 5. v celém obsahu jejich od strany komise důkladně přezkoušely a dle potřeby opravily. ▫

S ohledem na obsah tohoto opověděni se s všemi povinnými, a sice s každým osobitě o vyprostění jeho gruntu jednalo,

i taky z ohledu jednoho každého výnos slušné náhrady v ročním důchodu a v kapitálu vyúčtován byl, a dle účtování tohoto pro každého listina vyprosťující trojnásobně se vyhotovila a jemu doručila, jak zde sub 6. přiložených 23 listin vykazuje.

Dále na obsah všech listin výkaz sub 7 dvojnásobně přiložen, trojnásobně vyhotoven a v jednom vyhotovení panu plnomocnému oprávněného odevzdán byl

Při jednání tomto taky z ohledu reštů povinností roku 1848 s jedním každým ve výkazu sub 8. zaznamenaným reštovníkem se účtovalo, dle toho řečené rešty se zůstavily a ode všech reštovníků hned v hotovosti k rukám pana plnomocného proti od něho vyhotoveným a od komise ztvrzeným kvitancem zaplacené byly.

Reštovníci, jenž zaplacenost učinili, se jmenovitě vykazují, jak následuje:

Filip Kárný č. 13	6	zl.	$7^{2}/_{5}$	kr.
Anna Kárná č. 17	6	„	$7^{2}/_{5}$	„
Josef Vacek č. 38	6	„	$7^{2}/_{5}$	„
Antonín Špaček č. 39/47a	3	„	$3^{7}/_{10}$	„
Josef Štadler č. 39/47b	3	„	$3^{7}/_{10}$	„
Stanislav Král č. 48	6	„	$7^{2}/_{5}$	„
Antonín Březa č. 49	6	„	$7^{2}/$[illegible]	„
Tomáš Vacek č. 2	3	„	$11^{1}/_{25}$	„
Jakub Kocman č. 3	3	„	$11^{1}/_{25}$	„
František Hlaváč č. 4	3	„	$11^{1}/_{25}$	„
Jakub Král č. 5	3	„	$11^{1}/_{25}$	„
Jan Kocman č. 10	3	„	$11^{1}/_{25}$	„
Karel Kocman č. 12	3	„	$11^{1}/_{25}$	„
Tomáš Hlaváč č. 14	3	„	$11^{1}/_{25}$	„
Jan Horák č. 36	3	„	$11^{1}/_{25}$	„
Josef Jaroš č. 47/39	3	„	$11^{1}/_{25}$	„
Bernard Bradáček č. 40	3	„	$11^{1}/_{25}$	„

Antonín Vacek č. 42	3 zl.	$11^{1}/_{25}$ kr.
Augustin Kachlík č. 43	3 „	$11^{1}/_{25}$ „
Regina Matějíčková č. 44	3 „	$11^{1}/_{25}$ „
Pavel Bradáček č. 45	3 „	$11^{1}/_{25}$ „
Mariana Horáková č. 46	3 „	$11^{1}/_{25}$ „
Majitelé svobodných rol a vinohradů . . .	9 „	$55^{17}/_{20}$ „
Pospolu . .	94 zl.	$25^{17}/_{20}$ kr.
což po odrážce 10%	9 „	$26^{12}/_{20}$ „
vynáší	84 zl.	$59^{1}/_{4}$ kr.

kterýžto výnos skutečně na hotovosti se zaplatil. ◻

Též také se 10 povinných zavázalo, vypadající kapitál slušné náhrady vespolek 378 zl. 15 kr. vynášející v 14 dnech ke kontribučenskému úřadu zaplatiti.

Ostatně v průběhu tohoto jednání ani žádná strana na právní cestu odkázána nebyla, ani žádné z povinných tak jak právomající dolejšího odvolání proti vyřknutí okresní komise sobě nepozanechal; pročež jednání toto při obci Husovské docela skončeno je. ◻

Na což protokol tento zavřen a ode všech přítomných podepsán byl.« ◻

V podrobném popisu břemen, váznoucích na obci Husovské, vidno, že 5 pololáníků a 17 čtvrtláníků, kteří tou dobou v Husovicích byli, měli dle udání vrchnosti z 1849 odváděti ročně na ourocích 61 zl. $44^{3}/_{8}$ kr. Komise našla však různé nesrovnalosti v zápisech a rozhodla vedle kontraktu z 1784, že Husovice zaplatí jen 7 zl. $51^{2}/_{4}$ kr. Připsáno: »Od ouřadu obce Husovské se potvrzuje, že dle vyznání všech povinných zde vykázané práce a peněžité dávky až do 1848 vždy skutečně konány a placeny byly.«[1]) ◻

[1]) V aktech archivu c. k. místodržitelství.

Pololáníky 1850 byli: Filip Kárný č. 13, Anna Kárná č. 17, Josef a Františka Vacek č. 38, Šimon Král č. 48, Antonín Březa č. 49. Čtvrtláníky: Antonín Špaček č. 39 (staré 47), Josef Štadler č. 39/47, Tomáš Vacek č. 2, Jakub Kocman č. 3, Frant. Hlaváč č. 4, Jakub Král č. 5, Jan Kocman č. 10, Karel Kocman č. 12, Tomáš Hlaváč č. 14, Jan Horák č. 36, Jan a Rosalie Jarošek č. 47 39, Bernard a Františka Bradáček č. 40, Antonín a Rosalie Vacek č. 42, Augustin Kachlík č. 43, Regina Matějíčková č. 44, Pavel Bradáček č. 45, Anna Horáková č. 46. ◻

V naturaliích bylo odváděno ročně 9 kuřat a 70 vajec čili 1 zl. 24 kr. Komise tuto náhradu také plně přiznala, ježto »cena stanovena je daleko mírněji, než ve skutečnosti je«. ◻

Robota činila u pololáníka 78 dní dvojspřeží, u čtvrtláníka 104 dny ruční práce a odhadnuta na . . . . . 210 zl. 45 kr.

Vedle toho účtovalo si starobrněnské panství:

6 dní s potahem ku vyvážení bahna à 24 kr. . .	2 zl. 24 kr.,
15 dní ruční práce k opravě stavu à 7 kr. . . .	1 zl. 45 kr.,
45 dní ruční práce k čistění mlýnské strouhy à 7 kr.	5 zl. 15 kr.,
27 honců na hon (bez náhrady)	— zl. — kr.,
tak že celkem účtováno	220 zl. 9 kr.,

které komise také plně přiznala, poněvadž »ceny byly mírněji stanoveny než ve skutečnosti jsou.« ◻

Bez náhrady vyzdviženo ohlášené právo na 2 zl. 48 kr. za domy dominikální, které byly povinny ročně 26 dny ruční práce, a 1 zl. 42 kr. za rustikální a obecní domy, které byly ročně povinny 13 dny ruční práce. »Nížepsaný« — rychtář Kar. Kocman — »potvrzuje, že mimo svrchu uvedených 44 domků bez rol žádné jiné nepozůstávají, na nichž by jen takové břemena vázly, které bez náhrady vyzdviženy jsou a že domky pod běž. čís. 22, 23, 24 a 25 ne dominikální, nýbrž rustikální jsou«. Všem těmto domům stanoveno 702 dní pěší roboty. ◻

Zajímavy jsou jednotné ceny, jak byly stanoveny komisí jmenovanou roku 1850: □

1 měřice žita	1 zl. 10	kr. kon. m.
1 dvojspřeží na den	– zl. $9^3/_5$	kr. kon. m
1 den ruční práce při opravě stavu . .	– zl. $2^4/_5$	kr. kon. m.
1 den ruční práce při čistění mlýnské strouhy	– zl. $2^4/_5$	kr. kon. m.
1 kuře	– zl. $2^4/_5$	kr. kon. m.
1 vejce	– zl. $2^4/_5$	kr. kon. m.

Přirovnáme-li tedy r. 1848 s dobou tereziánskou, je nesporno, že sedláci žili v mnohem lepších poměrech. Opravy Josefa II. vzbudily pokleslé mysli, povzbudily chuť k životu a práci. Zlepšení cest, vynález ruchadla (bratří Veverkové 1827), všeobecný pokrok věd, zvláště věd přírodních, zvětšily výnos z rol. V rodinách rolnických přestává řáditi hlad, byť i dávky a platy všeliké tížily sedláka nepoměrně více než držitele obromných lánů a byť i právo zůstávalo namnoze pro sedláka jen na papíře. Povinná docházka školní a buditelská činnost českých vlastenců uzpůsobuje naše rolníky k racionelnímu hospodaření. Bylo upuštěno od úhoření, odvodňují se »žabiny« (bařiny), přibývá dobrých lučin a úrodných polí. □

Rychlý rozvoj nastává zvláště po r. 1848. Blízkost velkoměsta pak umožňuje rolníkům husovským větší výtěžek prodeje hospodářských produktů. Po r. 1866 zpeněžují se pole směrem k Brnu výhodně na stavební místa tak, že v rodinách rolnických v Husovicích zavládl koncem století XIX. poměrný blahobyt. □

Dnes ovšem mizí rolnický živel téměř úplně. R. 1909 vyvlastnil erár k dočasnému užívání 84 ha nejlepší půdy pro vojenské cvičiště tak, že většině rolníků bylo úplně od polního hospodářství upustiti. Hlavním zaměstnáním je dnes rolnictví jen asi u 9 rodin.

Husovice jsou dnes městem průmyslového dělnictva a živnostnictva. Valnou většinou nejsou ovšem naši dělníci zaměstnáni v místních závodech, nýbrž plahočí se pro brněnský německý velkoprůmysl. □

Rozvoj průmyslu v naši říši datuje se také z dob Josefa II., kdy přeměněny cechy (1774), zrušeny obyčeje, které zakazovaly sedlákům provozovati jistá řemesla, a zvýšeny celní tarify na cizí zboží. Za válek napoleonských nastala ovšem i zde stagnace, která potrvala až do let 60tých minulého století. Zpátečnicko-absolutistická vláda Metternichova viděla v průmyslnících samé »zakuklené liberály« a proto znemožňováno, aby zřizovány byly nové podniky. Soustava cechovní zase obnovována, leč jen polovičatě, čímž vyvoláván vlastně uměle konflikt malého živnostníka a velkoprůmyslníka. □

Velkoprůmysl byl valnou většinou v rukou šlechty, která dovedla si všelikými monopoly a ochranářskými cly zjednati náhradu za ušlá privilegia z dob neobmezené vlády vrchností. Dělnictvo vydáno úplně v šanc libovůli továrníků. Zákonodárství se o ně nestaralo. Továrníci nutili dělníky, aby odebírali zkažené zboží, ukládali jim bezprávné pokuty, zakázáno pořádati sbírky pro vzájemnou podporu, pokladny výpomocné dány pod úřední dozor atd. Přirozeno, že docházelo k bouřím. V Brně největší roku 1843. (Roku 1844 v Praze rozbili dělníci všechny stroje v 5 továrnách.) V bouřlivém r. 1848 stáli tudíž dělníci v prvních řadách bojovníků za konstituci, za svobody politické, občanské i sociální. Po těžké krisi průmyslové v letech 70tých minulého století (krach r. 1873) nastávají i dělnictvu lepší časy. □

Z průmyslových závodů v Husovicích vzpomíná se mlýn (viz str. 9.), hamry na měď (viz str. 17) při č. 41., kde r. 1795 zřízena soukenická valcha, pak holandská dominikalní valcha při č. 25., která byla r. 1782 proměněna na mlýn, pak stará jirchářská valcha při č. 24. a konečně lihovar při č. 37. Za tyto objekty přiznala okresní vydržovací komise panství starobrněnskému r. 1851: □

Soukenická valcha při č. 41. odhadnuta na 23.000 zl. Na laudemiích stanoveno Brněnském družstvu soukenickém[1])

[1]) Brünner Tuchwalker-Kunst.

zaplatit 25 zl 46 kr. (při tom konstatováno, že za 10 let nestala se změna v majiteli), za naturalní a peněžní dávky 66 zl. (Dle původní smlouvy z 31./3. 1781 platilo se ročně 125 zl. z hamrů na měď a 40 zl. z valchy, mimo to 5% při prodeji). □

Holandská valcha soukenická při č. 25. odhadnuta na 10.000 zl. Dědicové po Karlu Apel-ovi zaplatili na laudemiích 1 zl. $4^{8}/_{10}$ kr., za naturalní a peněžní dávky 60 zl. (Dle původní smlouvy ze dne 1. února 1769 platilo se ročně 150 zl.) □

Jirchářská valcha při č 24. stala se r. 1851 majetkem Antonína Kukly, který zaplatil za naturalní a peněžní dávky 10 zl. (Na základě smlouvy ze dne 4. června 1698 platilo se ročně 25 zl.) □

Lihovar při č. 37. držel r. 1851 Lazar Schwarz (od 10 let nebyla změna v majiteli). Podnik odhadnut byl na 10.000 zl. a zaplaceno na laudemiích 26 zl. 40 kr., za naturalní a peněžni dávky 163 zl. 12 kr. (Dle původní smlouvy ze dne 15. června 1814 platilo se ročně 308 zl. a dle smlouvy ze dne 28. února 1816 ještě z pálenice 100 zl. Při prodeji příbuzným 5%, jinak 10% kupní ceny.) □

Dnes máme v Husovicích 9 velikých průmyslových podniků, které zaměstnávají značný počet dělnictva. □

Abychom si vysvětlili, proč i po zrušení poddanství vzmáhají se Husovice ještě celých sto roků tak zdlouhavým tempem, nutno vzpomenouti i těchto okolností: □

Velká revoluce ve Francii, jíž střásl lid násilím nelidská pouta šlechty a duchovenstva, přivodila ve svých následcích války, jež zasáhly celou Evropu. Nazýváme je napoleonskými dle »nepřemožitelného« vítěze, francouzského císaře Napoleona Bonaparte. Také naše země utrpěly válkami napoleonskými velké pohromy, ba říše byla přivedena na pokraj záhuby. Roku 1798 dne 16. prosince přitáhlo k Brnu 25.000 mužů ruského vojska, jež táhlo nám na pomoc. □

Hlavní tábor a generální štáb byl umístěn v Brně, ostatní vojsko ubytováno bylo v předměstích a okolí — také v Husovicích. Císař František I. i s chotí přijeli do Brna 27. prosince, aby pozdravili pomocné vojsko, které hned počátkem ledna vyrazilo do Italie. □

Vojskem nepřátelským zaplavena byla Morava poprve r. 1805, kdy Napoleon zajav v Německu (v Ulmu) jádro vojska našeho, vtáhl dne 13. listopadu vítězně do Vídně. Dne 19. listopadu byli Francouzové již v Brně, odkud náhle bylo odstěhovati se císařskému dvoru do Olomouce. Napoleon sám již 20. listopadu vjel slavnostně do města, jež učinil oporou dalších svých válečných operací. Brno i předměstí byla přeplněna vojskem. Obyvatelstvu ukládány nesnesitelné rekvisice na penězích i potravinách. Poměry byly tím smutnější, že téhož roku byla veliká neúroda. Míra pšenice stála až 16 zl, žita 15 zl., ječmene 10 zl., ovsa 6 zl. Po vítězství Napoleonově na návrší Prateckém (u Slavkova) dne 2. prosince bylo ještě hůře. Brno i předměstí (zvláště Zábrdovice) zaplavena raněnými »přáteli i nepřáteli«. Obcím ukládány nové kontribuce (Brno 100.000 zl.). Teprve 12. ledna r. 1806 odtáhly francouzské pluky, když dne 26. prosince byl smluven mír v Prešpurku. Starost o raněné však trápila obyvatelstvo až do konce března. Nákažlivé nemoci kosily i v řadách obyvatelstva. Hlad i drahota tou dobou dostoupily takového stupně, že docházelo na ulicích k výtržnostem, pekařské krámy byly vybíjeny atd. □

Napoleon byl ještě jednou vítán v Brně hřměním děl ze Špilberku dne 16. září 1809. Po novém vítězství tohoto roku na rovinách Moravského pole (u Ogruně) obsazena celá západní Morava vojskem francouzským. Od 14. července až do 3. listopadu ležela posádka francouzská v Brně a okolí. Velitel maršálek Davoust udržoval sice pořádek a kázeň ve vojště, ani kontribuce nebyly ukládány tolikéé, než přece obyvatelstvo s nelíčenou radostí uvítalo 4. listopadu pluky našeho vojska.

Ustavičné války, jež končily vesměs smutnými porážkami, připravily nejen císařství Rakouské o rozhodující vliv v Evropě, nýbrž podlomily na dobro hospodářský blahobyt. Roku 1792 obnášel státní dluh 350 mil. zl., roku 1810 již 680 mil. zl. Vláda si pomáhala papírovými penězi, jichž dáno do oběhu za 1000 (tisíc) milionů zlatých kovové měny. »Vídeňské bankocedule« neměly tudíž žádné ceny. Je zaznamenáno, že si lidé bankovkami zapalovali dýmky. Za 100 zl. kovové měny bylo nutno zaplatiti v bankocedulích 1240 zl., tedy 1 zl. kovové měny rovnal se 12·40 zl. v papírech Drahota dostoupila enormní výše: měřice pšenice prodávala se až za 50 zl., 1 sáh dříví za 90 zl. Nezbylo než ohlásiti státní bankrot, což se stalo finančním patentem dne 20. února 1811. Cena bankoceduli klesla při výměně za měnu konvenční na pětinu ceny nominální. Ke kovu stát pomohl si tím, že nařídil, aby veškeré zlaté a stříbrné náčiní bylo odvedeno do státních mincoven. (Chrám v Zábrdovicích musil odvésti dvě velké stříbrné lampy, jeden kalich, jedno ciborium a kaditelnici.) □

Státní finance ovšem ani tímto způsobem nebyly sanovány. Teprve po ukončení válek napoleonských, jež připomíná nám pomník na Františkově v Brně z r. 1818, podařilo se po mnohaletém úsilí finančníků zavésti rovnováhu finanční aspoň na venek. Poplatníci sténali však dále pod novými a novými daněmi. Morava v těchto dobách nepoměrně byla zatěžována. V letech 1813, 1814 a 1815 činil v celé říši mimořádný náklad válečný ročně 6 mil. zl., z čehož Morava sama zaplatila 941.221 zl., tedy téměř jednu šestinu, což bylo v nepoměru i k síle poplatní i počtu obyvatelstva. (Tradice tato uchovala se ve finančnictví státním dosud. Země české platí nepoměrně velké procento státních daní.) Ani »vrchnostem« nebyly tyto poměry vhod. Marně se však na sněmu bránili. Mezi selským lidem docházelo i k nepokojům. Na Brněnsku, Znojemsku i Jihlavsku bylo potřebí vynaložiti vší vojenské moci, aby r. 1821 byl zjednán klid mezi sedláky. Jedinou světlou stránkou bylo, že novou sou-

stavou berní na základě čistého výnosu přestal konečně všeliký rozdíl mezi zdaněním pozemků vrchnostenských a poddanských.

Že Husovští těžce nesli vzpomenutých válek napoleonských a že zle prožívali hospodářskou tíseň, snadno si domysliti. Svědčí o tom ostatně definitivní katastr domovní i pozemkový z r. 1826[1]), dle něhož patrno, že i po blahodárných reformách josefínských vzrostly Husovice poměrně málo. ◻

Vzrůst byl patrný jen na celkovém obnosu daní. Dle Josefina[2]) činila r. 1789 daň celkem 559 zl. 22 kr. Nejvíce platil Karel Endsmann, majitel části dvoru brněnského semináře[3]), totiž 42 zl. 5 kr. Pololáníci platili kolem 20 zl. (Ondřej Kárný č. 13 měl předepsáno 21 zl. 21 kr. vrchnost pak za něj platila 1 zl. 16 kr.), čtvrtláníci asi 10 zl. (Šimon Kocman č. 10 měl předepsáno 9 zl. 46 kr., vrchnost pak platila za něj 40 kr.; Jakub Kachlík č. 43 platil 10 zl. 43 kr. a vrchnost za něj platila 41 kr.) Byli však také takoví poplatníci: Šebestián Bubla na č. 7. platil 1 kr., Mates Bubla na č. 50. také 1 kr., Jan Doležal na č. 29. 3 kr. atd.

Dle katastru z r. 1826 však činil čistý výnos z domů 66 zl. 36 kr., z polností 4493 zl. 57 kr., tedy celkem 4560 zl. 33 kr., kterýžto obnos byl základem pro vyměřování daní. (Sama pozemková daň činila r. 1818: 16%). ◻

Domů uvádí Vlastivěda[4]) r. 1790 v Husovicích 55 se 314 obyvately, r. 1834 pak 64[5]) domů se 479 obyvately. (Dle tříd domovní daně patřil 1 dům do VIII. třídy, 2 do IX. tř., 1 do X. tř., 5 do XI. tř. a ostatní do XII. tř.) ◻

Na rozkvět Husovic působil velmi neblaze obromný požár r. 1836, který na květnou neděli zničil téměř celou vesnici. Jen

[1]) Městský archiv v Husovicích.

[2]) Zemský archiv č. 823.

[3]) Viz str. 19.

[4]) Brněnský okres II. str. 88.

[5]) V uvedeném »Bauparzellen-Protokoll der Gemeinde Hussowitz« z r. 1826 je nejvyšší číslo udáno až 131. Není však uvedeno 39 čísel. Jinde zase totéž číslo zapsáno je 2kráte i 3kráte Odkud má Vlastivěda data o 64 domech, nevíme, ale zdá se, že udání není správné. Viz str. 16.

4 domy zůstaly uchráněny (dle paměti starého pamětníka p. Jak. Kocmana »u Náčků«): 2 domy Královych (dnes dům p. Ferd. Krále ve Valchářské ulici a p. Cikrdle v Cacovské ulici), dům Bradáčkův (dnes pí. Františky Kocmanové) a dům Jarošův (dnes p. Jos. Kocmana na Palackého třídě). ▫

V neblahé paměti všech starších občanů husovských je r. 1866. Nejen svízele nasytiti věčně hladové žaludky Prušáků, kteří dne 13. července po malé šarvátce obsadili Brno, nýbrž ještě více vzpomínka na hrozné řádění cholery zakalí oko každého vypravovatele. (»Ženu a všechny 4 děti jsem tehdy ztratil«, posteskl si p. Jak. Kocman.) Celkem zemřelo v Husovicích na choleru 51 osob. Pochovány byly již na stávajícím hřbitově v Husovicích, který byl zřízen r. 1854. (Prušáků je pochováno na zábrdovském hřbitově prý 1600. Dne 5. srpna konáno současně 37 pohřbů z farnosti zábrdovské.) ▫

Po r. 1866. neruší již žádná vážnější událost rychlý rozkvět duševního i hmotného blahobytu všech národů naší říše. ▫

Zrušení sobot a realisace konstitučních řádů v obcích, v zemi i ve státní správě jeví od let 70tých minulého století zázračný účinek. Český národ zvláště horlivě hlásí se k životu. České vesnice, česká města ve všech zemích koruny svatováclavské znamenají utěšený rozmach. ▫

Nové Husovice jsou také takovou jedničkou, jež znamená již dnes velké plus a bohdá bude znamenati ještě více v nejbližší budoucnosti. ▫

Dle fotografie MUDr. Fr. Netušila.

Náměstí Komenského r. 1901.

Měšťanské školy.

Fotografoval Pavlus, fotograf.

Školství.

□ □ □

A. České školy.

Nic nám nepodává tak výmluvný obrázek rychlého rozvoje našeho města, jako vzrůst českého školství. — Až do r. 1873 nebylo v Husovicích žádné školy. Hoši i děvčata chodili do školy v Zábrdovicích, kde byla škola jednak česká (hlavně pro dítky z brněnských předměstí), jednak německá (pro dítky ze Zábrdovic a Cejlu). R. 1873 byla však škola zábrdovská zrušena; hoši přikázáni škole na Cejlu, děvčata na Josefově. To bylo pro dítky z Husovic příliš daleko. Zřízena byla proto v Husovicích samostatná škola, a to trojtřídní smíšená (pro hochy i děvčata společně) s vyučovacím jazykem ovšem českým. Vyučování zahájeno 2. ledna 1874 v domě č. 18./6. (nynější německá škola) v Cacovské ulici. Budova nebyla nově postavena, nýbrž adaptovány byly místnosti bývalého hostince. Žáků bylo r. 1874 ihned 350. Prvním nadučitelem stal se p. Vincenc Kochol. Prvním předsedou místní rady školní byl p. L. Valníček, zemský úředník. Starostou tehdy byl rolník p. Josef Kocman. □

Roku 1885 rozšířena byla škola na 4třídní. Místnosti získány přístavbou jednopatrové budovy ve dvoře školním (nákladem 11.992 zl. 86 kr.) R. 1886 byla škola již 5třídní, r. 1889 rozdělena pátá třída dle pohlaví, r. 1891 pak i ostatní třídy. Výnosem c. k. zem. rady školní ze dne 22. června 1891 nařízeno bylo rozdělení školy na dvě: na 5třídní školu chlapeckou a na 5třídní školu dívčí. Obě školy zůstaly však pod společnou

správou nadučitele p. V. Kochola až do 1892, kdy jmenován byl týž nadučitelem v Židenicích. Panu V. Kocholovi za 20leté působení v Husovicích projeveny díky tím, že jmenován byl čestným občanem. ▫

Řídícím učitelem jmenován pak r. 1893 p. Václav Hübner, dříve nadučitel v Olší, který působí zde až dosud. ▫

R. 1895 vystavena byla nová budova školní na Palackého třídě, kde bylo 12 učíren a 3 kabinety. Sem přestěhovaly se školy české, kdežto do starých místností na Cacovské ulici vtáhla nedávno zřízená škola německá. ▫

Po houževnatém boji — zásluhou hlavně členů Svatoboje — došlo v Husovicích ke zřízení chlapecké školy měšťanské. Vyučování zahájeno v budovách na Palackého třídě 1. září 1898. Ředitelem jmenován byl p. Frant. Charvát, dosud ředitel měšťanské školy v Ivančicích, jemuž přidělena správou i obecná škola chlapecká. Do I. třídy měšťanské školy přihlásilo se 85 hochů, takže bylo nutno ihned první rok zříditi pobočku. Na obecné škole chlapecké bylo toho roku 346 žáků, což svědčilo též, že nutno pomýšleti v nejbližší době na nové místnosti.

Měšťanská škola, jíž přibyla r. 1899 třída druhá a r. 1900 třída třetí, neměla ani tělocvičny, ani kreslírny, ani kabinetů. Učebné pomůcky byly umístěny ve skříních na chodbách. A tak nezbývalo než přikročiti ku stavbě třetí budovy školní na rohu náměstí Komenského a ulice Svatopluka Čecha. (Jaký vzhled mělo dnešní náměstí Komenského a okolí ještě r. 1901 viz na připojeném obrázku.) Plány zhotovil architekt a tehdy c. k prof. české státní průmyslové školy v Brně p. Karel Kepka. Místním potřebám byly plány ty uzpůsobeny ing. Zedníkem z Brna. Stavba zadána byla staviteli Antonínu Müllerovi v Brně Projektováno bylo 13 učíren, 1 kreslírna (17×7 m), 1 tělocvična (18×8 m), 1 ředitelna, 1 sborovna, 4 kabinety a byt pro školníka. Prostranný dvůr upraven za letní tělocvičnu a hřiště. Se stavbou započato 26. května 1902. Teprve v prosinci téhož roku budova

byla kolaudována, načež zřizováno ústřední topení parou o nízkém tlaku (firma Michal v Praze), pročež celá chlapecká škola měšťanská a obecná mohla se do nových místností přestěhovati až 1. dubnem 1903. ◻

Hned prvním rokem hostila nová budova 399 žáků školy obecné v 8 třídách (pobočky při 1., 4. a 5. třídě) a 144 žáků školy měšťanské ve 3 třídách, celkem tedy 543 žáků v 11 třídách.

Již příštího roku 1903 přibyla pobočka při 2. třídě obecné školy a při I. třídě školy měšťanské, kam přihlásilo se 101 žák, takže obsazeny byly všecky místnosti. Když pak počátkem školního roku 1904—5 připojena byla ku chlapecké škole měšťanské IV. třída (roční učebný kurs) ve smyslu výnosu c. k. ministerstva kultu a vyučování ze dne 26. června 1903, č. 22503, a když současně otevřena I. třída dívčí školy měšťanské, bylo nutno přikročiti ku přístavbě v ulici Sv. Čecha. Dole upraven byt ředitelův, v I. poschodí: 2 učírny, 1 sborovna, 1 kabinet, v II. poschodí: 1 účírna, 1 kabinet a nová kreslírna. (Stará kreslírna proměněna ve 2 třídy) ◻

Než i takto značně rozšířené místnosti školní v brzku byly úplně naplněny. Dívčí měšťanská škola doplněna postupně třídou II. a III., načež r. 1907 zřízena zde třída IV. (roční učebný běh) jako při škole chlapecké. Tím organisace škol, jež všechny byly svěřeny pod správu jednoho ředitele, dosáhly v nové budově svého vrcholu. Byloť počátkem školního roku 1909—10 na obecné škole 591 žáků v 10 třídách (pobočky u všech tříd), na chlapecké škole měšťanské 230 hochů v 5 třídách (pobočka při I. třídě), na dívčí škole měšťanské 180 děvčat v 5 třídách (pobočka při I. třídě), celkem tedy 1001 dítě ve 20 třídách. ◻

Než i obecná škola dívčí na Palackého třídě rostla, takže r. 1909—10 čítala 531 žákyň v 10 třídách (pobočky při všech třídách). ◻

Poměry tyto byly dále neudržitelny. Bylo nutno přikročiti ku rozdělení škol také ve smyslu § 12. zákona ze dne 24. ledna 1870,

z. z. č. 17., který stanoví: Škola, které bylo už po 5 let rozděliti větší počet ročníků neb tříd na oddělení souběžná, rozdělena buď po uplynutí této doby hned na dvě školy. A tak výnosem c. k. zem. škol. rady ze dne 9. srpna 1909, č. 19.117 zřízeny 4 české školy: ◻

CHLAPECKÁ ŠKOLA MĚŠŤANSKÁ A I. OBECNÁ ŠKOLA CHLAPECKÁ zůstala pod správou ředitele p. Frant. Charváta, který je současně c. k. okresním školním inspektorem. Počátkem letošího školního roku navštěvuje obecnou školu 324 hochů v 6 třídách (pobočka při 4. třídě), měšťanskou školu 257 žáků v 6 třídách (pobočky při I. a II třídě, ve IV. třídě hospituje 9 děvčat), celkem 581 hochů (a 9 děvčat) ve 12 třídách. ◻

Chlapecká škola měšťanská patří k těm osmi českým školám na Moravě, které organisovány jsou jako školy čtyřtřídní. Účelem IV. třídy či učebného kursu je upevňovati a prohlubovati po stránce praktické vědomosti a dovednosti získané ve třech třídách školy měšťanské. Též má usnadňovati absolventům škol měšťanských přechod do učitelských ústavů, vyšších škol, průmyslových, odborných obcho ních i hospodářských, do škol středních (lyceí), lesnických, kadetních, textilních a jiných. Zároveň poskytují předpravného vzdělání pro službu kancelářskou i manipulační, poštovní i železniční a vůbec pro ta povolání, která jsou přístupna absolventům nižší reálky, nebo gymnasia. V kursu chlapeckém učí se mimo jiné algebře, jazyku německému i francouzskému, těsnopisu a psaní strojem, v kursu dívčím vychovatelství, domácímu hospodářství, tělovědě i zdravovědě, jazyku německému i francouzskému, těsnopisu. psaní strojem, ženským ručním pracím a zhotovování šatů a prádla. V kursu koedukačním učí se společně všem předmětům kromě algebry, domácího hospodářství a tělovědy, ručních prací a tělocviku. Školní plat činí ročně 60 K, zápisné 4 K. Žáci z Husovic jsou od školního platu osvobozeni. Náklad na tyto kursy hradilo dosud město Husovice samo. Stát přispěl sub-

vencí jen v těchto letech: r. 1904–5 1.000 K, r. 1907–8 2.000 K a r. 1911–12 1.000 K. □

Chlapecký učebný kurs trvá letos již osmý rok. V minulých 7 letech absolvovalo kurs ten 280 žáků, průměrně ročně 40. Z absolventů odešlo 69 na ústavy učitelské, 41 do vyšší školy průmyslové, 37 do obchodní akademie, 13 do střední hospodářské školy, 4 do lesnických škol, 6 do kadetních škol, 4 přestoupili do vyšší reálky, 8 odebralo se přímo k obchodu, 8 odešlo na řemesla, 12 k poštovní službě, 7 do služby kancelářské, u ostatních je povolání neznámo. □

Dívčí učebný kurs odbylo ve školním roce 1907–8 až 1910–11 63 žákyň (průměrně ročně 12). Z nich odešlo na ústavy učitelek 9, do lycea 1, do školy průmyslové 6, k obchodu 1, k poště 2, do školy obchodní 12, k živnostem 2, u ostatních je povolání neznámo. □

Ve školním roce 1911–12 přijato bylo 43 žáků a 9 žákyň. Ze žáků odbylo měšťanskou školu v Husovicích 10, v Brně 12, v Židenicích 5, Rosicích 2, Kloboukách 2, Ivančicích 2, Králově Poli 1, Blansku 1, V. Byteši 1, Kunštátě 1, Koryčanech 1, Vel. Meziříčí 1, M. Budějovicích 1, Jemnici 1, Příboře 1, Vyškově 1 a v Jílovém (Čechy) 1. □

5 žáků je z Husovic, ostatní jsou ze 30 jiných obcí Moravy (a 1 z Čech). □

Z 9 žákyň absolvovalo domácí měšť. školu v Husovicích 7, měšťanskou školu v Židenicích 2. □

6 žákyň je z Husovic, 1 ze Židenic, 1 z Králova Pole a 1 ze Šlapanic. □

Ve škol. roce 1911–12 je z 43 žáků ročního učebného kursu na bytě a na stravě u řádných rodin v Husovicích 19 žáků, z nichž každý platí bytného a stravného měsíčně průměrně 46 K.

Osoby učitelské: A. Na obecné škole pp.: Václ. Friedman. Rud. Kašpar. A. Mašek, Al. Koudelka, Heř. Krčmař, Vl. Tomášek, B. Na škole měšťanské pp.: Kar. Mrázek (I. odb.), Ar. Čermák

(III. odb.), Fr. Polcar (III. odb.), B. Medek (II. odb.), Pav. Máša (zat. I. odb.), O. Šafář (zat. III. odb.), Jindř. Dušek (osobní učitel), P. Fr. Venhuda, katecheta. ▫

DÍVČÍ ŠKOLA MĚŠŤANSKÁ a I. DÍVČÍ ŠKOLA OBECNÁ organisována byla pod samostatnou správou ředitele, jímž byl ustanoven od 1. září 1910 pan Josef Bartoň, dosud ředitel měšťanské školy v Kloboukách u Brna. Počátkem školního roku 1911—12 čítá obecná škola 284 žaček v 5 třídách, měšťanská škola pak 178 žaček ve 3 třídách, tedy 452 žaček v 8 třídách (třída IV. při měšťanské škole byla roku 1910 zrušena a děvčata hospitují při chlapecké škole). ▫

Osoby učitelské: A) Na měšť. škole působí pp.: Božena Jandová (I. od.; pens.), Mar. Šebíková (II. odbor), Leop. Vlková (III. odbor), Jan Nezval (zatímně I. odbor), Mar. Lotocká (ind. učitelka), P. Jan Pulkrab (katecheta). B) Na obecné škole: Ot. Podlezlová, Heř. Zajíčková, Olga Brandýsová, Mar. Závojská, Olga Brunnerová, Jos. Holešovská (ind. učitelka). ▫

NA II. CHLAPECKOU ŠKOLU OBECNOU přidělen byl od 1. září 1910 k vlastní žádosti z dívčí školy řídící učitel p. Václ. Hübner Počátkem školního roku 1911—12 přijato zde bylo 247 žáků v 5 třídách. ▫

Osoby učitelské: Vinc. Havlíček, Aug. Folprecht. Gustav Musiol, Jiljí Nedvědický. ▫

NA II. DÍVČÍ ŠKOLE OBECNÉ systemisováno místo řídící učitelky, jíž ustanovena byla od 2. září 1910 pí. Marie Matonohová, dosud učitelka v Král. Poli. Počátkem školního roku 1911—12 zapsáno bylo 261 žákyň v 5 třídách. ▫

Osoby učitelské pp.: Anna Šindelářová, Marie Zajíčková, H. Polcarová, Božena Koukalová, Marie Jelínková (industriální učitelka). ▫

V hlavní budově školní na Komenského náměstí zůstaly umístěny obě školy měšťanské s většinou svých tříd školy obecné. Pro některé třídy bylo nutno vykázati místnosti v budovách na

Palackého třídě, kde umístěny byly obě druhé školy obecné. Ba bylo nutno najati i místnosti v Sokolovně. České místní školní radě nezbývá, než aby v nejkratší době realisovala projektovaný již plán stavby nové budovy školní, nejlépe někde v rychle rostoucí čtvrti při Brně. ▫

Měšťanské školy přijímají žáky z celého obvodu školního (pokud stačí místa v jednotlivých třídách, jsou přijímáni i žáci a žačky přespolní z Brna, Maloměřic, Obřan, Bilovic, Soběšic atd.). Obecné školy mají své obvody, a to tak, že do prvních škol patří děti ze starších částí Husovic až po náměstí Komenského a do druhých škol děti z ostatních novějších částí při Brně.

Na obrovském počtu školou povinných dětí vidíme nejlépe, jak Husovice za posledních 20 let rapidně vzrůstají. ▫

Roku	1873	je	1	škola	o 3	třídách se	350	dětmi.
»	1893	jsou zde	2	školy	o 10	» »	673	»
»	1903	» »	3	»	o 18	» »	1058	»
»	1912	jest »	6	škol	o 30	» »	1560	»

K tomuto číslu měli bychom ovšem přičísti ještě sta dítek českých rodin, jež navštěvují jednak německé školy zdejší, jednak brněnské. Nevíme, zda se kde více hřeší proti přirozeným právům českého národa, zda se kde více nešetří platného zákona (lex Perek). ▫

Netřeba ovšem připomínati, že všechny děti všech českých škol jsou národnosti české. České školy nemají ani jediného dítěte, které by nejen neznalo jazyka vyučovacího, nýbrž které by nebylo zároveň i českého původu. ▫

Dle náboženství jsou všechny děti českých škol katolíky až na 21 dětí protestantského vyznání. Židovského náboženství není ani jediného českého dítěte. Vedle obou jmenovaných katechetů obstarávají vyučování katolickému náboženství kněží duchovní místní správy. Protestantskému náboženství vyučuje každý čtvrtek Václav Pokorný, evangelický farář z Brna.

S národním školstvím veřejným budovány byly i soukromé školy mateřské, jež všechny jsou vydržovány nákladem obce. Dvě školky umístěny jsou v místnostech Sokolovny, jedna v místnosti školy na Palackého třídě. V I. školce je 176 dětí (79 chlapců a 97 děvčat), v II. školce 171 dětí (65 chlapců, 106 děvčat), ve III. školce 123 dětí (55 hochů, 68 děvčat). Všechny školky jsou tudíž přeplněny a je nejvýš na čase, aby dlouholeté porady o IV. školce, event. o dětském útulku přinesly konečně něco positivního. Málo utěšeným poměrům sociálním v místě nejlépe by odpovídal útulek, kde by našly přístřeší po celý den děti chudých rodin, v nichž otec i matka jsou nuceni odcházeti do továrny a zanechávají děti bez náležitého dozoru. Pro útulek mluví také ta okolnost, že bylo by lze poměrně malým nákladem řešiti zde snad zároveň otázku polévkového ústavu, kde by se i školním dětem chudých rodin dostalo v zimě o polední něco teplého Je mnoho dětí obecných i měšťanských našich škol, které nemívají zpravidla na oběd nic teplého do úst. Všechna větší průmyslová místa učinila již po této stránce opatření, neohlížejíce se, že činí se tím obci nová vydání. Vždyť vydáním tímto ušetří obec později povinných vydání na opatření chudinská atd. Ostatně i osvědčená lidumilnost naší veřejnosti by na obě tyto instituce zajisté nezapomínala a umenšovala by ochotně dobrovolnými sbírkami finanční oběti obce, která je všelikými nutnými zařízeními vyčerpávána v nejvyšší míře. □

Osoby učitelské na mateřských školkách pp.: Monika Kaloudová, Korn. Pokorná, Frant. Buchtová. □

Správcem školek je Josef Bartoň. □

Dozor nad všemi českými národními školami vykonává c. k. okresní školní dozorce p. Fr. Andrle, c. k. cvičný učitel v Brně. K zemskému dozoru přiděleny jsou Husovice c. k. zemskému školnímu dozorci p. Ant. Krondlovi. □

Místní dozor a péči o věcné potřeby obstarává česká místní školní rada, jejímž předsedou je p. R. Keprt. Ostatní členové

pp.: Jan Kachlík, V. Bradáček, Fr. Kocman, Jos. Severa, Jan Vališ, ředitel Jos. Bartoň, učitel Havlíček, farář P. Jos. Kubáč.

Rozpočet na r. 1912 vykazuje: ◻

pro I. obecnou školu chlapeckou	2604	K
pro II. obecnou školu chlapeckou	2820	K
pro I. obecnou školu dívčí	2677	K
pro II. obecnou školu dívčí	2380	K
pro měšťanskou školu chlapeckou	5540*)	K
pro měšťanskou školu dívčí	2669	K
pro všeobecné potřeby	13620	K
pro udržování budov	3920	K
pro mateřské školky	4096	K
◻ Celkem	40326	K

Celkový obnos mluví nejvýmluvněji, do jaké míry vyžaduje školství pozornosti a obětavosti. Že od rozhodujících činitelů chápe se u nás veliký národní i hospodářský význam řádně vybudovaného školství českého, viděti vedle rychlého rozvoje škol též z toho, že v rozpočtu je pamatováno i na sociální úkoly školy: 2600 K věnuje se ročně na ošacení chudých dítek obecných škol, školní potřeby budou počátkem škol. roku 1912—13 opatřeny všem školním dítkám obecných škol, což činí 4500 K, na měšťanských školách je věnováno 1000 K na školní potřeby chudých dětí. ◻

Všeobecný pokrok a duševní zápas jednotlivců i celých tříd národa ukazuje, že dosud jsou pravdivá slova J. A. Komenského: Který větší a lepší dar můžeme přinésti obci, než když učíme a vzděláváme mládež? Obzvláště v této době a za tohoto ducha času! (V předmluvě k nesmrtelnému dílu Didaktika Veliká). Kéž jest jich pamatováno i do budoucna od těch, kdož budou rozhodovati o dalším budování školství v Husovicích! ◻

Ku měšťanským školám připojena je živnostenská škola pokračovací, jež byla zřízena r. 1898. Úkolem jejím je: Učně

*) V tomto obnosu zahrnut i plat zvl. učitele a remunerace za IV. třídu.

a pomocníky živnostníků poučovati theoreticky a pokud možno též prakticky o těch předmětech umělého a technického průmyslu, jakož i odboru komerciálního, které by jim při výkonu živnosti prospěšné byly a způsobilost jejich, vydatněji z ní těžiti, zvyšovaly.

Škola skládá se ze dvou postupných tříd. Správcem jejím jest ředitel chlapecké školy měšťanské □

O školu se stará školní výbor, který se skládá ze starosty měst. obce (p. Jana Kachlíka) jako předsedy, z předsedy řadového společenstva (p. Frant. Čehovského), ze zástupců vyučovací správy (p. předsedy místní školní rady R. Keprta), ze zástupce mor. zemského výboru (p. Fr. Volejníka), ze zástupce obchodní a živnostenské komory v Brně (p. V. Pelikána) a ze správce školy (p. ředitele Frant. Charváta). □

Ve školním roce 1911—12 navštěvovalo I. třídu 51 žáků a 4 žákyně, II. třídu 40 žáků a 4 žákyně, úhrnem 91 učňů a 8 učenic, z nichž zůstalo na konci školního roku 77 učňů a 7 učenic. Návštěva této školy jest povinná pro všechny řemeslnické učně z Husovic, Maloměřic a Obřan. □

Vyučování udílí se za denní doby každý čtvrtek a každou neděli dopoledne od 8—12 hod. v místnostech školy měšťanské od měsíce října do května. □

Výše organisované školy v Husovicích dosud nestává. Městské zastupitelstvo a místní školní rada zahájili však již přípravy, aby byla zde zřízena státní česká textilní škola. □

Roku 1910 zřízena zde městská hudební škola. Škola byla schválena výnosem c. k. zemské školní rady ze dne 3. září 1910 pod č. 28.539. □

Vyučuje se zpěvu solovému, sborovému, hře na housle, klavír, citeru, všem smyčcovým i dechovým nástrojům, dějinám hudby, všeob. nauce o hudbě, nauce o harmonii, kontrapunktu, skladbě a instrumentaci. □

Též přípravný kurs pro státní zkoušky ze zpěvu a hudby.

Z činnosti ústavu dlužno zaznamenati 2 veřejné produkce, jež přijaty byly obecenstvem velmi sympaticky. □

B. Školy německé.

Ačkoliv v Husovicích ve skutečnosti žije nepatrný počet Němců (r. 1900 načítáno 352, t. j. 4%), přece byla obec nucena r. 1891 zříditi čtyřtřídní německou školu obecnou (pro 96% českého obyvatelstva bylo tehdy jen 10 tříd), kterou umístila v budovách bývalé školy české. Prvním nadučitelem byl František Vítkovič (1891 – 1904). Při »zvonivé« agitaci německé a při malé uvědomělosti českých rodičů (a nebyli to jen dělníci), kteří stále ještě věřili, že znalost několika napapouškovaných frází německých zajišťuje jejich dětem lepší budoucnost více než řádné vyučování a výchova jazykem mateřským, dařilo se německé škole dobře. Bylo nutno zřizovati pobočky, až v důsledcích § 12. zákona ze dne 24. ledna 1870, z. z. č. 17, byla škola výnosem c. k. zem. školní rady ze dne 27. dubna 1909, č. 5080, rozdělena na dvě: ◻

Trojtřídní obecná škola chlapecká čítá dnes 145 hochů o 3 třídách. Nadučitelem byl p. V. Procházka až do 1. března 1912, kdy odešel na odpočinek. Nově jmenován je p. Raimund Kleinschmidt. ◻

Ostatní osoby učitelské pp.: Bed. Pawlik a Anna Zatloukal.

Čtyřtřídní obecná škola dívčí čítá dnes 189 děvčat o 4 třídách. Nadučitelem je p. Fr. Skursky. ◻

Ostatní učitelské osoby pp.: Amalie Neudert, Kat. Honsig, Laura Materak, Ludmila Kominek. P. Tomíček je katechetou obou škol. ◻

K podpoře národních škol německých vydržovány jsou soukromým nákladem 2 mateřské školky německé, jež jsou

umístěny v místnostech »Deutsches Haus«. V r. 1909/10 měly 114 dětí, v 1910/11 123 a letos mají 115. □

Předsedou *německé místní rady školní* je továrník Eduard *Höchsmann.* Ostatní členové pp.: Fr. Brauner, ř. uč. Fr. Skursky, katecheta P. Ul. Tomíšek. Náhradníci pp.: Kobylka, Nejezchleb. □

Rozpočet pro 1912 chlapecké školy činí 2746 K, dívčí školy 2790·32 K. □

Správa duchovní.

Duchovní správou patřily Husovice jednak ke kostelu zábrdovskému, jednak obřanskému, jak v historické části již blíže vyloženo. — Samostatná duchovní správa pro obyvatelstvo katolického vyznání, k němuž se hlásí rozhodná většina obyvatelstva, počala teprve 1. lednem 1911 při nově zbudovaném kostele na náměstí Sušilově. Až do té doby stávala na náměstí Kárného jen zvonička (viz příslušný obraz), která již roku 1910 byla z komunikačních důvodů odstraněna. □

Kostel i samostatná duchovní správa zřízeny u nás přičiněním Kostelní jednoty, o níž bude mezi spolky místními blíže pojednáno. □

Duchovní správu vede řád Salvatorianů, z nichž té doby působí zde: dpp.: Paternus Josef Kubáč, dr. Romuald Gorivoda, Oldřich Tomiček (který je zároveň katechetou německých obecných škol). □

Prozatímně ujali se jmenovaní duchovní správy hned po vysvěcení kostela dne 5. června 1910. První záznamy z téhož dne v nových matrikách jsou: Vítězslav, syn Vítězslava Veselého a jeho manželky, rozené Adámkové. První oddavky slavil zde: Bohumil Černý s Eugenií Balabánovou. □

Kostel je věnován ku cti a chvále Nejsvětějšího Srdce Ježíšova. Stavba je slohu románského s nádechem moderním. Pohled od třídy Palackého přes náměstí Komenského je imposantní (viz příslušný obraz). Kolem kostela upraveny jsou sady. Za farní budovu koupeny jsou 2 domy za kostelem v ulici Riegrově.

Státní úřady.

Husovice patří k c. k. okresnímu soudu a c. k. bernímu úřadu »Brno-venkov«, jehož sídlo je »Brno-město«. Rovněž sídlo c. k. okresního hejtmanství pro venkov brněnský je v Brně samém. Sídla všech těchto úřadů položena mimo territorium obvodu z praktických důvodů. Vzrůstem obyvatelstva blíží se však okamžik, kdy bude státní správě rozděliti stávající obvod[1]) na 2–3, a tu z praktických důvodů bude nutno přeložiti sídla nových úřadů do předměstských obcí, jak se stalo již v Praze. □

Předměstské obce z hospodářského zájmu svého poplatnictva budou naléhavě toho žádati. Mají-li Husovice býti střediskem celého okolí na př. u vydržování měšťanských škol nebo pokračovací školy průmyslové nebo žádané textilní školy, je spravedlivo jen, aby nejpoplatnějšímu živlu u nás, totiž živnostnictvu, umožněno veliké dávky obecní také nésti. Brno jako hlavní město země bude vždy působiti ještě přitažlivě dost. □

Nové město naše musí se domáhati, aby v nejkratší době zavedeny byly u nás úřední dny soudní atd. Jakmile dojde pak ku dělení okresního soudu, berního úřadu a snad i okresního hejtmanství, nesmíme býti mezi posledními žadateli. Správa obce ovšem musí zatím vše připraviti, aby nebylo námitek. □

Stávající státní úřady u nás jsou:

1. C. k. policejní expositura, která byla zřízena na základě Nejvyššího rozhodnutí ze dne 15. června 1910 dnem 1. července 1910 u příležitosti rozšíření obvodu c. k. policejního ředitelství v Brně, jakožto jeho součást, určená pro předměstí

[1]) Okr. hejtmanství čítá 162.487 obyvatelů, což znamená 23·1% přírůstku. Soudní okres brněnský čítá 125.844, tedy přibylo 28·1%. Máme na Moravě hejtmanství, které čítají jen 30.000 obyv., soudní okresy o 12.000 obyv. Proč by nemělo a nemohlo býti u nás 2–3 okres. hejtmanství a 4–6 soudních okresů?

Husovice, Juliánov, Maloměřice, Obřany, Židenice a část osady Nové Černovice obce Černovic. □

Do oboru působnosti c. k. policejního ředitelství v Brně, jehož součástí jest zdejší expositura, spadají zejména tyto záležitosti:

1. Veškeré záležitosti, při nichž jde o nebezpečí pro panovníka, císařský dům a pro právní trvání státu vůbec, pak ony, které vztahují se k veřejné bezpečnosti a vnitřnímu pokoji. □

2. Záležitosti, týkající se hlášení se cizinců, pasy pro tuzemsko i cizinu. □

3. Záležitosti tiskové, spolkové a divadelní. □

4. Povolování veškerých představení, veřejných, deklamačních a hudebních produkcí a schvalování předložených programů.

5. Provádění zbrojního patentu, vydávání zbrojních lístků a pasů na střelivo. □

6. Dohled při dopravě železniční. □

7. Právomoc trestní při přestupcích trestn ho zákona zeměpanským policejním úřadům přikázaných. □

8. Vyšetřování skutkové podstaty, pokud se týče předběžná policejní vyhledávání a pátrání při zločinech, přečinech a přestupcích. Vykonávání trestního práva při přestupcích policejních předpisův o divadlech. Podpora trestních soudů a státních návladnictev. Vše to, jak uvedeno v částce XII. mor. zemského zákonníku ze dne 28. června 1910. □

9. Redakce policejního oznamovatele. □

Úřad umístěn je v pronajatém domě na Sušilově náměstí číslo 7. □

Správcem jeho ustanoven je c. k. policejní komisař dr. Josef Nepožitek a přidělen jí jeden c. k. inspektor civilní stráže (Konrád Moc) a 4 c. k. civilní strážníci (Jos. Krčal, Jos. Černý, Viktor Straka a Jan Brnovjak). □

2. C. k. četnická stanice byla zřízena dne 15. března 1872.

Na počátku byly sem přiděleny následující obce: Husovice, Židenice, Juliánov, Komárov, Černovice, Chrlice, Ivanovice, Rosenberk, Maloměřice, Obřany, Soběšice a Bilovice. ◻

Roku 1898 byla založena četnická stanice v Židenicích a v Komárově. Odpadly obce: Židenice, Juliánov, Komárov, Černovice, Chrlice, Ivanovice a Rosenberk. ◻

Roku 1903 byla zřízena četnická stanice v Bilovicích, od kterého času odpadla také obec Bilovice. ◻

Zdejší četnická stanice mívala až do roku 1903 vždy 4 muže, nyní má pouze 3 muže. ◻

Od roku 1903 patří následující obce k obvodu zdejší četnické stanice: Město Husovice, dále obce Maloměřice, Obřany a Soběšice. Počet obyvatelstva obnáší 16.714. ◻

Velitelem jest ustanoven c. k. četnický strážmistr Ludvík Vaňhara. ◻

Službou přidělen jest c. k. strážmistr Ladislav Hanačík, jako zástupce velitele, pak c. k. strážmistr Josef Wiehl. ◻

3. C. k. poštovní a telegrafní úřad zřízen byl 1. května 1886 a přináležely k doručovacímu úřadu okresu obce: Židenice, Maloměřice, Obřany, Bilovice nad Svitavou. ◻

V roce 1895 byl zřízen v Židenicích samostatný pošt. úřad, v r. 1904 v Bilovicích a r. 1911 v Obřanech, takže zůstaly jen Husovice a Maloměřice. ◻

V roce	1901	měl	pošt.	úřad	40.134	jednotek,
„	1902	„	„	„	47.301	„
„	1903	„	„	„	50.059	„
„	1904	„	„	„	52.040	„
„	1905	„	„	„	56.220	„
„	1906	„	„	„	60.718	„
„	1907	„	„	„	64.280	„

Fotografoval Pavlus, fotograf.

Kostel na náměstí Sušilově.

V roce	1908	měl	pošt.	úřad	67.233	jednotek,
„	1909	„	„	„	71.638	„
„	1910	„	„	„	76.731	„
„	1911	„	„	„	76.552	„

Peněžní obrat roční činí téměř 3,000.000 K. ▫

Od počátku byl zde c. k. poštmistrem p. Josef Paukert, který od 1. července 1912 jmenován je vrchním poštmistrem v Telči. Do Husovic současně byl ustanoven p. Václav Matýsek, dosud poštmistr v Bystřici n. P. Vedle poštmistra jsou 2 pošt. úředníci Stanislav Vodička, Karel Šlachta a 4 listonoši. ▫

Spojení poštovní nijak neodpovídá vzrůstajícímu průmyslu a potřebám živnostníků a obchodníků. Bude nutno domáhati se častějšího, přímého spojení s nádražní poštou v Brně. Také vybírání dopisů z nárožních schránek musí býti jinak organisováno. Ačkoliv je v Husovicích 18 soukromých telefonů, přece těžce pociťuje se nedostatek veřejné hovorny telefonní, zvláště pro rozhovory mimoměstské. S tím souvisí i rozšíření místnosti pro poštovní úřad. ▫

Správa obce.

V historické části je již vzpomenuto, že obecní zřízení v Husovicích bývalo stejné jako na St. Brně, Líškovci, Maloměřicích, Moravanech, Ořešíně a ostatních obcích, jež patřily k téže vrchnosti. Obecní úřad byl každoročně obnovován, při čemž rychtář, konšelé, horní, hejní a výběrčí skládali přísahu panskému úředníku. Obecní záležitosti vedl až do 1850 purkmistr, rychtář a 2 konšelé. ◻

V Josefinu při datu 24. srpna 1787 podepsán je: Felix Vacek, rychtář; Jan Hlaváč, pudmistr; Šimon Riedl, Jakub Kachlík a Matyáš Kocman, vyvolení. V konečném přehledu tratí při datu 27. října 1789 čtou se podpisy: Václav Kárný, rychtář, Jakub Kachlík, pudmistr. ◻

Posledním rychtářem r. 1850 byl Karel Kocman, pudmistrem František Hlaváč. ◻

Ve smyslu prozatímního zákona obecního ze dne 17. března 1849, ř. z. č. 170, zvolen byl prvním starostou dosavadní pudmistr František Hlaváč, který spravoval obec až do roku 1859. ◻

Po něm následovali: ◻

2. Aug. Kachlík od 1859–1864. ◻
3. Jan Kaloud od 1864–1867. ◻
4. Václav Šik od 1867–1870. ◻
5. František Kocman od 1870–1873. ◻

6. Osvald Tempes od 1873–1876. □
7. Václav Šik (po druhé) od 1876–1879. □
8. Jan Kaloud (po druhé) od 1879–1883. □
9. František Bradáček od 1883–1891. □
10. Jan Jaroš od 1891–1905. □
11. Josef Severa od 1905–1909. □
12. Jan Kachlík od 1909 až do dnes. □

Městské zastupitelstvo čítá dnes 30 členů. Při posledních volbách obecních v r. 1909 zvoleni: □

V I. volebním sboru pp.: Balák Leonhard, Kavínek Adolf, Kleveta Jan, Brabec Ignác, Bradáček Václav, Odstrčil Jan, Hebelka František, Höchsmann Eduard, Šik Jan, Šik Václav. – Náhradníci pp.: Kaufmann Václav, Urban Jan, Musil Ludvík, Hedelmayer Viktor, Gottwald František. □

V II. volebním sboru pp.: Kachlík Jan, Hübner Václav, Mrázek Karel, Cikrdle Jan, Severa Josef, Doležel Josef, Klimeš František, Čehovský Fr., Matějíček Antonín, Sádlík Jan (zemřel). – Náhradníci pp.: Němec Ignác,[1]) Hromádka Josef, Lederer Josef, Pivoda František, Žák František. □

Ve III. volebním sboru pp.: Nováček Josef, Métný Konrád, Krapka Emanuel, Dížka František, Kokrhánek Jan, Srba Frant., Šiler Šimon, Malý Josef, Kasanda Jan, Punčochář Jan. – Náhradníci pp.: Brunner Jan, Rujber Emil, Fiala Antonín, Neděla Jan, Sehnal František. □

Při ustavující schůzi obecního výboru dne 17. května 1909 zvoleno 10 radních, a to pp.: Adolf Kavínek, Jan Odstrčil, Jan Kleveta, Fr. Čehovský, Václav Bradáček, Leonhard Balák, Josef Severa, Eduard Höchsmann, Jan Kasanda, Konrád Métný.

[1]) Povolán do výboru místo † J. Sádlíka.

Ve schůzi dne 9. prosince 1909 stanoveny tyto odbory pracovní: □

I. Chudobinský. Předseda p. A. Kavínek. Členové pp.: Matějíček, Hübner, Šiler, Punčochář. □

II. Finanční. Předseda p. Ed. Hochsmann. Členové pp.: Brabec, Kleveta, Kokrhánek, Métný. □

III. Hospodářský. Předseda p. Jan Kasanda. Členové pp.: Cikrdle, Klimeš, Srba, Šik. □

IV. Stavební. Předseda p. J. Severa. Členové pp.: Bradáček, Dížka, Nováček, Jan Šik. □

V. Policejní. Předseda p. L. Balák (policejní komisař). Členové pp.: Doležel, Hebelka, Krapka, Nováček. □

VI. Právní. Předseda p. Fr. Čehovský. Členové pp.: Malý, Mrázek, Odstrčil, Sádlík. □

Při volbách obecních bylo v jednotlivých sborech voličů:

V I. sboru volebním r. 1909 bylo 34 voličů, dostavilo se 32, t. j. 98%. □

V II. volebním sboru r. 1909 bylo 136 voličů, dostavilo se 120, t. j. 73%. □

Ve III. volebním sboru r. 1909 bylo 894 voličů, dostavilo se 591, t. j. 66%. □

Přehledný obraz obecního hospodářství podává rozpočet na rok 1912: □

Rozpočet na rok 1912.

I. ŘÁDNÁ POTŘEBA.	Vydáno roku 1911		Schváleno na rok 1912	
A. Ve vlastním oboru působnosti.	K	h	K	h
1. Daně a přirážky:				
Daně a přirážky z obecního vlastnictví	—	—	140	—
Poplatkový ekvivalent . . .	—	—	90	—
2. Platy, diety, remunerace.				
Starosta: Remunerace . . .	1000	—	1000	—
Tajemník: Služné	2600	—	2600	—
Příbytečné . . .	290	—	200	—
Pojistné na pensi . .	149	76	149	76
Kancelista Služné	1400	—	1400	—
Pojistné na pensi . .	—	—	100	—
Výpomocný úředník: Služné . .	600	—	900	—
Za úřední cesty	—	—	400	—
3. Výlohy správní.				
Kancelářské výlohy: Tiskopisy, knihy a j.	1513	66	1300	—
Udržování obecních budov (školní vyjímaje)	44	—	50	—
Práce právnické	1288	35	500	—
Poplatek za telefon	104	—	100	—
Studny	519	42	400	—
Poštovné	115	88	100	—
Pojistné obecních budov . .	—	—	15	—
Práce zeměměřičské a jiné správní výlohy	876	—	300	—
4. Výlohy policejní.				
a) Policie silniční.				
Veřejné osvětlení	2546	93	5000	—

	Vydáno roku 1911 K	h	Schváleno na rok 1912 K	h
Udržování cest, silnic a mostů	2450	20	500	—
Čistění ulic, stok a polévání ulic	4963	34	3000	—
Odvoz blata	104	—	100	—
Stromořadí a pískování náměstí	160	—	150	—
b) Policie zdravotní.				
Prohližiteli dobytka a masa	400	—	400	—
Porodní bábě příspěvek	—	—	50	—
Odvoz smetí	1172	—	1200	—
Dovoz chudých do nemocnice	170	—	150	—
Na isolační místnosti a desinfekci	28	90	30	—
Zdravotní příspěvek	—	—	988	06
c) Policie bezpečnostní.				
Remunerace policejního komisaře	—	—	200	—
Plat policejních strážníků	8056		8268	—
Oděv a obuv stráži	1013	95	800	—
Pojištění stráže na pensi	495	—	500	—
Pojištění stráže pro případ nemoce	751	99	600	—
Nájem ze strážnice	144	—	144	—
Vydání za věznici	18	50	10	—
Plat ponocného	728	—	728	—
d) Policie tržní.				
Cejchovní výlohy	11	70	10	—
5. Chudinství.				
Udržování chudobince	76	30	150	—
Podpory místním chudým	657	10	660	—
Výchova obec. chudých dětí	876	—	880	—
Okamžité podpory chudým	768	82	300	—
Za nemocné chudé	244	10	160	—
Za léky pro chudé	397	35	400	—
Kachlíkové na obsluhu chudých	48	—	48	—

	Vydáno roku 1911 K	h	Schváleno na rok 1912 K	h
6. Školství				
a) České školy	34590	—	40326	—
b) Německé školy	2131	65	5536	02
Školní paušál a příspěvek na platy učitelské.	11416	66	10600	—
Přibytečné správců škol . . .	1200	—	1200	—
7. Úroky z výpůjček				
Zemědělské bance v Brně z výpůjčky 800.000 K	19705	75	36000	—
8. Jiné výlohy.				
Příspěvek na vydržování obecního býka	300	—	400	—
Pojistné za obecního býka . .	5	78	6	—
Národní Jednotě na knihovnu .	100	—	100	—
Lacinovi za používání vody k proplachování stok	390	—	130	—
Dobročinným účelům (Spolku červeného kříže, Mariánskému ústavu a Milosrdným bratřím) . .	19	—	19	—
Městské hudební škole . . .	—	—	200	—
Jiné výdaje jinde nezařazené .	900	—	300	—
Obecní váha	—	—	30	—
B. V přeneseném oboru působnosti.				
9. Vylohy následkem činnosti úřední a rozkazů státních úřadů.				
Příspěvek živnostenskému soudu .	11	72	12	—
Komisionální útraty c. k. úřadů	—	—	50	—

	Vydáno roku 1911 K	h	Schváleno na rok 1912 K	h
10. Záležitosti vojenské.				
Odvod, tiskopisy a jiné . . .	148	—	150	—
11. Výlohy za účely státní policie.				
Postrkové útraty	32	40	30	—
II. MIMOŘÁDNÁ POTŘEBA				
12. Nové stavby a jiné podniky.				
Splátka na kanalisaci městu Brnu (čistič) a úrok	15	50	2400	—
13. Splacené výpůjčky.				
Zemědělské bance v Brně z dluhu 800.000 K	4300	—	4000	—
Celkem . .	—	—	136659	84
ŘÁDNÁ ÚHRADA.				
Aktivní nedoplatky z minulých let pokud je bude asi možno vybrati	—	—	31500	—
1. Nemovitosti.				
Nájem z obecních pozemků . .	708	7	1100	—
Za prodanou trávu	71	80	70	—
Za led	—	—	6	—
Výnos z obecní váhy . . .	256	80	400	—
2. Movitosti.				
a) Spravedlnosti: Nájem z obecní bonitby . .	430	—	330	—
Trhové poplatky .	711	42	750	—
b) Úroky z kapitálu . . .	156	—	156	—

	Vydáno roku 1911 K	h	Schváleno na rok 1912 K	h
3. Běžné příjmy.				
Přirážka z piva (za 1 hl. 2 K) .	20695	—	21000	—
Přirážka z kořalky	4636	97	5000	—
Úroky ze starých dávek (pivní a kořaleční)	—	—	180	—
Činžovní halíř (5%). . . .	17174	—	19000	—
Poplatky z krav	90	—	90	—
Příspěvek na porodní bábu . .	—	—	14	—
Náhrada za léky	385	72	500	—
Za obecní částici od p. Fr. Kocmana	—	—	474	—
Náhrada cestovních útrat za Divilka	—	—	10	—
Subvence státu na IV. tř. měšť. školy	—	—	1000	—
Poplatky z dobytčích pasů . .	—	—	90	—
Poplatky ze psů	—	—	2000	—
Poplatky ze zastavených ploch (1 m² 50 hal.)	1729	55	2000	—
Poplatky ze zářezů kanálových (za 1 m² 28 hal.)	—	—	1500	—
Školné a zápisné od přespolních za IV. měšťanku . . .	1464	—	2800	—
Jiné nepředvídané příjmy (mezi nimiž též očekávaný větší příjem na obecní přirážce a činžovním haléři	1295	63	1500	—
Celkem . .	—	—	91524	—

Potřeba	136.659 K 84 h
Řádná úhrada . .	91.524 K — h
Neuhražený schodek .	45.135 K 84 h

jenž ku přímé dani per 60.178 — K vyžaduje přirážku 75%.

Aby byl patrný rychlý vzrůst povinností platebních, stůjž zde přehled rozpočtů obecních za poslední desítiletí: ◻

Rok	%	Příjem K	Vydání K	Schodek K	Přímá daň K
1900	60	16994·61	37997·36	21002·75	34962·20
1901	65	19182·99	42441·54	23258·55	23258·55
1902	65	22293·13	48028·33	25735·20	25735·20
1903	65	25462·02	51584·44	26122·42	26122·42
1904	65	33445·11	60981·53	27536·42	27536·42
1905	65	29400·16	57845·26	28445·10	28445·10
1906	65	37658·–	69332·–	31674·–	31674·–
1907	65	96739·24	128200·09	31460·85	31460·85
1908	65	98259·80	129995·19	31735·39	31735·39
1909	65	88703·21	122963·66	34260·45	34260·45
1910	70	75426·78	114471·12	39044·34	55535·42
1911	70	88735·–	131000·96	42265·96	59751·–
1912	75	91524·	136659·84	45135·84	60178·–

Obecní účty vykazovaly: ◻

Rok	Příjem K	Vydání K	Na hotovosti K
1891	16589·06	16386·96	202·10
1901	47881·11	46237·16	1643·95
1911	153584·13	150642·92	2841·21

Chudinské účty stejně znamenají náhlý vzestup: ◻

Rok	Příjem K	Vydání K	Hotovost K
1905	937·13	793·84	233·29
1906	1506·99	1378·01	128·98
1907	1672·17	1243·60	428·57
1908	1991·17	1894·31	96·86
1909	1682·32	1537·15	145·17
			Schodek
1910	2921·49	3005·01	83·52
1911	2232·49	2864·40	631·91

Správce chudinského fondu radní pan Antonín Matějíček vyplácí 37 chudým měsíčně 174 K, obecní úřad pak 7 chudým 58 K. Celkem vyplácí se tedy 44 chudým 232 K měsíčně. ▫

V chudinských věcech je pomocným orgánem Obecní sirotčí rada, která poskytuje své služby poručenskému, po případě opatrovnickému soudu při vykonávání zákonem mu přináležející péče pro poručnice a opatrovance. Jest v činnosti od r. 1908. Prvým předsedou byl Leopold Valníček, druhým Frant. Tres. Členů této rady je nyní 11. ▫

Obec ustanovila r. 1911 též opatrovníka z povolání. Prvním byl Fr. Čehovský, nyní úřad ten přejal výpomocný úředník obecní p. Valík. ▫

Obec dnes má docela nepatrné jmění. Dle Josefinského katastru patřilo obci 38 jiter 87 sáhů rolí, luk a pastvin. (Viz připojený přehled obecního jmění r. 1789 na str. 60.) Dnes má obec: ▫

Nemovitého jmění: ▫

a) pozemků 28 ha 91 a 66 m² (nejvíce pastvin na Holých horách – přes 20 ha); katastrální výnos činí 90·76 K; odhadní cena 17.952 K; mimo to stavební místo v ceně 5000 K, tedy celkem 22.952 K; ▫

b) stavení: dům č. 264 (Německá škola), dům č. 467 (česká škola na Palackého třídě), dům č. 689 (české školy na Komenského náměstí), dům č. 605 (chudobinec), váha na náměstí Komenského, elektrárna. ▫

Movité jmění je odhadnuto na 32.343 K 93 h. ▫

Koncem roku 1911 dlužila obec celkem 920.723 K 45 h. ▫

Z tohoto obnosu bylo použito: na kanalisaci 211.191 K 25 h, na stavbu chodníků 161.325 K 86 h, na stavbu městské elektrárny 200.000 K, na stavbu městského skladiště hasičského 22.000 K, z části též na stavbu škol. ▫

Obecní jmění r. 1789.

Číslo trati	Jméno trati	Topograf. číslo	Výměra		Hrubý výnos a peněžitá cena plodin
			Jiter	Sáhů	
	Role:				
II.	Padělky . . .	23	—	639	
II.	Padělky . . .	94	—	152	
VI.	Na Vejhoně . .	54	—	955	
IX.	U Zaječí hory .	64	1	843	
X.	Za Zmolama .	158	—	573	
	Úhrnem .	—	2	1562	
	Louky a zahrady:				
I.	Ve Vsi . . .	12	—	51	
II.	Padělky . . .	1	—	600	
II.	Padělky . . .	22	—	637	
	Úhrnem .	—	—	1288	
	Pastviska:				
I.	U mlejna . .	32	1	1132	
I.	Za mlejnem .	34	—	913	
II.	Padělky . . .	108	6	813	
V.	Na Vejhoně . .	82	18	189	
IX.	V Zaječí hoře .	65	4	1377	
X.	Za Zmolama .	158	6	463	
	Úhrnem .	—	38	87	

Hrubý výnos roční z těchto pozemků stanoven takto: I. Z polí: Žito (dle místních cen 1 měřice stála 1 zl. 49 1/4 kr.) Pšenice (1 měřice po 1 zl. 14 1/11 kr.) 7 měřic 30 mejtníků. Ječmen (1 měřice po 52 7/11 kr.) Oves (1 měřice po 39 1/11 kr.) 7 měřic 30 mejtníků. II. Z luk: Seno (1 cent po 30 kr.) 7 centů 16 liber. Otava (po 20 kr.) 3 centy 62 liber. III. Z pastvisk: 87 centů 8 1/4 libry. — Peněžitá cena plodin: I. Z polí: 15 zl. 3 2/11 kr., kontribuce ročně 1 zl. 36 kr. II. Z luk: 4 zl. 46 2/11 kr., kontribuce ročně 51 1/11 kr. III. Z pastvin: 43 zl. 32 2/11 kr., kontribuce ročně 9 zl. 15 kr. Celkem tedy 63 zl. 22 3/4 kr., kontribuce ročně 11 zl. 42 1/11 kr.

Městská elektrárna postavena byla r. 1911 a koncem října byla otevřena. Jest zařízena na stejnosměrný proud o napjetí 2×130 W. K pohonu dynama slouží tepelný naftový motor systému Diesel na normální výkon 80 HP. Přímo s Dieslovým motorem jest spojeno elastickou spojkou dynamo na výkon 54 K W. Stroj jest třívodičový, opatřen dvěma kroužky a autotransformatorem na dělení napjetí. Aby v síti napjetí nekolísalo a po dobu malého zatížení postavena akkumulatorová batterie, systém Tudor, výkonnosti 270/363 amp. hodin při 3—10hodinném vybíjení. Sestává ze 152 článků. Pro úsporné nabíjení batterie pořízen jest dobíjecí agregát, který sestává z dynama na 40 – 130 W, 100 – 200 amp. s elektromotorem 1500 obrátek. □

Napájecí vedení jest káblové, rozvodná síť jednak káblová (na hlavních ulicích) a volná (na postranních). Veřejné osvětlení jest na hlavních ulicích pořízeno vkusnými kandelábry ve výši 3·5 m v celkovém počtu 63. Na postranních ulicích jsou na sloupech připevněna zdobená ramena pro osvětlení v počtu 34. Na Komenského náměstí postaveny jsou 3 velké ozdobné kandelábry, každý se 2 žárovkami na 200 svíček. □

Celé zařízení, stavba budovy a příslušné vedení stálo kolem 180.000 K. □

Dnes jest na elektrárnu připojeno 1500 žárovek soukromých a 64 HP motorů. V poslední době vyjednává se také o připojení sousedních Maloměřic a Obřan. Správcem elektrárny jest inž. Jindřich Krejčí, strojníkem Albert Kostečka. Ve strojovně vypomáhá Fr. Suchánek. Na instalacích zaměstnán jest montér Josef Kněžek. □

Vedle otázky řádného a moderního osvětlení obce věnovala správa obce poslední dobou všechnu pozornost **veřejnému zdravotnictví**. □

Husovice jako malá venkovská dědina neměly svého vlastního lékaře až do let 70tých předešlého století, protože tu nebyly podmínky ku existenci. Onemocněl-li někdo, obracel se o lékařskou

pomoc do blízkého Brna, odkud sem dojížděli lékaři jak za soukromou praxí, tak za úředními povinnostmi. Jen očkování obstaráváno bylo lékařem z Král. Pole. Teprve, když obyvatelstva stále přibývalo a hlavně tovární dělnictvo počtem silně vzrůstalo, utvořeno bylo v Husovicích r. 1875 sídlo obvodu továrního lékaře, jímž jmenován byl nynější obvodní lékař v Židenicích dr. Zikmund Hersch. Roku 1885 zřízen byl na základě nového zemského zdravotního zákona z r. 1884 obvod pro Husovice, Židenice, Maloměřice a Obřany se sídlem v Husovicích; ten trval až do r. 1903, kdy následkem velikého vzrůstu počtu obyvatelstva rozdělen dosavadní obvod z nařízení místodržitelství a zemského výboru tak, že Husovice utvořily samostatný obvod pro sebe. Roku 1888 zřízena v Husovicích veřejná lékárna a koncese udělena p. Josefu Sedláčkovi, který lékárnu prodal r. 1896 p. Aloisu Valentovi a od tohoto přešla koupí r. 1898 na nynějšího majitele p. Vladimíra Grégra. Od roku 1890 sídlili v Husovicích stále lékaři dva, jeden obvodní, druhý pokladniční pro všeobecnou dělnickou a okresní nemocenskou pokladnu.

Lékaři v chronologickém pořadu v Husovicích praktikující byli tito: dr. Bösraug, Z. Hersch, dr. V. Šlechta, dr. Reiniger, dr. Feuerstein, dr. Silbiger, dr. Švejda, dr. Netušil, dr. Hatschek, dr. Beer, dr. Th. Schlesinger a dr. Nováček. □

Polohu Husovic nutno v ohledu zdravotním nazvati příznivou. Husovice leží z velké části na rovině, na které proudění vzduchu jest volné a tím stagnace výparů, kouře a prachu znemožněna. Blízkost řeky a hojnost dosti dobré pitné vody doplňují výhody příznivé polohy obce, která nad to získala v ohledu zdravotním značně tím, že provedena byla v obci kanalisace ulic a domů, zavedeno elektrické osvětlení a správa města energicky přihlíží k tomu, aby pilným zametáním a kropením ulic odstraněna nečistota, smetí a odpadky a zabráněno bylo při častých větrech a velkoměstské pasáži víření prachu. Výsledky zlepšených zdravotních poměrů jeví se také v poklesu úmrtnosti a v menším počtu případů nakažlivých nemocí, z nichž břišní tyf býval v Husovicích stálým

hostem, kdežto dnes se vyskytuje sporadicky jen v přeplněných bytech ulice Valchářské a Úzké. Tak bylo na př. r. 1907 — 276 případů úmrtí, r. 1908 — 244, r. 1909 — 287; ale v r. 1910 — pouze 190 a v r. 1911 — 228, ačkoliv obyvatelstva rok od roku stále přibývá. □

Ale i pokud se týká hygieny bytů, stará se správa města pilně o zlepšení poměrů tím, že staré, nevyhovující budovy dává bourati a při nových stavbách přísně plní předpisy stavebního řádu.

Tak v posledních letech vykonáno velmi mnoho v ohledu zdravotním, ale ještě veliké a svízelné úkoly čekají nové město. Jsou to zvláště: epidemická nemocnice, zařízení nového chudobince, založení nového hřbitova*), který naprosto nedostačuje, provedení vodovodu atd., ale i tyto úkoly se za nutné součinnosti státu a země provedou. □

Stejně jako musí se co nejdříve přikročiti ke stavbě radnice, nových budov školních a snad jiných všeobecně potřebných institucí. Příští městské zastupitelstvo bude míti záslužnou, ale málo vděčnou povinnost řešiti veliké tyto úkoly. Kéž najde se dosti porozumění a pevné vůle pro tyto nezbytnosti nového našeho města! □

*) Stávající hřbitov »pod Petraly« byl zřízen r. 1854. Dříve pochovávalo se na zábrdovském. První u nás byla pohřbena Barbora Dohnalová dne 17. července 1854.

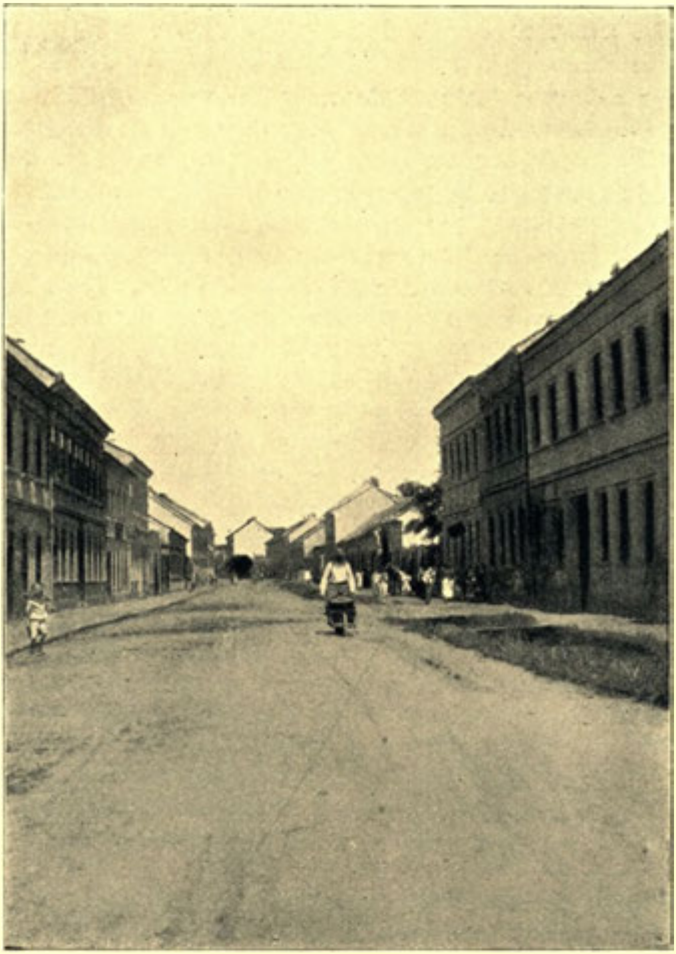
Obyvatelstvo.

O počtu a vyvrstvení obyvatelstva podává obraz následující přehled: □

Rok	Domů	Obyvatel	Čechů	Němců	Jiných	Mužů	Žen	Katolíků	Protest.	Židů	Jiných
1673	18[1])										
1749	28										
1790	55	314									
1834	64[2])	479									
1869	170	2259									
1880	279	3541	3120	397	6[3])	1641	1900	3441	24	74	2
1890	499	6958	6036	880	17	—	—	6817	44	97	—
1900	662	8779	8420	352	7[4])	4143	4636	8621	81	75	2[5])
1910	800	11010	10026	978	6[6])	5309	5701	10794	129	69	18[7])

[1]) 4 pusté.
[2]) Viz str. 31.
[3]) 6 Poláků.
[4]) 5 Poláků, 1 Ital, 1 Maďar.
[5]) 1 starokatolík, 1 pravoslavný.
[6]) 4 Poláci, 1 Ital, 1 Rusín.
[7]) 16 bez vyznání, 2 řeckokatolíci.

Jak málo mívaly Husovice společného s blízkým Brnem, ukazuje též do dnes v domácích rodinách zachované hanácké

Dle fotografie Vl. Grégra.

Neupravená ulice Palackého.

nářečí, podobné, jak se mluví na Blanensku, Rousinovsku, Židlochovsku a Kloboucku. ◻

Stůj zde ukázkou, jak vzpomíná p. Fr. Kocman mladých svých let: ◻

»Dyž mě belo ale 7 let, chodil sem do škole ze Šikovím Johanesem. Kamarádili sme spolo. Chodil sem k nim a von k nám. Volávali sme se na pastvo a tak. Často jedli sme u Šiků na náspjach polívko, keró nam tetička dali všem bez rozdílo čích sme. Jednó se tetička čehose v noce polekali a roznemůhli se s teho a umřeli. Včil nevím esli už beli stréček Šikové starostó anebo beli krót v ten čas zvolení. Ale ten rok esče chodili za nevěstama jož jako starosta. Spravili chalupo a nakópili fotele a hledali nevěsto. Co já vím, jezdili do Řečkovic a Léhradic (Rajhradice). Bél sem na vobóch stranách s nima, protože naši tatínek beli s nima velké kamarád, říkali si m e n o v č e a naši mě brali sebó. Jož tenkrát se stréček póščeli do špekolací. Kópili vod vůbce pastóško a hodělali z ní hospodo. Ten sól, co je tam včil, ten postavili pozďéc. Tenkrát sem nevěděl, proč jezdíme tam he tam, až po letech sem pochopil, co znamenalo: nemá hotovéch. Potom před hode bela svarba. Přejeli z Léhradic na kolika vozech stréček Kalódovi (šak už só nebožčik) stříleli z pistole u zvoničke, no celá dědina bela zhůro. Vo hodech se stréček přišli k máji s novó tetičkó pochlubit. Jako dnes je vidím u Kocmankovéch na kopečko, měla takovó žlutavó sukňo. Stárci jim šli podat rozmarýn a zavdat. Šak se mě zdá, že bél Tonek Matějíčkůj prvním stárkem. Ta nová tetička Šikova se nám klukům moc líbila, no všeci říkali, že je hezká, jenom Johanes bél jakési zamlklé ... a nakazel e nás, již sme tam nikdá neměli ten spád – až zas – zas pozďéc ...« ◻

Také kroj národní dlouho se zde udržel »Stárci a stárky« o hodech oblékají jej dosud, ačkoliv není to již »pravý« husovský kroj. Pravý kroj u nás »podhoráků« sestával u mužů že-

natých z klobouku chodskému podobného. Kabát bez šosů, v zadu trochu řasnatý. Košile bílá s límečkem na dva knoflíčky, černý šátek na krk těsně vázaný, kordula upnutá až po krk, zdobená hustou řadou žlutých knoflíků, na bocích s kapsama, kalhoty do botů vsunuté, boty vysoké s pobočními švy. Chasa nosila na hlavě oficírky, šátku na krk nenosila, kordulu jako ženáči, barev však živějších (modrých, červených), nezapínali ji však až ke krku, nechávajíce ji do polovice rozepjatou, jednak z furie, jednak proto, aby bylo vidět vyšívanou »šmizlu« košile. Kalhoty vsunuté do »shrnovaček«, boty holeňové s jedním švem. Tak chodilo se do kostela anebo do města vůbec. Odpoledne v neděli do hospody nebo na procházku místo kabátu nosil se »špenzl«. V pozdějších dobách zaměněn klobouk u ženáčů za placatou čepici se širokým rovným vrškem. ◻

Kroj žen byly široké řasnaté různobarevné sukně, nízké střevíce, v létě »marinka«, v zimě kožich, obé s krátkými šůsky. K marince, poněvadž byla v předu hodně vystřižená, nosila se vyšívaná »půlka« nebo šátek hedvábný, v zimě vlňák. Kožich i marinka měly rukávy široké, nad ramena značně vyčnívající, k zápěstí co nejužší, k zapínání na knoflíky. Hlavu kryl šátek zvaný »Vídeňák«, pěkně vázaný. Vázání byla specialita obcí kolem Brna. Každá obec měla svou formu. Děvčata nosila v létě rukávce. Zástěry byly prací. Fěrtoch říkalo se nedělním zástěrám hedvábným. ◻

Kroj žen zachoval se až do doby přítomné, ovšem že jen v míře nepatrné. U děvčat byl odložen počátkem XX. století. Do té doby ještě některé jej nosily. S ním zmizela i láska k zemědělství, zmizela i ta hrdost selská tak pěkně † Svat. Čechem následujícím veršem vyjádřená:

Nechť dav se rodu,
zlatu klaní, slaví reků meč –
já hrdě zmozolenou dlaní
třímám prostou kleč.

Pestrost složení a různost smýšlení dnešního obyvatelstva vysvitne z přehledu časopisů, jež se v prodejnách (trafikách) odebírají. (Mimo to velký počet odebírá se poštou neb roznášejí zvláštní poslové. Zde není možna kontrola). □

Denníky: Lidové Noviny (ranní) 80, Lidové Noviny (večerní) 1000, Den 100, Rovnost 335, Hlas 20, Moravská Orlice 20, Moravské Noviny 650. Jiné: Proletář 500, Moravský Lid 500, Ruch 150, Červánky 24, Rašple 40, Mor. Venkov, Illustr. Listy.

O politických různostech ještě lépe mluví výsledek posledních říšských voleb: K volbě oprávněných českých voličů bylo 1974, z nichž volilo 1816. Sociální demokraté (autonomisté) odvedli 853 hlasů, soc. demokraté (centralisté) 435 hlasů, nár. socialisté 210 hlasů, lid. pokroková strana 173 hlasů, křest. sociální strana 94 hlasů, živnostenská strana 33 hlasů, ostatní byly roztříštěny. (Při užší volbě dostal lid. pokrokový kandidát 541 hlasů, soc. demokratický 1196.) □

Obdobný poměr byl i při poslední volbě r. 1906 do zemského sněmu ve všeobecné kurii, kde zvolen soc. demokrat kandidát Jos. Hybeš, redaktor v Brně, který je též říšským poslancem za naše město. Ve skupině měst na zemský sněm zvítězil kandidát strany lidovo-pokrokové Vilém Votruba, redaktor v Král. Poli.*) □

Dle zaměstnání je početně nejsilnějším živlem dělnictvo, které pracuje hlavně v brněnských továrnách. V domácích průmyslových závodech živí se jen nepatrné % zdejšího dělnictva.

Nejstarší továrny jsou barvírny v Brandlově ulici, které vybudovány byly ze starých valch (Valchářská ulice, viz str. 17). Barvírna firmy Fritsch a spol. je od 1910 majetkem 3 společníků, kteří mají hlavní závod v Haindorfu (Čechy). V továrně

---

*) Před r. 1906 patřily Husovice při zemských volbách k venkovské kurii brněnské. Poslanci za tento okres byli pp: Dr. Jan Bílý, farář v Předklášteří u Brna, od 1861—1867, pak Zedník Florian, civ. inž v Brně, od r. 1867—1873. posl. hr. Belcredi Egbert, statkář v Líšni, 1873—1884, dr. Josef šl. Koudela, advokát v Brně, od r. 1884—1906.

barví se a apretují dámské a pánské látky v Haindorfu vyrobené. Je zde zaměstnáno asi 150 osob. Druhá barvírna v téže ulici je majetkem Gab. Wintersteinerové. Zaměstnává asi 30 dělníků. ◻

Z valchy na č. 41., kde bývaly dříve hamry na měď, zřízena je nyní olejna a valcha firmy bří. Klepetářové. Zaměstnává jen asi 10 lidí. ◻

Největší továrna husovská je na Palackého třídě: Továrna na plechové nádobí a smaltové zboží »Moravia«, která byla založena 1897. Nynější držitelé jsou Höchsmann a Cibulka. Zaměstnávají přes 200 dělníků. ◻

Při Svitavě na velkém prostranství postavena byla r. 1900 sladovna, jejímž majitelem je nyní Rudolf Briess v Olomouci. Vyrábí se zde slad a sladový květ. Zaměstnáno je 25 dělníků.

V Šikově ulici je malá továrna na stříhací stroje a nože ku stříhání suken. Založena byla již r. 1872. Zaměstnává však jen 5 dělníků. Majitelem jsou synové M. Wirtzovi. ◻

Roku 1866 založena byla na Palackého třídě továrna na etherický olej, trestě, voňavky atd., která poslední dobou specialitou svou »Lesní perla« nabývá vývozu nejen v celé říši, nýbrž i za hranicemi. Majitelem je nyní M. Stern a pí. F. Löwová, vdova po zakladateli. ◻

Stará obecní cihelna v Soběšické ulici je nyní majetkem firmy Drobný a Lukl. Vyrábí se zde nejen cihly, nýbrž i křidlice. Zaměstnáno je 6 dělníků. ◻

Velkých rozměrů nabývá cihelna v Královopolské ulici, jež je nyní majetkem stavitele Ant. Müllera z Brna. Zaměstnává 28 dělníků. ◻

Na stráni u Cacovského mlýna začíná právě zřizovati třetí cihelnu p. Ferd. Frank, mlynář v Cacovicích. ◻

Nejpoplatnějším živlem jest živnostnictvo, jež tvoří nejsilnější organisaci: Řadové společenstvo pro Husovice a okolí v Husovicích. ◻

Zákon ze dne 15. března 1883, ř. z. č. 39, jímž změněn a doplněn řád živnostenský ze dne 20. prosince 1859, stanoví v § 106., že mezi těmi, kteří provozují stejné neb příbuzné živnosti v téže obci nebo v obcích sousedních včetně jich pomocníků, tovaryšů a učňů, má trvající svazek společný býti zachován, a není-li ho ještě, že má býti zřízen úřadem živnostenským po slyšení obchodní a živnostenské komory, která o tom vyslechnouti má účastníky. ◻

Tímto ustanovením zákona, jenž vešel v platnost dne 29 září 1883, povoluje se sestupovati se, zřizovati společenstva živnostenská, a to buď odborová neb smíšená. ◻

V sousedním Králově Poli začali živnostníci s přípravnými pracemi dříve než v Husovicích a snahou jejich bylo, by také Husovice s okolím ke společenstvům v Králově Poli byly připojeny. Tato snaha však byla živnostníkům Husovským právě pobídkou k úsilovné a pilné práci, jejíž výsledkem mělo býti zřízení samostatného společenstva živnostenského pro Husovice a okolí se sídlem v Husovicích. ◻

Dne 11. listopadu 1883 konána veřejná schůze řemeslníků a obchodníků v Husovicích, jíž předsedal p. Leopold Krejčiřík, krejčí v Husovicích, a které zúčastnilo se 80 živnostníků z Husovic a okolních obcí. ◻

Při této schůzi přečetl pan Čeněk Martinek, kožešník z Husovic, který stál v čele této akce, seznam řemeslníků z 11 obcí, a to Husovic, Maloměřic, Obřan, Bilovic, Židenic, Juliánova, Řicmanic, Kanic, Babic, Soběšic a Vranova, kteří vesměs vlastnoručně podepsali prohlášení, že žádají zřízení společenstva pro jmenované obce se sídlem v Husovicích a že k němu přistupují.

Na schůzi samé učiněno totéž usnesení a zvolen prozatímní výbor pozůstávající ze 14 členů, jemuž uloženo zařiditi, čeho zapotřebí ku zřízení společenstva a vypracování stanov. ◻

O výsledku této schůze podána obšírná zpráva c. k. okresnímu hejtmanství v Brně se současnou žádostí, aby povoleno bylo

zříditi živnostenské společenstvo pro jmenovaných 11 obcí se sídlem v Husovicích. Poněvadž však žádost tato vycházela pouze od živnostníků řemeslných, kteří roztříděni byli na 5 cechů, živnostníci svobodní a koncessovaní zvláštní žádostí, de praes. 30. listopadu u c. k. okresního hejtmanství podanou, prohlásili, že ku společenstvu v Husovicích rovněž přistupují. Konečně přistoupili také kupci ku zřizovanému společenstvu, takže mělo toto 8 cechů. □

Zatím však Královopolští nehodlali nikterak propustiti živnostníky z Husovic a okolí a setrvali na tom, by tito přivtěleni byli ke společenstvu v Král. Poli. Dne 29. listopadu 1883 konána tam valná hromada, k níž pozváni také živnostníci z Husovic a okolí, jichž dostavilo se 115, a kteří podali motivovaný protest proti přivtělení ke společenstvu v Král. Poli. □

Na výzvu c. k. okresního hejtmanství předložil zařizující výbor návrh stanov společenstva vypracovaný jednatelem panem Leopoldem Valníčkem k úřednímu schválení. □

Přes to zváni byli živnostníci potravní, hostinští a výčepníci opětně na valnou hromadu na den 17. června 1884 do Králova Pole, kde jménem jich pan Jan Jandl, hostinský v Husovicích, podal opětně do protokolu protest proti přivtěleni jich ke společenstvu v Král. Poli, který dne 23. června právním zástupcem hostinských a výčepníků písemně proveden a k němuž živnostníci řemeslní zvláštním protestem ze dne 5. července 1884 se připojili. □

Stanovy společenstva řadového pro Husovice a okolí po několikerém obvyklém vrácení výnosem c. k. mor. místodržitelství ze dne 2. prosince 1885, č. 34.210, schváleny. □

Zařizující výbor, jehož předsedou byl p. Leopold Krejčiřík, krejčovský mistr, místopředsedou p. Fr. Cupák, zednický mistr, jednatelem hostinský p. Leopold Valníček a pokladníkem kožešník p. Čeněk Martinek, vesměs v Husovicích, konal za dobu své působnosti 6 schůzí, z nichž poslední dne 28. prosince 1885.

Dne 29. prosince 1885 konána I. řádná valná hromada za účelem provedení voleb představenstva a výboru: ▫

Dle schválených stanov rozděleno živnostnictvo ku společenstvu náležející na 8 pořádků (cechů), a to: 1. pořádek živností kovovnických, 2 pořádek živností dřevařských, 3. pořádek živností oděvnických, 4. pořádek živností potravních, 5. pořádek živností nepříbuzných, 6. pořádek živností kupců, 7. pořádek živností koncessovaných, 8. pořádek živností svobodných. ▫

Za každý z těchto pořádků voleni byli 3 členové výboru společenstva a 1 náhradník, an čítal výbor 24 členy kromě starosty a jeho náměstka. ▫

Na řečené I. valné hromadě byli zvoleni pp.: starostou společenstva Leop. Krejčiřík, náměstkem jeho Fr. Cupák. Do výboru zvoleni pp.: za 1. pořádek Josef Urbánek, Josef Škroch, Josef Křivánek; za 2. pořádek Karel Vojtek, Josef Blahonovský, Jindř. Buček; za 3. pořádek Bedřich Kavínek, Eduard Pohanka, Jan Kocman; za 4. pořádek Ant. Matějíček, Vincenc Marvánek, Ant. Pokorný za 5. pořádek Jan Jaroš, Josef Kavínek, Matěj Janáček; za 6. pořádek Fr. Liška, Ferd. Kalina, Alois Zachrla; za 7. pořádek Leop. Valníček, Jan Starosta, Jandl Adolf; za 8. pořádek Jan Sádlík, Václav Klíma, Alois Drahovzal. ▫

Každý pořádek (cech), resp. členové výboru tohoto pořádku i s náhradníkem volili si pak svého staršího mistra, který byl jakýmsi odborovým přednostou dotyčného pořádku. ▫

Po valné hromadě dne 29. prosince 1885 konané počalo společenstvo pravidelně úřadovati a snažila se správa jeho vždy plniti úkoly společenstvu řádem živnostenským a stanovami vytčené. ▫

Účelem společenstva jest pěstovati ducha pospolitého, udržovati a zvelebovati čest stavu, jakož i podporovati humanitní, hospodářské a vzdělávací zájmy svých členův a příslušníků. ▫

Humanitní zájmy podporovati lze zvláště zakládáním nemocenských a podpůrných pokladen anebo podpůrných fondů pro

členy a příslušníky, jakož i tím, že společenstvo uvolí se prostředkovati pro členy pojišťování u některé pojišťovny; podporovati zájmy hospodářské lze zaváděním společné výroby strojní a zlepšených způsobů výrobních, zřizováním skladů surovin, tržnic, skladů vzorkových, záložen, potlačováním a odstraňováním obchodních zařízení, která ruší poctivou soutěž mezi členy společenstva; zájmům vzdělávacím pak napomáhati lze zřizováním a podporováním živnostenských učilišť (odborných a pokračovacích škol, učebných dílen a pod.), pořádáním odborných učebních kursů pro členy a příslušníky, výstavek prací učednických atd. □

Výsledkem činnosti společenstva na poli humanitním jest zřízení nemocenské pokladny pomocníků společenstva, nemocenské pokladny učňů společenstva a dobrovolné nemocenské podpůrné pokladny sjednocených mistrů a živnostníků při řadovém společenstvu v Husovicích (zapsaná pokladna pomocná). □

V podporování členů svých a příslušníků zřizováním záložen, skladů na suroviny atd. nedocílilo společenstvo žádoucích výsledků. V roce 1906 zřízena byla částí členstva společenstva živnostenská úvěrna, která však v činnost vůbec nevešla a v sezení výboru společenstva ze dne 2. prosince 1906 oznámeno, že byla z rejstříku vymazána. □

Ani poptavárna, zřízená společenstvem v r. 1890, v Husovicích se dlouho neudržela, poněvadž jak mistři tak i pomocníci navykli na brněnské poptavárny, v nichž se naskytoval oběma stranám lepší výběr. Nyní obstarává zprostředkování práce okresní jednota živnostenských společenstev Brno-venkov. □

Předpisu stanov ohledně napomáhání zájmům vzdělávacím vyhovělo společenstvo zřízením průmyslové pokračovací školy pro učně společenstva. □

Zvláštních odborných a učebných kursů společenstvo nepořádalo, poněvadž jak členové tak i příslušníci společenstva navštěvují jmenované kursy v Brně, a to vždy po vzájemné

dohodě společenstva s dotyčnou korporací, která uspořádá odborný neb učebný kurs. □

Při společenstvu zřízena byla r. 1908 dle předpisu § 104. živ. zákona ze dne 5. února 1907 zkušební komise pro zkoušky tovaryšské, a to pro veškeré řemeslné živnosti ve společenstvu zastoupené. □

Předsedou jmenován byl živnostenským úřadem správce živ. školy pokračovací a ředitel školy měšťanské Frant. Charvát, jeho náměstkem mistr krejčovský Josef Procházka. □

Jako přísedící přibírají se dle potřeby jednotliví mistři a tovaryši, které představenstvo společenstevní ustanovuje. □

Zkušební komise pro zkoušky tovaryšské v Husovicích jest oprávněna zkoušeti učně, po případě pomocníky těchto živností: kamnářů, kolářů, truhlářů, krejčí, obuvníků, holičů, pekařů, cukrářů, řezníků, natěračů, pokryvačů, zámečníků, klempířů a soustružníků. □

Zkoušky konají se čtyřikráte v roce, po každé na konci čtvrtletí (v březnu, červnu, září a prosinci). □

Zkouška jest praktická a theoretická; jí podati se má průkaz, že si zkoušenec ve své živnosti osvojil tovaryši potřebné vědomosti a zručnosti. □

Zkouška praktická sestává ze zhotovení výrobku tovaryšského a z práce na zkoušku. □

Theoretickou zkouškou má býti podán průkaz, že jest zkoušenec s dostatek obeznámen s cenou, zjednáváním, uchováváním, použitím surovin a látek pomocných ve své živnosti zpracovávaných. □

Kdo vykáže se vysvědčením o s prospěchem ukončené návštěvě pokr. školy, může býti od této theoretické zkoušky osvobozen.

V prvním zkušebním období (za I. čtvrtletí 1912) podrobilo se zkouškám tovaryšským 16 zkoušenců a 4 zkoušenky. □

Z těch obstáli zkoušku s vyznamenáním 3, obstálo dobře 11, dostatečně 3. Zkoušku neobstáli a mohou ji za půl roku opakovati 3 zkoušenci. □

Zkoušky tovaryšské prováděny byly však ve společenstvu již od roku 1899 na základě usnesení valné hromady, a to za tím účelem, by se zjistilo, zda výučný pán byl dbalým svých povinností vůči učňovi a naučil ho náležitě řemeslu. Každý učeň musil zhotoviti před výpovědí tovaryšský kus, který prohlédla pak komise sestávající ze živnostníků dotyčného odboru, jemuž učeň náležel. □

Rozsah společenstva, k němuž, jak z počátku uvedeno, náleželo 11 obcí, během času značně se zmenšil. □

Koncem roku 1886 vyloučeni byli z něho podle rozhodnutí c. k. mor. místodržitelství živnostníci z obcí Kanic, Řícmanic, Adamova a Babic a přiděleni ke společenstvu řadovému ve Křtinách; pak v roce 1903 obce Židenice a Juliánov, jelikož tamní živnostníci zřídili samostatné společenstvo pro Židenice a Juliánov se sídlem v Židenicích. □

Časem vyloučeny ze společenstva také jednotlivé živnosti následkem snahy zřizovati odborová společenstva buď pro okres neb zemská. Tak byli vyloučeni ze svazku společenstva kováři v r. 1904, studnaři v r. 1909, zedníci a tesaři v r. 1910, hostinští a výčepníci v r. 1911 a nyní žádají za vyloučení a utvoření odborových společenstev řezníci a uzenáři, jakož i koláři. □

Všechny ostatní živnosti sdruženy jsou dosud ve společenstvu, k jehož obvodu náležejí nyní obce Husovice, Maloměřice, Obřany, Bílovice a Vranov s Outěchovem; živnostníci v obcích jmenovaných usedlí jsou členy, jich pomocníci (tovaryši) a učni pak příslušníky společenstva. □

Ve správě společenstva za dobu jeho trvání vystřídali se jako starostové na dobu 3 let volení, následující pp.: □

Leopold Krejčiřík, krejčovský mistr v Husovicích, od 29. prosince 1885; □

Jan Cikrdle, pekařský mistr v Husovicích, od 1. července 1889;

Frant. Volejník, pozlacovač v Husovicích, od 11. července 1892, pak od 23. září 1895; □

Jan Cikrdle, pekařský mistr v Husovicích, od 28. listopadu 1898; Jan Fišnar, řezník a hostinský v Židenicích, od 13. ledna 1902; Frant. Čehovský, bednářský mistr v Husovicích, od 20. dubna 1903, pak od 19. března 1906 a od 5. dubna 1909 až po nynější dobu. ▫

V nynějším představenstvu společenstva zasedají pp.: Frant. Čehovský, starosta společenstva, Kasanda Jan, obchodník v Husovicích, náměstek starostův; pak členové výboru pp.: Had Frant., zámečník v Maloměřicích, Václav Bradáček, mědikovec, Had Antonín, zámečník, Šmerek Frant., natěrač, Novák Frant., stolař, vesměs v Husovicích, Buček Emanuel, stolař v Obřanech, Vlach Frant., obuvník, Procházka Josef, krejčí, Chromý Josef, krejčí, vesměs v Husovicích, Dvořák František, řezník v Maloměřicích, Maděránek Jul. ml., ře ník, Doubek Karel, řezník, Laštůvka Arnold, holič, Aujeský Frant., pokrývač, Šiller Šimon, čalouník, Meisner Mořic, obchodník, vesměs v Husovicích, Beneš Method, obchodník v Obřanech, Patík Frant., obchodník, Gottwald Frant., obchodník, Fiala Antonín, obchodník, Baruš Jindřich, obchodník, vesměs v Husovicích. ▫

Písemní agendu společenstva obstarával v době, kdy začato s přípravnými kroky ke zřízení společenstva v Husovicích, jakož i pak po zřízení a ustavení se společenstva až do konce roku 1886 s nevšední ochotou a obětavostí pan Leopold Valníček, majitel hostince v Husovicích. ▫

V roku 1887 usnesla se valná hromada společenstva ustanoviti placeného tajemníka na vyřizování písemné agendy společenstva, jemuž určen honorář ročně 100 K. Místo toto bylo provisorním a zůstalo provisorním až do dnešní doby! ▫

Prvním tajemníkem společenstva byl p. Jan Odstrčil, hostinský v Husovicích, po něm vystřídali se v úřadě tajemnickém pp.: Reinhold Keprt, soukromý úředník v Husovicích, ode dne 1. června 1887; Frant. Kala, soukromý úředník v Husovicích, od 1. ledna 1895 do konce srpna 1906 a od 23. září 1906 až po nynější dobu opětně Reinhold Keprt. ▫

Výdaje své krylo společenstvo doposud ze zápisného a z poplatků za připověď a výpověď. Příspěvků neplatili členové společenstva žádných. □

V roce 1911 mělo společenstvo příjmů K 2054·17, vydání K 1921·34. Reservní fondy činily koncem roku 1911 K 2276·91.

Ze statistických dat za rok 1911 dlužno uvésti tyto: Společenstvo mělo koncem roku 1911 482 členů, a to 339 mužských, 138 ženských a 5 právnických osob. Pomocníků (tovaryšů) bylo 632, a to 519 mužských a 113 ženských; učňů bylo koncem roku 1911 178, a to 152 mužských a 23 ženských; za učně připovězeno v roce 1911 76 a vypovězeno za tovaryše 37. Čísel podacího protokolu bylo v roce 1911 417. □

Při společenstvu zřízeny jsou, jak již shora uvedeno: □

a) Nemocenská pokladna pomocníků společenstva řadového pro Husovice a okolí, na jejímž založení usnesla se valná hromada společenstva dne 19. května 1890. □

Ve správě její zasedá $^{2}/_{3}$ pomocníků a $^{1}/_{3}$ zaměstnavatelů. Předseda jest pan Josef Odehnal, dělník u firmy M. Löw v Husovicích. □

Pokladna měla koncem roku 1911 632 členů; příjmů měla v uplynulém roce K 15.335·39, vydání K 14.681·48; reservní fond činil koncem roku K 6565·23. Tajemníkem pokladny jest pan Frant. Volejník, majitel realit v Husovicích. □

b) Nemocenská pokladna učňů společenstva v Husovicích, zřízená dle usnesení valné hromady ze dne 15. února 1892. Správu její obstarává představenstvo řadového společenstva.

Koncem r. 1911 měla pokladna 165 členů, a to 140 mužských a 25 ženských. Příjem pokladny v roce 1911 činil K 1094·44, vydání K 905·26, reservní fond pak K 2304·29. □

c) Dobrovolná nemocenská podpůrná pokladna sjednocených mistrů a živnostníků při řadovém společenstvu pro Husovice a okolí v Husovicích. □

Heslo spépomoci nutí živnostnictvo, které sice na všecko platí, ale odnikud ničeho nedostává, by staralo se samo o sebe, zejména pro případ nemoci a stáří. □

Valná hromada společenstva, dne 14. května 1900 konaná, usnesla se, aby zřízena byla obligatorní nemocenská pokladna pro členy společenstva. Tato započala činnost svou počátkem roku 1901, avšak skončila neslavně dobrovolným rozchodem na valné hromadě její v roce 1906 usneseným a zůstalo po ní pouze 900 K v obligacích korunové renty, tedy právě tolik, kolik jí dalo společenstvo na počátku jako základní fond. □

Na valné hromadě společenstva, dne 16. prosince 1907 konané, usneseno zříditi dobrovolnou nemocenskou pokladnu, která vstoupila v činnost dne 1. července 1909 a která velmi dobře prospívá. Táž měla koncem roku 1911 87 členů, a to 75 mužských a 12 ženských. Příjem pokladny za rok 1911 činil K 1331·06, vydání K 1078·21, reservní fondy pak K 1968·28. □

d) Průmyslová pokračovací škola (viz ve školství str. 41). □

Pro veškeré pomocné pracovníky zřízena jest při společenstvu řadovém pro Husovice a okolí hromada pomocnická. □

Účelem jejím jest dle §§ 114. a 120. zákona ze dne 5. února 1907 ř. z. č. 26, pěstovati mezi pomocníky ducha pospolitého, udržovati a zvelebovati jich čest stavu, jakož i podporovati snahy společenstva o zvelebení společných živnostenských prospěchů. □

Zejména jí přináleží pečovati, aby zachovány byly spořádané poměry mezi majiteli živností a jich pomocníky, spolupůsobiti při upravování společenstevního zprostředkování práce, při konání zkoušek učňovských (tovaryšských), při zřizování výboru rozhodčího k rozhodování rozepří mezi zaměstnavateli a dělníky z poměru pracovního, při stanovení počátku a konce denní doby pracovní, jakož i spolupůsobení v péči o onemocnělé pomocníky. □

Správu hromady pomocnické obstarává výbor, sestávající ze starosty, jeho náměstka a 6 členů výboru. Starostou pokladny jest p. Ferdinand Dvořák, jeho náměstkem p. Josef Odehnal, oba dělníci u firmy M. Löw v Husovicích. Volba výboru děje se na dobu tří let. □

V poslední době utvořilo se samostatné Společenstvo hostinských a výčepníků. □

Dle praesenční listiny první valné hromady dne 26. dubna 1912 čítá 34 členů. Obvod společenstva činí Husovice, Maloměřice, Obřany, Bílovice, Outěchov, Vranov. □

Představenstvo společenstva: předseda Ignát Brabec (Husovice), místopředseda Jan Nerud (Obřany), jednatel Josef Nováček (Husovice), členové výboru: Josef Malý (Husovice), Jos. Severa (Husovice), Frant. Hebelka (Husovice), Frant. Kolbek (Husovice), Frant. Had (Maloměřice), Josef Svoboda (Bílovice), Jan Kučera (Outěchov), Pavel Šebela (Vranov). □

Současně jedná se o samostatné obchodní gremium. Dosud jsou obchodníci členy Řadového společenstva. □

Dodatkem budiž zde uvedeno, že bývá v Husovicích 15 drožkařů, kteří hlavně v Brně provozují svou živnost. Zboží dopravují 4 šperditéři. Pohřební ústav je majetkem p. Fr. Nováka (Purkyňova ul. č. 19). □

Mizícím živlem jsou v Husovicích rolníci. Polní hospodářství nebylo zde nikdy zvláště výnosné, ježto větší část katastru po návrší směrem k Soběšicím, kde v dřívějších dobách půda vůbec ležela ladem, je málo úrodná. Hlavním zdrojem příjmu bývala nížina směrem k Brnu, pokud nebyla zaplavována Svitavou, a svahy k jihu a k jihovýchodu položené, kde byly dobré vinohrady. Dnes pěstuje se vinná réva již jen na Lauziblích (pod dělnickou kolonií) a to s nevalnými výsledky.

Dle výsledku kontroly bylo r. 1788 u Husovic 563 jiter 40^{23} sáhů. □

Žitné pole měřilo: dobré	49 jiter	$59\frac{1}{-}$	sáhů
prostřední	69 jiter	$31\frac{25}{-}$	sáhů
celkem	119 jiter	27	sáhů
Pšeničné pole měřilo: dobré	24 jiter	22	sáhů
prostřední	102 jitra	27	sáhů
špatné	142 jiter	$6\frac{16}{-}$	sáhů
celkem	268 jiter	$55\frac{17}{-}$	sáhů
Louky měřily: prostřední	12 jiter	$52\frac{24}{-}$	sáhů
Zahrady měřily: dobré	6 jiter	$21\frac{12}{-}$	sáhů
prostřední	6 jiter	$8\frac{22}{-}$	sáhů
celkem	12 jiter	$30\frac{9}{-}$	sáhů
Pastviska měřila: dobrá	21 jiter	11	sáhů
špatná	49 jiter	$29\frac{15}{-}$	sáhů
celkem	70 jiter	$29\frac{16}{-}$	sáhů
Vinice[1]) měřily: prostřední	64 jiter	$13\frac{23}{-}$	sáhů
špatné	15 jiter	$23\frac{9}{-}$	sáhů
celkem	79 jiter	$37\frac{7}{-}$	sáhů

Dle katastru z r. 1826 bylo při obci Husovské jen 537 jiter 389 sáhů pozemků[2]), z nichž čistý výnos odhadnut na 4493 zl. 57 kr. ▫

Nejnovější katastr z r. 1893 zaznamenává pozemků[3]) 543 jiter 34 sáhů = 312 ha 38 a 92 m^2.

Katastrální výnos odhadnut na 11·659 K 98 h. ▫

Jména pozemkových tratí v Husovicích: Barvy, V Cuprátech, Dolní čtvrt, Dlouhé, V Černém poli, Dolní Pole, Dolní podsek, Dolní za zmolama, Háky, Havly, Nad Havly, Holé Hory, Holé Hory za zmolama, Klínky, Kloky, Krejčířky, Lozíbly, Majdalenky, Nad Mlýny, Mydlář, Nivky, U Nové vsi, Krátká panská, Petraly,

[1]) Z Brna mělo na Husovicku vinic 23 majitelů, z Maloměřic 27, z Obřan 13, ze Židenic 3, ze Slatiny 1, z Horních Heršpic 4.

[2]) Vedle toho 6 jiter 389 sáhů zastavené plochy s čistým výnosem 66 zl. 36 kr.

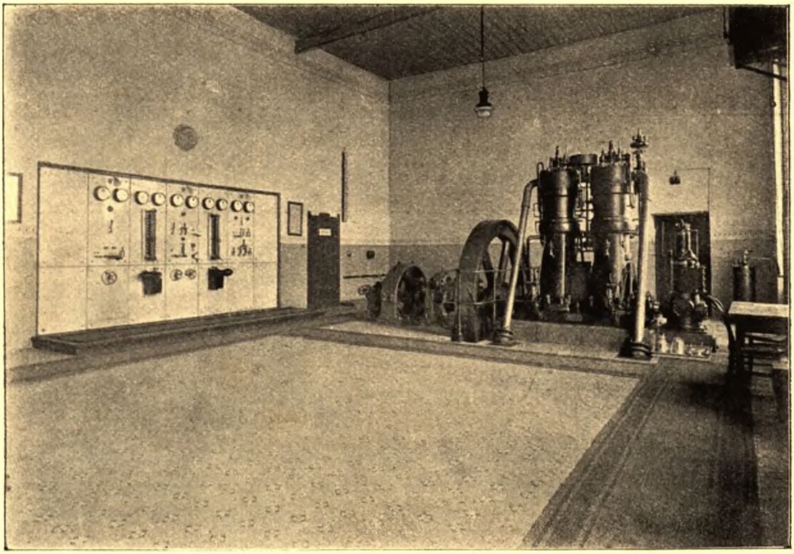
[3]) Z toho je zastavené plochy 13 ha 62 a 01 m^2.

Pod Petraly, Příčky, Roviny, Skalky, Stráně, Široké, V Šutcích, Třesňák, Vrchní podsek, Vrchní čtvrt, Vrchní za zmolama, Výhony, Zlatník. □

Z katastru husovského patří 42 ha 53 a 01 m² půdy (katastrální výnos K 1871·58, přímých daní 424 K 85 h) k velkostatku v zemských deskách zapsanému, jehož majitel je té doby Alois kníže ze Schönburg-Hartensteinu, c. a k. komoří, tajný rada, rytíř řádu zlatého rouna, dědičný člen a vicepresident panské sněmovny atd, sídlem v Král. Poli. Jsou to pozemky patřící ke »svobodnému dvoru« (dvůr brněnského semináře jesuitského č. 18), jež intabulovány byly dne 30. ledna 1797 pro paní Antonínu kněžnu ze Salm-Reifenscheidů koupí od Josefa Schlosarka za 7500 zl. Dne 30. dubna 1801 přešly na Annu Svobodovu za 5000 zl. Dědicové této prodali pozemky r. 1847 (intabulováno 3. srpna) za 8000 zl. konv. m. (výplata ve dvacetnících podmíněna) Janu Ritschelovi, který dne 22. ledna 1852 prodal pozemky ty již za 47.500 zl. konv. mince vídeňskému velkoobchodníku Bern. Backovi, který po měsíci dne 3. března 1852 prodává vše již za 54.000 zl. Jindřichu Eduardu knížeti ze Schönburg-Hartensteinu, který zemřel 16. listopadu 1872. Syn Alexandr držel tento majetek až do své smrti 1. října 1896, od kdy je vlastníkem nahoře jmenovaný kníže Alois. □

Veškeré pozemky vyjma lesy jsou pronajaty. Správu velkostatku v Král. Poli vede nadlesní p. Karel Morávek a důchodní p. Fr. Havliš. □

Dle fotografie A. Kostečky.

Městská elektrárna.

Fotografoval O. Šimáček, fotograf.

Městské skladiště hasičské.

Peněžní ústavy.

□□□

Občanská záložna.

Bezprostřední blízkostí Brna, kde soustřeďuje se finančnictví celé země a kde zvláště v poslední době utěšeně se rozvíjejí české peněžní ústavy, znemožněno, aby v Husovicích rozmohl se u větší míře nějaký peněžní ústav. □

Zákon ze dne 9. dubna 1873 vyvolává na Moravě celou řadu svépomocných podniků, hlavně záložen místních i okresních, které znamenitě podporují rozvoj hospodářský i kulturní. U nás založena Občanská záložna pro Husovice a okolí teprve 1903 na podnět ředitele nových tehdy měšťanských škol p. Frant. Charváta a katechety P. Frant. Venhudy. Ustavující valná hromada byla konána dne 15. dubna 1903. Do prvního ředitelstva zvoleni byli pp.: Václav Bradáček, Jan Doležel, Frant. Volejník, Jan Kachlík, Frant. Čehovský, Josef Paukert, Frant Venhuda. Za náhradníky pp.: H. Brabec, Ed. Polouček, Alois Straka. □

Dle výroční zprávy za 1911 má záložna 271 členů s 513 podíly à 40 K, tedy 20.520 K. □

V ředitelstvu fungují té doby pp.: Josef Doležel, předseda, Jan Kleveta, místopředseda, Č. Brázda pokladník; pak V. Bradáček, Jan Had, Josef Chaloupka a Jan Odstrčil. □

V dozorčí radě jsou pp.: dr. P. Jan Pulkrab, starosta, inženýr Josef Nepraš, místostarosta, Mořic Meissner, Frant. Nebola, Jan Ruprecht, Šimon Šiler, Leopold Šmerek. □

Rozvoj záložny znázorňuje tato sestava:

S t a v:

31. prosince	Půjčky směneční K	Půjčky směneční h	Půjčky hypoth K	Půjčky hypoth h	Inventář po odpisu K	Inventář po odpisu h	Volné vklady K	Volné vklady h	Závodní podíly K	Závodní podíly h	Reservní fond K	Reservní fond h	Čistý výnos K	Čistý výnos h	Obrat K	Obrat h
1903	6.848	—	5.180	—	1.171	83	9.986	69	3.760	—	205	—	60	29	32.800	12
1904	32.794	78	12·185	60	1.062	75	33.846	87	4.760	—	342	22	75	41	155.910	86
1905	39.554	88	23.229	—	956	48	42.917	08	6.840	—	567	56	388	96	299.570	66
1906	56.159	—	21.408	50	850	21	61.276	49	9.040	—	1.118	04	525	66	381.930	19
1907	72.207	09	17.536	31	1.035	—	60.481	66	11.360	—	1.793	51	1.496	52	449.660	99
1908	117.116	28	25.995	06	930	—	66.120	43	12.350	—	2.643	86	1.775	89	642.887	52
1909	141.652	46	23.170	31	760	—	64.417	84	13.440	—	3.483	79	306	70	955.317	42
1910	163.654	22	20.510	—	630	—	70.947	92	18.080	—	4.143	32	1.176	72	1,312.820	24
1911	183.013	40	19.696	—	943	74	89.098	40	20.520	—	5.202	33	278	57	1,495.232	40
1911 na běžný účet			7.014	39												

Kontribučenská záložna Starobrněnská.

Z let vlády vrchností patří Husovice ke Kontribučenské záložně Starobrněnské.*) Tato vykazuje za r. 1910 konečného čistého jmění:

1. Státní obligace	K	200·–
2. Vklady	K	2.537·90
3. Dlužní úpisy a) hypothekární . . .	K	19.965·–
b) osobní (směnky) . . .	K	21·766·–
4. Hotovost	K	6.499·96
Celkem . . .	K	50.968·86

Podílníkům bylo rozděleno 1411 K 01 h. ◻

Sídlo Kontribučenské záložny této je nyní v Lískovci (dříve bývala v Moravanech), kde sídlí správce její pan Josef Doležal, rolník. Předsedou je té doby p. Václav Severa, rolník v Maloměřicích. ◻

Husovské podílníky, jichž je 16, zastupuje ve výboru p. Josef Severa, rolník. Celkový podíl z čistého výnosu činil r. 1910 obnos 95 K 46 h. (Největší podíl činí 6 K 85 h při č 17.) ◻

Dělnický potravní spolek „Vzájemnost".

Dělnický potravní spolek »Vzájemnost«, zapsané společenstvo s obmezeným ručením, založen byl roku 1897 v Brně. Jeho účelem jest nákupem ve velkém a vlastní výrobou zaopatřovati svým členům dobré a laciné zboží. Z nepatrných počátků stal se ze »Vzájemnosti« velkoobchod prvého řádu, který má dnes v Brně a v okolí 19 prodejen o 4522 členech, při obratu peněžním z r. 1911 obnosem 1,527.783 K 45 h. Následkem

*) Vedle Husovic patří sem: Maloměřice, Lískovec, Moravany, Ořešín, Rudka, Zbraslav, Stanovišt. Dříve patřily sem i Komořany a Roketnice na Vyškovsku, které v letech 1890 odděleny. Všechny jmenované obce patřily svého času k panství Starobrněnskému.

nesnesitelné drahoty a nepříznivých hospodářských poměrů r. 1909 a 1910 upadal jeden potravní spolek za druhým a »Vzájemnosti« jako spolku nejmladšímu, ale finančně nejsilnějšímu připadl úkol tyto spolky před katastrofou zachrániti a převzíti do vlastní správy. Tak přejata i Výpomocná pokladnice potravního spolku v Husovicích, která založena byla v r. 1865. Prvním předsedou byl Matěj Musil. Prvá léta opravňovala ku nejlepším nadějím, které však na konec sklamaly. Jako hlavní příčinu tohoto nezdaru nutno uvésti, že výbor spolku na radu v družstevnictví nezkušených lidí pustil se do stavby nákladného sálu a neměl dostatečných prostředků k disposici. Následek toho byl, že při revisi koncem roku 1910 provedené objevila se delší dobu skrývaná finanční choroba. Aktiva obnášela K 69.513·42, passiva však K 107.579·46 čili schodek K 38.066·04. »Vzájemnost« provedla za Výpomocnou pokladnici se všemi věřiteli mimosoudní vyrovnání, převzala a zrestaurovala veškeré nemovitosti a již dnes po jednoročním hospodaření »Vzájemnosti« na místě bývalé Výpomocné pokladnice možno konstatovati, že tržba v prodejně husovské se více než zdvojnásobila. Tentýž úspěch jeví se i v návštěvě restaurace (Dělnický dům) a návštěvě Lidového biografu. Skladníkem v prodeji je pan Bartoš, hostinským v Dělnickém domě Norbert Gottwald, ředitelem Lidového biografu Robert Hlaváček. Předsedou správní rady »Vzájemnosti« je Josef Florián, truhlář, místopředsedou Vítězmír Taub, tajemník okresní nemocenské pokladny v Brně. Předsedou dozorčí rady jest Ant. Balcar, krejčí, a místopředsedou Jan Růžička, úředník Všeobecné nemocenské pokladny. Obchodvedoucím »Vzájemnosti« jest Václav Kovanda. ◻

„Včela“

»Včela«, potravní a výrobní družstvo, zapsané společenstvo s ručením obmezeným v Brně, má v Husovicích novou prodejnu

na Palackého třídě. »Včela« vznikla koncem r. 1910 v důsledcích sporů mezi dělnictvem za samostatnost československé strany po stránce politické i odborové. Má býti protiváhou proti »Vzájemnosti«. Hned za první rok správní (1911) vykazuje pokladniční obrat K 1,526.322·47. Prodejen je zřízeno té doby 9. V představenstvu zasedají pp.: Ad. Kytner jako předseda, poslanec Karel Vaněk jako místopředseda, Cyrill Šťastný jako zapisovatel ▫

Potravní spolek „Svépomoc"

Potravní spolek »Svépomoc« zapsané společenstvo s ručením obmezeným je nejstarší družstevní podnik zdejší. Bohužel je dnes dokladem četných našich nezdarů na poli hospodářském.*) Prodejnu má v ulici Sv. Čecha. ▫

*) Dat přes veškeré urgence jsme se nedočekali.

Spolky.

□ □ □

Občanská Beseda „Svatoboj“.

»Svatoboj« je nejstarší národní spolek v Husovicích. Založení jeho spadá do politicky pohnutého roku 1871. Heslem zakladatelů bylo: »Vzdělání je naše spasení!« Tímto směrem nesla se také veškerá činnost spolková. □

První starostí bylo založiti knihovnu, které v obci té doby vůbec nebylo. Místnosti byly v Potravním spolku »na Kopečku«, odkudž brzy přeneseny do hostince »U českého lva« a pak do místností p. L. Valníčka. Mezi členstvem zřízen »pěvecký odbor« a »Omladina«, která pořádala divadelní představení. Roku 1883 změněny stanovy, aby mohl býti pořízen spolkový prapor, který měl býti červeno-modro-bílý. Vzorek byl však »úředně« zkonfiskován a připuštěna pouze barva červeno-bílá. Ani stuhy nebyly povoleny trojbarevné. □

»Svatoboj« stál v popředí společenského života (hlavně zásluhou Pankráce Krkošky, L. Valníčka, R. Keprta atd.) a přirozeně zračí se v něm proudy doby. Pohnuté doby politické, jež vyvrcholily známým reakčním návrhem Liechtensteinovým (pro konfesijní školu), zanášejí do vzdělávacího spolku politiku. Rozhodná většina členstva podpisuje petici proti Liechtensteinovu návrhu. Charakteristickou byla též zábava ve prospěch tiskového fondu »Rovnosti« r. 1890. Nesprávně chápaná mezinárodnost u mnohých členů osamotnila »Svatoboj« tak, že slavnosti 20letého spolkového jubilea r. 1891 nezúčastnil se ani jediný

místní spolek. »Národní« v tomto sporu však zvítězili, čemuž dán výraz r. 1895 volbou p. Konráda Métného předsedou po resignaci p. Tom. Slezáčka. I finanční poměry působily četné potíže, až r. 1896 celá řada nespokojených vystupuje ze »Svatoboje« a zakládá nové dělnické spolky. Ve spolkové činnosti nastává na čas úpadek. Ustavení se strany národně-sociální r. 1898 vyvolává ve »Svatoboji« nový ruch. Beseda účastní se korporativně majové slavnosti nár. sociální, z místností spolkových odstraněny obrazy Marxa a Lassala r. 1900. Činnost spolková nese se národně-uvědomovacím směrem. Hraje se často divadlo, zvláště od r. 1907, kdy »Svatoboj« přenesl sídlo do sálu paní Sieglové. (Předsedou divadelního družstva je p. Frant. Rotter.) Zde oslavil spolek r. 1911 významnou slavností jubileum 40letého trvání svého. Po předběžné dohodě se Sokolem přeneseno koncem r. 1911 sídlo do Sokolovny. Předsedou je nyní Fr. Suchánek, místopředsedou Ad. Malý, jednatelem Jan Nikodém.

Sbor dobrovolných hasičů.

Založení spolku spadá do doby, kdy Husovice byly malou, nepatrnou vískou, s obyvatelstvem převahou zemědělským. Představenstvo obce skládalo se tehdy výhradně z rolníků, většinou smýšlení konservativního, kteří každé nové zařízení – novou instituci přijímali s jistou předpojatostí. Ne lépe dařilo se novému zákonu o policii požárové a hasicí vydanému v r. 1873. Představenstvo obce donuceno jsouc zákonem tímto, pořídilo sice hasicí nářadí, avšak rázu tak primitivního, že se ho vůbec při hašení s úspěchem použíti nedalo. Nařízení okr. hejtmanství, jímž se obci ukládá, aby obyvatelstvo ku založení sboru hasičského vyzvalo, minulo se v Husovicích s účinkem a teprve na opětné důrazné výzvy, když starostou obce stal se p. Kaloud, muž pokroku přístupnější, bylo mu vyhověno. Obroda v životě veřejném nastala teprve přílivem živlů průmyslových a z těchto řad vyšel také první popud, aby založen byl sbor hasičský.

Jsou to bratří Josef a Alois Urbánkovi, kteří s chvályhodnou energií a obětavostí nedali se ani několika nezdařenými pokusy zastrašiti. Vyzbrojili prozatím na své vlastní útraty šest mužů a počali s nimi při obecní stříkačce cvičiti. Dne 11. září r. 1881 konána ustavující valná hromada, při níž zvolen Eduard Kalous předsedou, Alois Urbánek náměstkem, Čeněk Martinek jednatelem, Josef Urbánek náčelníkem a Konstantin Dědák podnáčelníkem. ▫

V roce 1884 konán v Husovicích sjezd dobrovolných sborů hasičských za příčinou založení župy a zvolen výbor ku vypracování stanov. Do výboru toho zvolen též člen sboru husovského p. Leopold Valníček jako jednatel ▫

Největší potíže působila novému sboru otázka finanční. Ta brzdila po dlouhá léta celý vývin jeho a několikráte ohrožovala přímo jeho existenci. Aby uhrazen byl první náklad, darovalo Jeho Veličenstvo sboru ze soukromých prostředků obnos 80 zl.

Představenstvo obce, ačkoliv po zákonu mělo sbor podporovati, chovalo se macešsky. Přihlíželo netečně i k tomu, když sbor v roce 1886 zakoupením nové stříkačky upadl do dluhů, které přesahovaly jeho finanční sílu. ▫

Špatný příklad vedoucích lidí v obci měl pro sbor následky zhoubné. Ku konci let osmdesátých počalo se v něm ujímati kastovnictví. Bylo pozorovati nápadný úbytek členstva. Zvláště občané zámožní počali se sboru straniti. S plným uznáním nutno konstatovati, že právě členové z řad dělnictva starali se o rozvoj spolku. Byla to doba trpkých zkoušek. S úctou musí se pohlížeti na hrstku prostých, velmi často za beznárodní prohlašovaných mužů, jimž usouzeno bylo chrániti národní ráz sboru proti útokům německým. Bránili se s bezpříkladnou houževnatostí a sebezapíráním. A když vysíleni byvše několikaletým bojem podlehli, bylo jim zakusiti ještě bezpříkladné pranýřování. ▫

V roce 1886, pokud v čele sboru stáli místní předáci čeští, opatřena byla nová stříkačka česko-německými nápisy. Později

však, když do výboru zvoleni byli dělníci, byly právě tyto nápisy prohlašovány za zradu věci národní. O bezdůvodnosti výpadů proti sboru přesvědčil se župní výbor v roce 1899 revisí, vykonanou p. Teperou, Tepišem a Krčmařem. Ti neshledavše nic závadného jak v ohledu odborném, tak i národním, vyslovili se pochvalně o vzorném vedení sboru. Avšak semeno nedůvěry vůči sboru rozseté, ujalo se a neslo ovoce. Sbor pozbyl v českém obyvatelstvu podpory jak hmotné, tak i mravní. V tísni finanční hledal sbor náhradu v Brně. Zde našel mezi bohatými továrníky německými a jejich úřednictvem štědré ruce, které podporou neskrblily. A to stalo se mu osudným. Němečtí naši sousedé nepodporovali sbor pouze pro jeho humanní účel, nýbrž vystihnuvše správně situaci, hleděli se ho tímto způsobem zmocniti, aby získali v něm pevnou baštu pro další svoje politické plány. Přihlašovali se šmahem za členy. A zatím co českého členstva ubývalo, vzrůstal počet členů německých měrou úžasnou. V r. 1901 obnášel počet přispívajících členů českých 178 a německých 138. Tito zaplatili o 200 K více na příspěvcích než členové čeští. V činném členstvu byl poměr ještě horší. V r. 1903 vystoupili Němci se samostatnou kandidátní listinou a dík shora uvedené nevšímavosti české veřejnosti zvítězili na celé čáře. První práce německé většiny byla, že jmenovala značný počet čestných členů národnosti německé. Sbor mezi tím pro politické smýšlení členstva ze župy XVI. přímo vyštvaný přihlášen byl za člena Zemského svazu dobr. has. sboru německých. Zápisy z valných hromad, vzdor jasnému znění stanov, že jednací řeč jest česká, vedeny byly německy a usilováno též o vydání německých stanov. ◻

České obyvatelstvo probudilo se teprve nyní z netečnosti své a počalo sbor jak mravně, tak hmotně podporovati. Obecní představenstvo, do něhož dostal se živel pokrokovější, udělil sboru řádnou roční podporu obnosem 400 K.

V roce 1907 dosáhli čeští členové opět většiny, němečtí po marných pokusech ponejvíce ze sboru vystoupili a sbor vzdal

se členství svého ve Svazu německých sborů hasičských. Do župy XVI. však nevstoupil, zůstav t. zv. sborem divokým. ◻

Na podnět náčelníka p. Ferd. Dvořáka zakoupeno nákladem 1800 K stavební místo v Radnické ulici, na němž nákladem obce postaveno moderně zařízené skladiště. Dne 20. srpna 1911 konala se slavnost položení základního kamene a dnes vypíná se na místě nová moderní budova, která s ostatními veřejnými stavbami podává nejlepší důkaz, že duch konservativní ustoupiti musil duchu pokrokovému, k němuž se nyní hlásí převážná většina obyvatelstva zdejšího. ◻

Během trvání sboru vystřídalo se u vedení jeho 13 předsedů a 12 náčelníků. Předsedou nejdéle byl p. Karel Šmídek, náčelníkem p. Ferd. Dvořák. Funkci jednatele zastával nejdéle pan Leop. Valníček. ◻

Ku požárům v místě a okolí vyjel sbor za dobu své činnosti 210kráte. Mimo to zúčastnil se 15kráte zachraňovacích prací při povodních. Hlídky divadelní konají se pravidelně. ◻

Členů čítá sbor čestných 61, činných 39 a přispívajících 260.

Nynějšímu výboru přináleží pp.: Jan Dvořák, předseda, Tauš Mamert, místopředseda, Frant. Pavlík, pokladník, Heřman Chvátal, jednatel, Ferd. Dvořák, hospodář, František Sotolář, náčelník, Josef Daněk, I. podnáčelník, Josef Kobylka, II. podnáčelník. ◻

Tělocvičná Jednota »Sokol«.

Původ Sokolstva tkví v pohnuté době národního obrození českého lidu počátkem let šedesátých minulého století, tedy v době, kdy vůdčí orgány t. j. úřady politické a zákonodárné sbory byly v rukou cizích. Má-li však národ svoje myšlení a chtění uplatniti na venek, musí míti orgány, jež by zaň jednaly. Dr. Mir. Tyrš říkal a jeho myšlenkou bylo, aby se

národu našemu dostalo silné vůdčí organisace, na niž by se mohl národ spolehnout. A té mělo se národu dostati v Sokolstvu.

R. 1862 založen v Praze tělocvičný spolek »Sokol«, jenž čítal z počátku 75 členů. Avšak jako kouzelným proutkem dotknut, řadil se od té doby lid náš vždy hustěji pod prapory sokolskými, takže dnes – po padesáti letech – chová v 1000 jednotách nad 100.000 členů. ◻

My v Husovicích můžeme býti hrdi, že jednota naše patří k prvním na Moravě. Popud ke zřízení tělocvičného spolku v Husovicích vyšel z Občanské Besedy »Svatoboj«. Bylo to na cestě z výletu do Juliánova 4. července 1882, kdy rozpředla se mezi účastníky debata o tomto dávném přání mladšího členstva. Rozhovor přenesl se i do výborových schůzí »Svatoboje«, kdež však byly tři náhledy: jedni chtěli míti tělocvičnou jednotu sokolskou, která by mimo cvičení těla hleděla si i uvědomovací práce národní, druzí přáli si míti pouze spolek tělocvičný, krojem ode všech podobných spolků odlišný, a třetí konečně žádali spolek pro tužení těla i ducha bez všech krojových zvláštností. A poněvadž podobný spolek tělocvičný mohl existovati jako odbor spolku vzdělavacího, rozšířeny r. 1883 v tom smyslu stanovy »Svatoboje« a pomýšleno na zřízení družstva tělocvičného. ◻

Vážně započato s předběžnými pracemi teprve počátkem r. 1886 působením učitele Pankráce Krkošky a Jana Vališe, soustružníka v Husovicích. Na jejich popud svolána důvěrná schůze vybrané omladiny do kavárny pana Mořice Löwa. Schůze zúčastnilo se 27 mladíků, kteří většinou schválili založení samostatného tělocvičného spolku pod jménem »Tělocvičná jednota – Husovice«. Z přítomných dalo se ihned zapsati 22 za členy, kteří zvolili pětičlenný výbor a pověřili jej provedením všech připravných prací, hlavně vypracováním stanov a svoláním valné hromady. Do výboru zvoleni: Jan Vališ předsedou, Fr. Löw místopředsedou,

Pankrác Krkoška jednatelem, Josef Kůrka pokladníkem, Adolf Adler přísedícím. □

Výbor chopil se pod vedením P. Krkošky plnou silou práce a svolal již 26. května 1886 předběžnou valnou hromadu, která schválila stanovy a zadala je c. k. místodržitelství. Bohužel hned v počátcích zakusila jednota persekuce se strany četnictva a obecního představenstva, které pro vznešené úkoly její málo chovalo porozumění. Rovněž opatření vhodného cvičiště činilo obtíže. Obec sice povolila cvičiti buď za »Valchou« nebo na Husovském kopci; leč obě místa ukázala se nevhodnými, a tak cvičilo se na prostranném dvoře u Krkošků. Zároveň objednány první kusy nářadí tělocvičného — ovšem nejlevnějšího — a uspořádán cvičitelský kurs řízením kandidáta učitelství Rost. Krkošky (nyní odborného učitele v Tišnově). □

Po schválení stanov konána ustavující valná hromada dne 18. září 1886 v místnostech Občanské Besedy »Svatoboj«. Po vyřízení formalit schválen cvičební kroj, kterýž měl sestávati z rákosového anglického klobouku, šedé trikotové košile bez rukávů, šedého plátěného kabátu až ke krku upjatého a dle kabátů námořnických dole podkasaného, šedých plátěných spodků obyčejného střihu a plátěných střevíců. Členstvu však zdál se málo výhodným a proto zůstalo při používání spodků, košile a střevíců dle uvedeného vzoru. □

Z dalších dějin jednoty stůjž zde ještě: □

Roku 1887 přistoupila jednota za člena k »Mor. župní jednotě Sokolské« a zároveň zaveden malebný kroj sokolský. Náčelník tehdejší br. P. Krkoška nahražen uznaným členem Sokola brněnského br. Ferd. Karáskem. □

Dne 16. února 1888 stála jednota nad hrobem svého zakladatele a prvního náčelníka br. Pankráce Krkošky, jenž po delší plicní chorobě zemřel. □

První veřejné cvičení konáno v Cacovicích 1. července 1888. Rozvoj jednoty trpěl však nedostatkem vhodných místností, proto počalo se vážně pomýšleti na stavbu vlastní tělocvičny. Po bez-

výsledném vyjednávání s obcí o místo zakoupeno stavební místo v ulici Soběšické a 1. května 1890 započato se stavbou, která 5. července téhož roku odevzdána svému účelu. Hlavní zásluhu o vybudování vlastní tělocvičny má br. Ferd. Karásek. Byla to první vlastní tělocvična na Moravě. ◻

V roce 1891 zúčastnila se jednota poprvé sedmičlenným družstvem II. všesokolského sletu v Praze. Ke III. sletu vyslali jsme též družstvo. ◻

Dne 13. srpna 1899 konán byl slet župy Rastislavovy a sokolské župy krále Jiřího v Husovicích (u Cacovic). ◻

IV. sletu zúčastnilo se 20 bratří. Téhož roku znovuzřízen ženský odbor »Sokola«, který již r. 1890 po krátký čas trval.

Roku 1902 zúčastnila se jednota zájezdu Sokolstva do Mor. Ostravy; r. 1903 obeslala slet Sokolů polských ve Lvově závodníkem br. R. Bublou; téhož roku závodil pak týž v Lublani.

Poněvadž místnosti opět nevyhovovaly v žádném směru, ustaven na valné hromadě 11. ledna 1903 stavební odbor, jemuž dána plná moc, aby vypracovány plány na vybudování důstojného spolkového domu. Stavba schválena 30. dubna 1905 dle návrhu architekta Kepky na pozemku »Krejcarového spolku« v Palackého třídě. Položení základního kamene konáno dne 21. května 1905. Konečné odevzdání budovy vlastnímu účelu oslaveno 12. srpna 1906 sletem sokolské župy Rastislavovy. ◻

Rokem radostným možno nazvati rok 1907. Závodní družstvo jednoty dobylo na V. sletě všesokolském v Praze vítězství v závodu na nářadí. Téhož roku opět zavedeno cvičení žen, jež se r. 1905 rozešly. Založen byl odbor »Sokola« v Maloměřicích, který zároveň s odborem »Sokola« v Soběšicích (od roku 1903) byl pod ochranou jednoty husovské. ◻

Roku 1908 zúčastnila se jednota zájezdu Sokolstva do Prostějova. ◻

Poměry v Husovicích začaly se však měniti v neprospěch jednoty. Řada nepřátel zjevných i tajných vyrůstala na každém kroku a spolkový život upadal. ◻

Je přirozeno, že za takových okolností nemohla jednota prospívati. Také nesnáze finanční zanechávaly smutný ohlas ve vnitřním životě jednoty. Jediným potěšitelným zjevem zůstalo cvičící členstvo, jež na krajských závodech sokolských žup Rastislavovy, Pernštýnské a krále Jiřího r. 1910 získalo v závodu vyššího oddílu 2. cenu, v závodě oddělení nižšího 1. cenu. □

Rok 25letého trvání zastihl jednotu v situaci nejvýš trapné. Snad podaří se usilovné práci nynějšího správního výboru, jmenovitě br. rev. J. Štefána, že za pomoci lidí dobré vůle bude spolkový dům jednotě zachován. □

Ze starších zasloužilých pracovníků jmenujeme: Pankr. Krkošku, F. Karáska, Reinh. Keprta, Fr. Kocmana, Konr. Métný-ho, Ant. Onderku, Leop. Slámu. – O technickou vyspělost přičinili se z mladších bratří zejména: zvěčnělý Vil. Brunner, Ed. Svátek, Ant. Vacek, Ed. Soukop, Boh. Skála (učitel tělocviku ve Varšavě), Rud. Bubla (strojník městské elektrárny v Boskovicích), Fr. Drásal. □

Slavnostní valnou hromadou u příležitosti 25tiletého jubilea dne 16. července 1911 jmenováni byli zakládajícími členy bratří: Ferd. Karásek, Reinh. Keprt, Fr. Kocman, Rost. Krkoška, Dr. Lad. Pluhař, Jan Vališ. □

Ve správním výboře jednoty pro rok 1912 jsou tito bratří: starostou Ant. Eliáš, náměstkem starosty J. Štefán, náčelníkem Št. Drásal, náměstkem náč. Ant. Vacek, jednatelem Ed. Soukop, pokladníkem J. Kulhánek, členy výboru Fr. Patík, Č. Müller.

Jednota má roku letošího 225 členů (z těch 60 cvičících), 25 žen a 150 dorostenců a dorostenek. □

Rok tento započali jsme ve znamení příprav k velké olympiadě sokolské – VI. sletu všesokolskému v Praze. Závodní družstvo čestně hájilo jméno jednoty v závodu o věnec vítězný; získaloť první ceny v nižším oddílu. □

Chováme jediné přání, aby zásadou každého upřímného Čecha, a mluvíme-li specielně o městě našem, tedy každého občana husovského bylo: »Co Čech – to Sokol!« □

Spolek vojenských vysloužilců.

Spolek vojenských vysloužilců pod protektorátem J. C. V. pana arcivévody Karla Fr. Josefa sídlem v Husovicích založen byl roku 1886. Zakládajícími členy byli pp.: Josef Ermann, František Dvořák, Josef Pavličič, Jan Švihálek, Šebestián Král, Tomáš Pavelka, Antonín Sekerka, Jan Brunner, Pelhřím Šnédar a Vojtěch Pacák. ◻

Ustavující schůzi spolkové dne 4. července r. 1886 přítomno bylo 41 členů. Prvním předsedou byl pan Josef Ermann. ◻

Protektorát spolku převzal r. 1887 J. C. V. pan arcivévoda Otto. Po delších průtazích povoleno spolku opatřiti si spolkový prapor, který dodán byl dvorní firmou ve Vídni za 330 zlatých beze stuhy. Praporečníkem zvolen byl August Rabas a jeho zástupcem Jan Brunner. Dne 15. srpna 1892 byl prapor vysvěcen za účasti mnoha spolků. Se svolením místní školní rady uschován byl prapor ve školní budově. Kmotrou praporu byla Její cís. Výsost paní arcivévodkyně Marie Josefa, zastoupená šlechtičnou z Teuberů. ◻

Koncem roku 1906 zemřel protektor spolku, spolek však podržel i dále jeho jméno, až v únoru 1911 zaslána prosba J. C. V. panu arcivévodovi Karlu Františku Josefovi za přijmutí protektorátu, kteréž prosbě pan arcivévoda v měsíci květnu 1911 vyhověl.

Spolek vojenských vysloužilců podporuje své členy v případě onemocnění, v případě úmrtí vyplácí pohřebné, své zesnulé členy se vší poctou doprovází k věčnému odpočinku, každoročně pak věnuje spolek jistý peněžitý obnos zdejším školám a též jiné dobročinné účely podporuje. ◻

Spolek čítá nyní 83 členů činných a 62 pánů čestných členů, jichž příspěvky umožněna jest existence spolku. ◻

Nynější výbor pp.: František Šmerek, předseda; Jan Brunner, místopředseda; Karel Franc, pokladník; Jan Pittlik, jednatel; August Holoubek, zástupce pokladníka; Jan Majda, Jan Havlík,

Jan Antonín, František Němec, František Strnad, Josef Kuchař, členové výboru. ▫

Spolkové místnosti byly nejdříve v hostinci pana H. Janků v Brandlově ulici (Valchářské), od roku 1887 jsou v Cacovské ulici u p. Mlejnského.*) ▫

Odbor Národní Jednoty pro jihozápadní Moravu.

Odbor N. J. založen byl v Husovicích r. 1892. V začátcích svých prodělal obtíže nemalé. Při ustavující valné hromadě přednášel totiž p. MUDr. Veselý z Brna a dotkl se české bohoslužby. Tím vzbudil dojem, že snad jedná se o spolek nějaké náboženské sekty, a proto pojmenovali členy N. J. »Cyrilly«. To a jiné obtíže výboru činěné měly za následek, že se první výbor vzdal. ▫

První prací byly příprava ku zřízení školy měšťanské v Husovicích. R. 1895 dne 10. března svolána »Národní Jednotou« za tím účelem veřejná schůze lidu. K ní pozváno zastupitelstvo obcí: Husovic, Maloměřic, Židenic a Juliánova. O důležitosti zřízení školy měšťanské promluvili odb. uč. p. Krkoška a ředitel Vesny, škol. rada p. Mareš. Odtud zřízení školy měšťanské měl odbor N. J. stále na zřeteli. ▫

Stejně starala se N. J., aby zřízena byla r 1896 dívčí měšťanská škola. Pořádána zase veřejná schůze, z níž zaslána resoluce obecnímu výboru a místní školní radě. Ale tehdejší obecní výbor nejevil zájmu pro věc. Až na novou urgenci ve schůzi obecního výboru dne 31. července 1902 usneseno jednohlasně žádati za zřízení této školy. ▫

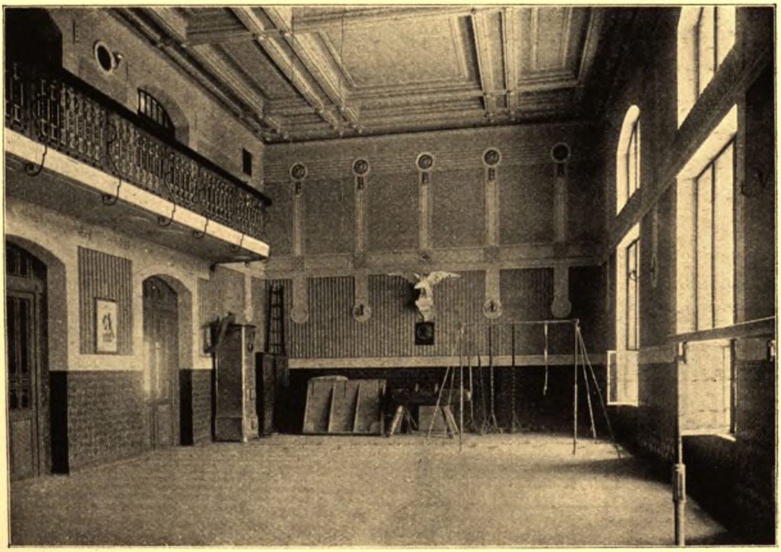
V odboru hospodářském může se N. J. také vykázati značnou činností. Uvedla na přetřes otázku regulace řeky Svitavy přednáškou inž. Rona 10. dubna 1898, na popud našeho odboru postavena silnice z Husovic do Králova Pole a zřízena Občanská

*) Tam, kde je první náš biograf Grand Bio Austria.

Dle fotografie Vl. Grégra.

Stará Sokolovna.

Fotografoval Pavlus, fotograf.

Vnitřek nové Sokolovny.

záložna v Husovicích. Odbor spolupůsobí též při akci, aby zřízen byl polévkový ústav pro nemajetné děti. ▫

Členové z Národní Jednoty se členy obecního zastupitelstva ustavili se v okrašlovací a zalesňovací odbor, který pokusil se zalesnit Husovický kopec; bohužel, práce nepřivedena dosud k cíli úplnému. ▫

Každého roku náš odbor účastní se vzdělavací činnosti měrou vrchovatou. Pořádal poučné přednášky, technické extense, roku 1898 výstavu prací Muchových, r. 1903 kurs obchodní a živnostenský. Veřejnou knihovnou a společnou objednávkou »Nového lidu« a »Pravdy« pro své členy stará se o probouzení národní. Pokus o veřejnou čítárnu r. 1905 se nezdařil. Snad myšlenka se podaří nyní, kdy Nár. Jednota, Svatoboj a Sokol spojily své knihovny v jednu velikou lidovou a kdy i obecní výbor při stavbě nové radnice chce na důležitou tuto lidovou instituci pamatovati. ▫

Ve školství vykonal odbor náš záslužnou práci předzápisovými akcemi. Před každým zápisem zve zástupce všech českých spolků k agitaci od muže k muži, poučuje se lid atd. ▫

Pro r. 1912 jsou zvoleni tito činovníci pp.: předsedou Richard Ryšavý, obchodník; místopředsedou Konvalinka Jan, stavitel; jednatelem ing. Jindřich Krejčí a Krupica Valentín; pokladníkem Šiller Šimon, čalouník. Členové výboru pp.: Adolf Kavínek, Jan Sekanina a Frant. Utíkal. Náhradníci pp. Eduard Pešold, Fr. Srba a Ant. Šebela. ▫

»Svornost«.

Vzdělavací odbor sdružení »Svornost« byl založen r. 1893. R. 1900 přeměněn byl na Odborové sdružení, kde přispívající členové platí týdně 6 h. činný člen 14 h. Činný člen má nárok na týdenní podporu à 4 K po 6 neděl. Knihovna má 113 svazků. Místnosti spolkové jsou v hotelu »Moravia«. Před

sedou je pan Ed. Maršál, místopředsedou pan Frant. Gottwald, jednatelem Josef Němec. ◻

Krejcarový spolek.

Při schůzích členstva »Svatoboje«, kde hovoříváno o potřebách vzrůstající obce, uznáno za nutné, aby věnována byla pozornost i chudé mládeži školní. V r. 1883 poprvé uspořádána nadílka »pod vánočním stromkem«, která se pak opakovala, až r. 1891 usneseno založiti samostatný spolek, jehož účelem by bylo »vydržovati české mateřské školky v Husovicích, a pokud tomu jmění spolkové dovoluje, podporovati chudé dítky těchto školek a českých škol obecných v Husovicích pomůckami učebnými, šatstvem a pod.« První školka zřízena r. 1888 péčí komitétu, v němž zasedali delegáti všech spolků a obce. Původní stanovy byly zadány p. Fr. Volejníkem. Prvním předsedou zvolen p. Jos. Bednář, obchodník. Po změně stanov byl zvolen r. 1895 předsedou p. R. Keprt a jednatelem p. Ed. Kalous. ◻

Krejcarový spolek získal si brzy sympatii lidumilů v obci tak, že mu bylo možno vydržovati současně dvě mateřské školky, což vyžadovalo nákladu přes 2000 K ročně. Krejcarový spolek koupil dům na Palackého třídě, který prodal pak Sokolu. Když r. 1907 převzala obec obě školky do vlastní režie, založil Krejcarový spolek školku třetí, která od 1. ledna 1911 přejata byla též do rozpočtu sl. místní rady školní. Počet dítek ovšem je takový, že by měly býti zřízeny ještě 2—3 nové školky. Krejcarový spolek nemohl se však odhodlati zříditi další školku, ježto neviděl dosti »finanční« ochoty u druhých korporací. Za zvláštní ochotu děkuje obětavým dámám. Sám svými prostředky stačí sotva, aby postaral se o přiměřenou nadílku vánoční, jež r. 1911 vyžadovala nákladu K 1062. Dětské letní »radovánky« (výlet) bývají spojeny též se značným vydáním. ◻

V poradách zástupců všech spolků zdůrazňována jednomyslně nutnost dětského útulku. Stejně vyzdvižena byla při po-

radách potřeba polévkového ústavu, na nějž sebrán v roku 1910 společnou akcí všech místních spolků obnos K 442·42, jež jsou uloženy v Občanské záložně. Oba podniky zasluhují podpory obecní správy. ◻

Předsedou Krejcarového spolku je p. Fr. Tres, místopředsedou p. Jan Kachlík, pokladníkem p. inž. Nepraš, jednatelem odborný učitel p. K. Mrázek, hospodářem p. Krapka. Ve výboru mimo to pí. Šilerová a pp. Vališ a Patík. ◻

Kostelní Jednota.

Roku 1896 založena na popud katechety P. Fr. Venhudy Kostelní Jednota, která si vytkla úkolem v Husovicích zbudovati chrám Páně ke cti a chvále Nejsvětějšího Srdce Ježíšova a postarati se o zřízení samostatné duchovní správy. ◻

Akci tuto podporoval tehdejší zábrdovský farář, Ferdinand Indra, který při první ustavující schůzi zvolen starostou Jednoty.

Představenstvo, které konalo všechny práce připravné, které provádělo stavbu a také ji šťastně dokončilo, sestávalo z těchto osob: Fr. Charvát, starosta, Jan Kleveta, jeho náměstek, Jan Kachlík, pokladník a P. Fr. Venhuda, jednatel. ◻

První starostí bylo získati vhodné stavební místo a to zakoupeno za 22.000 K. Mimo to z odkazu pí. Karoliny Zemanové zakoupen dům v Tempesově ul. č. 32 pro budoucí faru za 18.000 K. ◻

Jednota pracovala neúnavně sbírajíc příspěvky a dary doma i po světě. ◻

Roku 1903 darován Jednotě ze zábrdovského Sirotčince oltář, který p. Vojtěch Stříž v Brně opravil. Oltář postaven ve výklenku školní tělocvičny, která zařízena byla zároveň jako školní kaple.

Roku 1903 měla Kostelní Jednota po ruce již takový majetek, že valná hromada dne 25. března 1903 se usnesla, aby

stavební přípravy byly zahájeny. I uložila představenstvu, aby všechny další kroky podniklo. ▫

Vypracování plánů svěřeno architektu Karlu Kepkovi, tehdy professoru na c. k. české průmyslové škole a nyní řádnému professoru vysokých škol technických v Brně. ▫

Návrhů vypracováno několik. Zvláště se líbil a zamlouval návrh trojlodního chrámu s mohutnou kopulí a dvěma štíhlými věžemi v průčelí — ale poněvadž uskutečnění tohoto projektu bylo nad síly a možnost Kostelní Jednoty, proto zvolen návrh jednodušší, který také proveden. ▫

Představenstvo Kostelní Jednoty tvořilo stavební výbor, jemuž přičleněni zástupci úřadů, a to dp. děkan Cyrill Riedl jako zástupce bisk. konsistoře a c. k. inženýr Vladimír Fišer jako zástupce c. k. mor místodržitelství, konečně projektant pan prof. Karel Kepka. ▫

Práce zednické a nádenické zadány staviteli Tom. Němečkovi v Brně a jeho společníku Karlu Kučerovi, zednickému mistru v Obřanech. ▫

Dne 4. listopadu 1906 posvěcen základní kámen nejdp. biskupem brněnským dr. Pavlem hrabětem Huynem. ▫

Hned v pondělí ráno dne 5. listopadu započato s kopáním základů. Když však vykopány do projektované hloubky, ukázalo se, že spodek není dosti pevným a proto bylo nutno kopati hloub až na tvrdinu a tak pod hlavní věží dosaženo hloubky skoro 8 metrů; tím ovšem došlo pod hladinu říční vody, která mocným proudem se provalila a práci velice stěžovala. Sotva dvě veliké a jedna parní stříkačka dovedly proud vody ovládnouti. Vše provedeno a k vůli ještě větší bezpečnosti celý základ podbetonován na 1 m. silnou vrstvou betonu. Protože základy musily býti tak značně prohloubeny, spotřebován všechen kámen, pro celou stavbu připravený, jen do základů. ▫

Ale všechny obtíže překonány a ve stavebním období 1907 — 1908 provedena hrubá stavba kostela. ▫

Dne 22. října 1908 vysvěceno pět nových zvonů: ◻

I. a největší zvon 1900 kg těžký jmenuje se Srdce Ježíšovo a má na sobě nápis Nejsvětější Srdce Ježíšovo, smiluj se nad námi! ◻

II. zvon 1080 kg těžký má nápis: Sv. Cyrille a Methoději, orodujte u Boha! ◻

II. zvon, kterým se zvonívá klekání, je 700 kg těžký a má nápis: Zdrávas Maria! ◻

IV. zvon 460 kg těžký má nápis: Sv. Františku, pros za nás!

V. nejmenší zvon je umíráček; má nápis: Odpočinutí věčné dej jim, Pane! ◻

Zvony jsou z ocelové litiny a kombinují se na dvoje ladění: smutné (mol c, e, a) pro pohřby a veselé (dur c, e, g) pro ostatní slavnosti; umíráček má tón horní g. Zvony objednány od firmy toho druhu jediné v Bochomu ve Vestfálsku a stály přes 10.000 K. ◻

Na podzim r. 1908 dohotovena hlavní věž, která jest z tesaných kamenů pískovce drásovského, kdežto ostatní zdivo provedeno ze zelenavého sienitu z lomů maloměřských a obřanských a z červeného slepence z lomu brněnského Červeného kopce. Na den Všech Svatých zaskvěl se na hlavní věži pozlacený kříž s bání. Do báně vložena v uzavřeném pouzdře pamětní listina, obsahující stručné dějiny o stavbě kostela a pak tuto zprávu: ◻

»Letoší rok 1908 jest rokem jubilejním. Slaví totiž jubileum svého 60letého panování náš nejmilostivější císař a král František Josef I., a koná také jubileum svého padesátiletého kněžství nynější sv. Otec Pius X. A k nim pojí se i náš dobrodinec jubilant panující kníže Jan z Liechtensteinů, který oslavuje letos padesátý rok svého panování. ◻

C. k. místodržitelem v tomto roce jubilejním na Moravě jest Karel svobodný pán Heinold; referentem o církevních záležitostech jest c. k. místodržitelský rada Frant. Sedláček; biskupem

v Brně: Dr. Pavel hrabě Huyn; děkanem Msgr. Cyrill Riedl; farářem konsist. rada Fr. Chalupa. ◻

Obec Husovská, která dle úředního sčítání lidu r. 1880 čítala 3660, r. 1890 již 6958, letos pak již na 11.000 obyvatel, téměř výhradně českých a katolických, a která až do r. 1873 neměla ani své vlastní školy, nyní pak dvě české obecné a dvě české měšťanské, 1 českou průmyslovou školu pokračovací a jednu německou obecnou vydržuje, kteréžto školy mají ve 40 třídách na 1800 žáků a žákyň, stále vzrůstá a se rozvijí. R. 1905 a 1906 zřízena kanalisace a dlážděné chodníky, a o zavedení všeobecného plynového, ev. elektrického osvětlení a vodovodu se vyjednává. ◻

V čele 30členného obecního výboru stojí starosta pan Josef Severa, předsedou místní školní rady jest pan Reinhold Keprt.«

Potom uvedena jména členů představenstva a výboru Kostelní Jednoty a přiloženy pohlednice z Husovic a noviny v Brně vycházející. ◻

Náklad na celou stavbu kostela kromě stavebního místa a domu obnášel dle konečného súčtování a to: práce zednické, nádennické, tesařské a stolařské 125.877·79 K, železobetonové 48.966·17 K, kamenické 3.644·30 K, pokryvačské s krytinou 11.194·16 K, zámečnické 7.284·20 K, klempířské 11.488·04 K, sochařské 6.744·74 K, sklenářské 4.842·38 K, pozlacovačské 1.000·— K, kostelní zvony 10.163·86 K atd. Celkem 261·832·08 K. ◻

Roku 1910 stavba blížila se již svému ukončení. Aby kostel mohl býti svému účelu věnován — byl dne 5. června 1910 právě o slavnosti Nejsvětějšího Srdce Ježíšova slavně posvěcen. Svěcení vykonal opět Jeho Excel. nejdůst. p. biskup brněnský Dr. Pavel hrabě Huyn. ◻

Slavnost konána za obromné účasti lidu jak domácího tak okolního. ◻

Duchovní správa nejdříve provisorně a od 1. ledna 1911 definitivně svěřena řádu Salvatoriánů. ◻

Skupina Svazu rak. kovodělníků.

Skupina Svazu rakouských kovodělníků byla založena r. 1900. Čítá nyní 56 členů činných. Podporovací pokladna má 137 členů. Příspěvek činí 62 hal. V čele spolku je Jos. Schlesinger jako předseda, Ed. Maršal jako místopředseda, Josef Veselý, jako jednatel. ▫

Moravanka.

V dubnu 1901 založen byl v Husovicích spolek žen a dívek českých. Účelem jeho jest starati se o žádoucí rozvoj v životě ženském po stránce národní, osvětově mravní, hospodářské i společenské vzájemnou svépomocí. ▫

Rozsáhlému úkolu svému dostála Moravanka tím, že pořádá členské schůze s přednáškami a debatami, poučné besedy, slavnosti, zábavní večírky, divadla; vysílá delegátky do místního Sirotčího spolku, Národní Jednoty a Krejcarového spolku, s nímž každoročně provádí nadílku vánoční. ▫

Moravanka je členem (přispív.) Dívčí Akademie brněnské a odebírá 2 časopisy. ▫

Spolková místnost je Sokol v Husovicích. Starostkou jeho je odborná učitelka pí. Bož. Jandová (za rok 1911). ▫

Dělnický cyklistický klub »Meteor«.

Dělnický cyklistický klub »Meteor« jest spolkem nepolitickým a tvoří odbočku Svazu dělnických cykl. klubů v Rakousku se sídlem ve Vídni. Byl založen 1. července 1903. Prvním předsedou byl p. dr. Bohdan Schlesinger. ▫

Spolek vyplácí: 1. Podpory při úrazu (po 12 neděl denně 3 K). 2. Při úmrtí po úrazu vyplatí se obnos 1000 K. 3. Právní ochrana poskytuje se zdarma. 4. Lékařská pomoc a léky též zdarma.

5. Procentní náhrada za ztracené kolo poskytuje se dle usnesení výboru. □

Již dne 28. srpna 1904 pořádal klub »Meteor« mezinárodní závody na silnici mezi Husovicemi a Soběšicemi. Vítězem o mistrovství klubu stal se náš velice čilý člen p. Nechvátal Antonín s titulem »mistr klubu«; týž uhájil sobě tuto čestnou cenu též při závodech v roce 1905 a 1907 tak, že podnes mistrem klubu se zove. □

Klub »Meteor« se též zúčastnil mezinárodních závodů v Král. Poli v r. 1906; II. cenu získal tam čilý člen náš p. Vališ Frant.

Dnešní počet členů jest 38 za vedení funkcionářů pp.: předsedou Páleník Frant., místopředsedou Ruprecht Jan, jednatelem Putna Jos., pokladníkem Nechvátal Antonín, hospodářem Bozek Robert, I. řidičem jízdy Nechvátal Ant., II. řidičem jízdy Neugebauer Jan. Revisory: Káčírek Jos. a Bula Jan. □

Klubové místnosti jsou od 1. února 1912 v hostinských místnostech pana Jos. Severy, Komenského náměstí č. 5. □

Jednatelství Č. O. B.

Československé obchodní pomocnictvo a obchodní a průmysloví zřízenci ve službách soukromých (soukromí úředníci) v zemích na říšské radě zastoupených, soustředěno jest v organisaci jménem »Československá Obchodnická Beseda«, která má sídlo v Praze a celkem 109 odboček, z toho 29 na Moravě.

V roce 1909 založena na popud brněnského odboru Č. O. B. Jednatelství Č. O. B. v Husovicích. Ačkoliv z počátku přihlásilo se jen 18 členů a 2 členky, přece Jednatelství chopilo se ihned horlivě práce. Téhož roku uskutečněny večerní vzdělavací kursy, které obsahovaly účetnictví jednoduché s 19 žáky, němčinu I. (pro začátečníky) s 20 žáky, němčinu II. (pro pokročilé) s 19 žáky, těsnopis český s 18 žáky, obchodní nauku a korrespondenci s 10 žáky, celkem 86 žáků. Příštího roku uskutečněny pouze

Fotografoval Pavlus, fotograf.

Nová Sokolovna.

2 kursy (účetnictví a němčina) s počtem 50 posluchačů. Městské zastupitelstvo poskytlo subvenci 100 K. Místní školní rada propůjčila bezplatně místnosti ve škole. ▫

Zvláštní komise Jednatelství přihlížela, by nebyl porušován zákonem stanovený klid nedělní, aby zamezovala pokoutní prodávání zadním vchodem, a na pouliční krámy. ▫

Ku navázání dalších přátelských styků se širší veřejností, pořádá Jednatelství každým rokem věnečky, letní slavnosti, humoristické večírky a pravidelné kursy tanečních hodin. ▫

Činovníci koncem roku 1911 jsou: Cyrill Jurný, jednatelem a pokladníkem; Alf. Nestrojil, zapisovatelem. Spolková místnost je v Sokolovně. ▫

Místní skupina Svazu českých textiláků.

Místní skupina Svazu českých textiláků založena byla roku 1910 v měsíci červenci, a to tehdy, když vypukl spor v dělnickém hnutí v Rakousku o formu odborových organisací. Čeští dělníci textilní v Husovicích přiklonili se k názoru, že české dělnické hnutí, má-li býti schopnější v boji proti vykořisťování pracovních sil a dostáti všem úkolům i pro časy budoucí, musí míti nejenom své vlastní politické organisace, ale i odborové. Svolavateli první ustavující schůze byli soudr. Eduard Doubek a Jos. Vlček. Spolek tento má za úkol podporovati své členy v nezaměstnanosti, v nemoci a při cestování. Poskytuje též právní ochranu, časopis a knihy. Nejhlavnější úkol spolku je zasazovati se o zvýšení mzdy dělníkům. Předsedou spolku je nyní soudruh Josef Vlček. Členové výboru soudr.: Jan Kytner, Ed. Doubek, Jak. Polach, Jan Barša, Karel Hlaváček, František Venclovský, Frant. Poláček a Ant. Smejkal. ▫

Tělocvičná mezinárodní jednota dělnická.

Tělocvičný tento spolek založen byl teprve 12. března 1911. Čítá 90 členů. Ženský odbor má 30 členek. Cvičení koná v sále Dělnického domu. Náčelníkem je O. Nykl, předsedou p. Norb. Gottwald, jednatelem p. Ed. Klár. □

Skupina svazu českých kovodělníků.

Skupina svazu českých kovodělníků v Husovicích založena za účelem osvobození kovodělníků z hospodářského útisku a pro povznesení z duševního zakrnění. □

Ustavující valná hromada odbývána dne 21. ledna 1912, na níž zvoleni následující činovníci pp.: Janíček Amand, předsedou; Schlögel Frant. a Štockner Hynek, místopředsedou; Veselý Benedikt, revisorem; Vokurek Frant., pokladníkem; Šmerda Frant., Nečas Ant., místopokladníkem; Urbánek Ladislav, Šturza Josef, jednatelem; Markl Jan, člen výboru; Moliš Vladimír, místojednatelem. Místnosti spolkové jsou na Palackého tř. u p. Sieglové

Sirotčí spolek pro Husovice.

Sirotčí spolek pro Husovice založen byl 17. března 1912 a má za účel starati se o blaho sirotkův a dětí, rodiči zanedbávaných. Má 50 členů. Předsedou je p. Josef Bartoň, ředitel měšťanské školy. Spolek tento bude podporou sirotčí radě obecní a zvláště poručníku z povolání. Bylo by záhodno, aby Sirotčí spolek byl veřejností naší co nejvíce podporován. □

Skupina dělnictva textilního v Rakousku.

Skupina dělnictva textilního v Rakousku je odbočkou Unie dělnictva textilního v Rakousku ve Vídni. Čítá 125 členů. Členský

příspěvek činí 36—38 h týdně, začež vyplácí se členům, kteří stanou se neschopni k práci, týdně 6 K podpory. Při nezaměstnanosti vyplácí se 7—9 K týdně po 6 neděl. Předsedou je pan Ed. Maršal, místopředsedou pan Vil. Soukup, jednatelem pan Josef Šťastný. ◻

Všeodborový spolek československý.

Všeodborový spolek československý má v Husovicích odbočku, jež založena byla r. 1905. Předseda Fr. Aujeský. Místopředseda Josef Hlaváček. Jednatel R. Hlaváček. Pokladník J. Kovařík. ◻

Dělnická tělocvičná jednota Lassale.

Dělnická tělocvičná jednota Lassale byla založena r. 1895. Členů je 65. Cvičenců 35. Předsedou je p. Polach Jak., místopředsedové jsou pp. Janíček A. a Švéda Josef, jednatelem p. Fr. Hudec.

Ozvěna.

Ozvěna je pěvecko-humoristický kroužek, jehož předsedou je pan P. Hlaváček, jednatelem pan V. Hlísta. ◻

Ústřední spolek jednot učitelských na Moravě.

Národní učitelstvo jako stav uplatňuje se teprve po vydání nových zákonů školských r. 1869. Dřívější náběhy k organisaci zůstaly přirozeně za vlády »konkordátu« bezvýsledné. V r. 1870 je však na Moravě již 13 jednot, jež soustřeďují se ve »Spolek moravských učitelů« v Olomouci. Stalo se tak přičiněním ředitele slovanského gymnasia J. Kosiny a prof. Havelky. Spolek vnesl v moravské učitelstvo národního ducha, čelil vydatně utrakvistickému (de facto německému) Allgemeiner mährischer Landesvereinu. Uvědomovací práce tato byla zvláště v době

Auerspergově vládním orgánům trnem v oku. Na valné hromadě v Lošticích nebylo ani dovoleno zpívati: Svatý Václave! Snahy organisační podporuje časopis Komenský založený roku 1873. Po reorganisaci spolkové r. 1872 soustřeďuje se již téměř všechno české učitelstvo na Moravě (42 jednot) v Ústředním spolku. V čelo učitelstva postaven byl ředitel měšťanských škol pan Fr. Slaměník z Přerova, který organisaci dokončil a vedl až do r. 1901. Té doby počínají myslemi učitelstva hýbati nové ideály svobodné školy a svobodného učitele, jež formuluje šťastně Josef Úlehla, ředitel měšťanské školy ve Strážnici, který je též volen předsedou. Ústřední spolek rozvíjí utěšenou organisační činnost, jež nejlépe se zračí ve výroční zprávě za rok 1911. Členů je 6.061 v 57 jednotách okresních. K organisaci přičleněna je též Jednota učitelek moravských a Jednota pro rozvoj mateřského školství na Moravě. Z účetní zprávy vidno, že příjem činil 96.398 K 53 hal., vydání 85.325 K 84 hal Spolek vydává organisační týdenník »Věstník« a odebírá pro všechny své členy nejlepší pedagogickou revui »Pedagogické Rozhledy«. Členský příspěvek činí ročně 12 K. Pro podporu v nouzi postavených členů má Ú. S. Jubilejní fond (dobrovolné sbírky od r. 1888) v obnosu 94.745 K. Pro neduživé členy vybudována je kolonie na ostrově Rabu v Dalmacii. □

Sídlo spolku je v sídle předsedově, jímž je tou dobou Karel Mrázek, odborný učitel v Husovicích; místopředsedou Josef Havlík, řídící učitel ve Velkých Hostěhrádkách; jednatelem Č. Pozdník, odborný učitel v Žabovřeskách; pokladníkem Al. Hradil, odborný učitel ve Zlíně. □

